

Julia Kampman

Aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma – opiskelijat vahvuusalan keskiössä

Liikunnanohjaaja YAMK

Liikunta-alan johtamisen ja
kehittämisen koulutusoh-
jelma

Kevät 2018

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tiivistelmä

Tekijä: Kampman Julia

Työn nimi: Aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma – opiskelijat vahvuusalan keskiössä

Tutkintonimike: Liikunnanohjaaja (YAMK)

Asiasanat: kehittämissuunnitelma, vahvuusala, elämyksellinen aktiviteetti, elämys, strategiatyö, valmentava pedagogiikka

Opinnäytetyön tilaajana on Kajaanin ammattikorkeakoulun aktiviteettimatkailun osaamisalue. Aktiviteettimatkailun osaamisalueeseen kuuluu restonomi- ja liikunnanohjaajakoulutukset sekä alojen TKI- ja liiketoimintapalvelut. Jokaisen osaamisalueen tulee KAMKin 2024 strategian mukaisesti kohdistaa toiminta valitulle vahvuusalalle, joka aktiviteettimatkailussa on elämykselliset aktiviteetit.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on laatia Kajaanin ammattikorkeakoulun aktiviteettimatkailun osaamisalueen vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma sisältää sen, miten elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella ja millainen on liiketaloudellisesti kannattavien elämyksellisten aktiviteettien vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelman laatiminen on osa Kajaanin ammattikorkeakoulun strategian 2024 osaamisen vahvistamisen tavoitetta.

Opinnäytetyö mukailee konstruktivistista kehittämistoiminnan mallia ja on luonteeltaan kehittämistutkimus. Tutkimusosuus toteutettiin käyttämällä yhteiskehittämisen menetelmiä. Tämä koostuu neljästä työryhmyöskentelyn vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa haluttiin herätellä osaamisalueen henkilökuntaa aiheeseen ja muodostaa samalla tutkijalle ennakkokäsitys tutkittavasta aiheesta. Tämän jälkeen kahdessa seuraavassa yhteiskehittämisen vaiheessa keskityttiin selvittämään, kuinka elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella. Viimeinen yhteiskehittämisen vaihe oli kaikista tärkein, silloin kehitettiin vahvuusalan kehittämissuunnitelman runko ja sisältö.

Tutkimuksen avulla laadittiin aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma ja muodostettiin visio. Kehittämissuunnitelmasta muodostui opiskelijan polku elämyksellisten aktiviteettien kehittäjäksi. Tärkeimmiksi asioiksi kehittämissuunnitelmaan nousi valintakokeiden päivittäminen, valmentava opettajuus ja tiimityöskentely, persoonalliset opintopolut sekä työelämälähtöisyys.

Tutkimustuloksissa nousi myös esille, että aktiviteettimatkailun henkilöstön näkemystä elämyksellisistä aktiviteeteista tulee laajentaa. Tällä hetkellä osaamisalueen henkilöstö ymmärtää elämykselliset aktiviteetit luontoon, ruokaan ja matkailuun liittyväksi. Lisäksi työaikaresursoinnissa tulee huomioida persoonallisten opintopolkujen korostaminen ja tiimivalmentajan rooli suhteessa tuutoriohjaajan työtehtäviin. Tutkimuksessa nousi myös esille, että valmentavan opettajuuden toteuttaminen vaatii osaamisalueelle yhteisen toimintalinjan. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että opetussuunnitelmaan tulee saada lisää väljyyttä, jotta ilmiöpohjainen oppiminen ja persoonalliset opintopolut ovat mahdollisia. Aktiviteettimatkailun opiskelijat kehittävät opinnoissaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja, mikä vaatii henkilökunnan liiketalousosaamisen kehittämistä.

Abstract

Author: Kampman Julia

Title of the Publication: A Focus Area Development Plan for the School of Activity Tourism and Sport- Students at the Heart of the Focus Area

Degree Title: Master of Sport Studies

Keywords: Development plan, focus area, adventure activities, experience, strategy work, coach pedagogy

The commissioner of this thesis is Kajaani University of Applied Sciences (KAMK) School of Tourism and Sport. School of Tourism and Sport includes Tourism and Sport and Leisure Management and also RDI and business services. According to the KAMK 2024 strategy, each school has to target their activity to the chosen focus area, which is adventure activities in the School of Activity Tourism and Sport.

The purpose of this master's thesis was to compose a development plan for the School of Tourism and Sport. The development plan includes the notion how adventure activities are understood in the School of Tourism and Sport and what kind of development plan for activity adventures is economically profitable. The development plan is in accordance with the KAMK 2024 strategy to strengthen the School's competences.

This master's thesis follows the constructivist model development methods and is a development study by nature. The research part was implemented by using the methods of co-creation which consists of four group work phases. The first phase was to familiarise the staff of the School of Tourism and Sport with the subject and simultaneously the researcher formed an initial understanding of the research topic. The next two phases focused on discovering how the staff of School of Tourism and Sport understands adventure activities. In the last phase, that was the most important one, the development framework and the contents for the focus area development plan were created.

With the help of this study, the focus area development plan for the School of Tourism and Sport was developed and the focus area vision was composed. The development plan became a student's path as a developer of adventure activities. Updating the entrance examinations, coaching pedagogy and teamwork, personal study paths and work-based learning were the most essential issues in the development plan.

The results of the research also highlighted the need to expand the staff's understanding of the adventure activities. At the moment, personnel's understanding of adventure activities are related to nature, food and tourism. In addition, the emphasis on personal learning paths and the role of the team coach in relation to the tutor's job assignments should be taken into account when resourcing work time. The research also show that the implementation of coach pedagogy requires a shared priority inside KAMK. The results of the study exhibited that the curriculum should have looseness in order to enable phenomenon based learning and personal study paths. Students in the School of Tourism and Sport develop economically viable adventure activities in their studies, which requires more business competence for the staff.

Alkusanat

Mahtavaa olla tässä vaiheessa, jossa saan kiittää opinnäytetyöprosessissa minua auttaneita henkilöitä. Kiitos aktiviteettimatkailun koko henkilökunnalle osallistumisesta vahvuusalan kehittämissuunnitelman laatimiseen. Ilman teidän innovatiivisia ajatuksia työ ei olisi valmistunut. Erityisesti haluan kiittää kollegaani Sanna Pakkala-Juntusta, joka on jakanut ajatuksia kanssani vahvuusalan kehittämisestä ja auttoi minua tutkimuksen toteutuksessa ja tulosten analysoimisessa.

Kiitokset opinnäytetyön ohjaajalleni Pasille, joka auttoi minua opinnäytetyön kokonaisuuden hahmottamisessa. Kiitos opinnäytetöiden koordinoijalle Pertulle, jonka ansiosta ymmärsin, mitä olen oikeasti tutkimassa ja tekemässä. Kiitos myös työntilaaajalle Katrille, joka uskoi kehittämistyön minun vastuulle.

Erityiskiitos kuuluu kihlatulleni, Eerolle. Kiitos, että olet jaksanut tukea minua työn ja opiskelun yhdistämisessä. Olen saanut jakaa ajatuksiani työstä kanssasi, vaikka olisit ollut juuri silloin toisella puolella maapalloa. Ilman sinun kannustusta ei tämä opinnäytetyö olisi nyt tässä.

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
1.1	Kehittämistyön tarkoitus, tavoite ja kehittämistehtävät	2
1.2	Aikaisemmat tutkimukset ja työn taustat	2
2	ELÄMYS JA AKTIVITEETTI	5
2.1	Elämys	5
2.2	Elämysprosessi	6
2.3	Elämys palveluna ja tuotteena	7
2.4	Aktiviteetti-käsitteen määrittelyä	9
3	STRATEGIA KEHITTÄMISTYÖN VÄLINEENÄ	11
3.1	Ammattikorkeakoulujen tehtävät	11
3.2	Kajaanin ammattikorkeakoulun tehtävät ja tavoitteet	13
3.3	KAMK 2024 strategia ja strategiaprosessi	14
3.4	Co-creation eli yhteiskehittäminen	17
4	VALMENTAVA PEDAGOGIIKKA KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	19
4.1	Opettajuuden muutos	19
4.2	Opiskelijan vastuu korostuu	21
4.3	Opettajasta valmentajaksi menetelmät kehittämistyön tutkimusosassa	21
4.4	Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys	24
4.5	Työelämälähtöisyys opetussuunnitelman pohjana	27
5	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS KONSTRUKTIVISTISTA MALLIA MUKAILLEN	28
5.1	Kehittämistyö prosessina	30
5.2	Aiheen rajaaminen ja herättelyvaihe	32
5.3	Kehittämistyön toteutussuunnitelman laatiminen	33
5.4	Kehittämistyöryhmät työskentelevät	34
5.4.1	Ideointi	35
5.4.2	Jalostaminen	37
5.4.3	The Leadership Challenge	39
5.5	Työelämään suunnattu kysely	40
5.6	Dokumentointi ja aineiston analysointi	41
5.7	Kehittämissuunnitelman laatiminen	43
6	AKTIVITEETTIMATKAILUN VAHVUUSALAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA	44
6.1	Elämykselliset aktiviteetit osaamisalueen näkökulmasta	44
6.2	Kehittämissuunnitelma	45
6.2.1	Uudistuneet valintakokeet	46
6.2.2	Valmentava opettajuus ja tiimit	47

6.2.3	Persoonalliset opiskelijapolut	48
6.2.4	Työelämälähtöisyys	49
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	51
7.1	Kehittämistyöskentelyn tulokset ja pohdinta	51
7.2	Kehittämistyön luotettavuus	52
7.3	Kehittämistyön eettisyys	54
7.4	Prosessin onnistuneisuus	55
7.5	Kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	57
7.6	Ammatillinen kehittyminen	58
8	LÄHTEET	61

LIITTEET

Liite 1 Herättelyvaiheen ennakkomateriaali ja tuotoksien koonti

Liite 2 Ideointivaiheen ohjeistus ja tuotoksien koonti

Liite 3 Jalostamisvaiheen ohjeistus ja tuotoksien koonti

Liite 4 The Leadership Challenge -vaiheen ohjeistus ja ryhmien tuotokset kuvina ja koonti tuotoksista

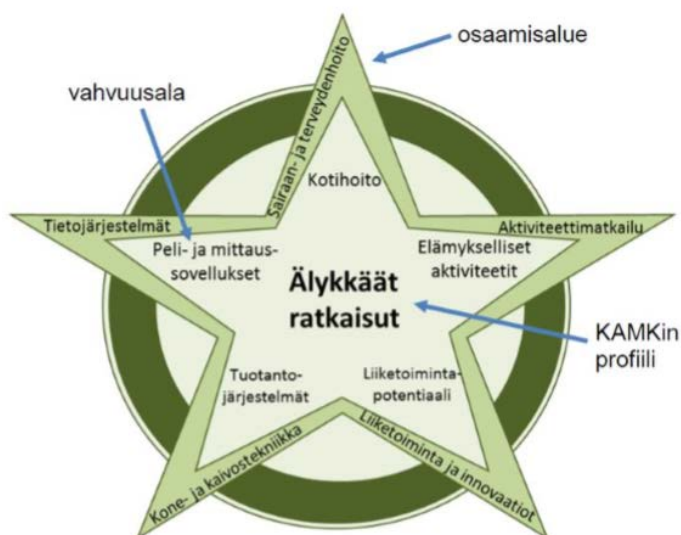
Liite 5 Työelämän asiantuntijoille suunnattu kysely, info-viesti ja vastauksien koonti

Liite 6 Aktiviteettimatkaillen vahvuusalan kehittämissuunnitelma

1 JOHDANTO

Digitalisaatio muokkaa ja muuttaa korkeakoulumaailmaa monella tavalla. Muutoksen kohteena ovat sekä opetus että TKI-toiminta. Korkeakoulujen on kehitettävä toimintaansa ja osaamistaan niin, että ne pystyvät tarjoamaan uusinta tietoa ajankohtaisin opetuskeinoin. Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK) vastaa tähän muutokseen KAMK 2024 strategialla, jonka visiona on olla älykkäin korkeakoulu vuonna 2024. Osaamisen vahvistaminen on yksi KAMKin strategisista tavoitteista ja osaamisalueiden vahvuusalojen kehittäminen kuuluu tämän tavoitteen toimenpiteisiin. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b & Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a.)

KAMKin toiminnallisen organisaation muodostavat osaamisalueet ja asiantuntijapalvelut. Osaamisalueita on viisi: aktiviteettimatkailu, tietojärjestelmät, sairaan- ja terveydenhoito, kone- ja kaivostekniikka sekä liiketoiminta ja innovaatiot. Jokaisella osaamisalalla on oma vahvuusala, jolle osaamisalueet kohdistavat toimintansa yhdessä strategisten kumppaneiden kanssa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b) (Kuvio 1). Kajaanin ammattikorkeakoulussa aktiviteettimatkailulla tarkoitetaan valtakunnallisesti ainutlaatuista liikunnan ja matkailun yhdistävää toiminnallista kokonaisuutta (Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2017g). KAMKin strategisen vision mukaisesti KAMK on vuonna 2024 älykkäin korkeakoulu (Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2017b). Jokaisen osaamisalueen vahvuusala tukee tätä visiota. Aktiviteettimatkailun vahvuusala, elämykselliset aktiviteetit, tarkoittaa liiketaloudellisesti kannattavien ja elämyksellisten liikunta- ja matkailutuotteiden ja -palveluiden kehittämistä (Kajaanin ammattikorkeakoulu, 2017a).

Kuvio 1. Kajaanin ammattikorkeakoulu profiili, osaamisalueet ja vahvuusalat (Kilpeläinen 2016).

KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 on kirjattu toimenpiteeksi vahvuusalan kehittäminen (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Opinnäytetyö on hyvin ajankohtainen, koska työtilaajalla on todellinen tarve osaamisalueen vahvuusalan kehittämissuunnitelmalle. Ajankohtaisuutta lisää

käsitteet elämys ja elämyksellisyys, jotka esiintyvät yhä useammin erilaisissa yhteyksissä. Elämyksellisyys on käsitteenä hyvin subjektiivinen ja sillä tarkoitetaan tavallista vaikuttavampaa kokemusta (Tarssanen & Kylänen 2007, 102-103).

1.1 Kehittämistyön tarkoitus, tavoite ja kehittämistehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia osaamisalueen vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä elämyksellisillä aktiviteeteilla tarkoitetaan aktiviteettimatkailun osaamisalueella ja miten vahvuusala tulee viedä eteenpäin aktiviteettimatkailun osaamisalueen toiminnassa. Kehittämissuunnitelman tavoitteena on myös aktiviteettimatkailun vahvuusalan vahvistaminen ja vision määrittelemine. Tarkoituksena on siis laatia aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma, joka kattaa nämä kaikki edellä mainitut osa-alueet. Vahvuusalan kehittäminen on kirjattu KAMK 2024 strategiaan ja toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c).

Kehittämiskysymykset:

1. Miten elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella?
2. Minkälaiseksi muodostuu liiketaloudellisesti kannattavien elämyksellisten aktiviteettien vahvuusalan kehittämissuunnitelma yhteiskehittämisen ryhmätyöskentelymenetelmiä käyttäen?

Työskentelen Kajaanin ammattikorkeakoulussa aktiviteettimatkailun osaamisalalla tuntiopettajana ja halusin saada aiheen, jonka voisin linkittää työhöni. Kehittämistyö on osa opettajan työtä ja kehittämissuunnitelmia laaditaan yhä useammissa yrityksissä ja organisaatioissa, jonka vuoksi kehittämissuunnitelman laatiminen opinnäytetyönä on hyvä oppimiskokemus ja hyödyksi työelämään. Kiinnostuin strategiatyöskentelystä strategisen johtamisen opintojaksolla, jonka vuoksi on hienoa, että voin opinnäytetyön muodossa syventyä myös strategiatyöskentelyyn vielä tarkemmin. Opettajuuden muutos on Kajaanin ammattikorkeakoulussa parhaillaan menossa ja valmentavaa opetustyyliä ollaan ottamassa käyttöön. Valitsin juuri tämän muutoksen vuoksi opinnäytetyöhöni uuden pedagogiikan mukaisia työskentelytapoja.

1.2 Aikaisemmat tutkimukset ja työn taustat

Opinnäytetyö mukailee konstruktivistista kehittämistyön mallia, jossa pyritään käytännönläheiseen ongelmanratkaisuun, jossa ideana on luoda uusi rakenne olemassa olevan teoreettisen tiedon ja uuden empiirisen eli käytännöstä kerättävän tiedon avulla (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 65).

Lisäksi opinnäytetyö on kehittämistutkimus, jonka tavoitteena on muutoksen aikaan saaminen (Kananen 2015, 39). Kehittämiskohteena on organisaatio, jotta kehittämistutkimuksen kriteerit täyttyvät vaatii työ tutkimusosion ja tutkimuksellisen otteen. Kehittämistutkimuksessa suunnittelu, toteutus ja arviointi ovat oma syklinsä, jotka usein ovat itse tutkimussykliä haastavimmat osiot. Oikean ratkaisun löytäminen ei siis vielä takaa, että ratkaisun käyttöön vieminen olisi onnistunut. (Kananen 2015, 40.) Kehittämissuunnitelman haasteena onkin sen laatiminen käyttäjälähtöiseksi eli sellaiseksi, että se vastaa tarpeeseen ja mukautuu henkilöstön työhön.

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa on hyvä selvittää, mitä muita vastaavia ideoita alalta löytyy, koska hyvää ideaa ei kannata toistaa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on myös luotava jotain uutta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 27.) Kajaanin ammattikorkeakoulun aktiviteettimatkailun osaamisalueelle ei ole ennen laadittu vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa. Kajaanin ammattikorkeakoululle on laadittu strategia 2024 ja toimenpidesuunnitelma 2017- 2020, joiden toimintalinjoja myös aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma noudattaa. Kajaanin ammattikorkeakoulun yksi strategisista valinnoista on vaikuttavuuden lisääminen, joka toteutetaan kohdentamalla toiminta valituille vahvuusaloille. Osaamisen vahvistaminen on toinen strategisista valinnoista, johon pyritään osaamisalueiden toiminnan kohdistamisella valituille vahvuusalueille yhdessä strategisten kumppaneiden kanssa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c.)

Kajaanin ammattikorkeakoulu on tehnyt sopimuksen kauden 2017-2020 tavoitteista Opetus- ja kulttuuriministeriö kanssa. Sopimukseen kirjatut tavoitteet on johdettu hallituksen toimintasuunnitelmasta ja ohjelmasta sekä muista strategisista tavoitteista, joita valtioneuvos on korkeakouluille asettanut. Sopimuksessa Kajaanin ammattikorkeakoulun profiiliksi määriteltiin, että ammattikorkeakoulu keskittyy aluekehitykseen kansainvälistymistä hyödyntämällä. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on edistää erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen osaamisen, elinkeinoelämän ja osaajien kehittymistä sekä toimijoiden välistä yhteistyötä. Sopimukseen on kirjattu myös suomalaisen korkeakoulun tavoitetila 2025: suomalainen korkeakoulu, joka on nykyistä laadukkaampi, kansainvälisempi, tehokkaampi ja vaikuttavampi, on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, tuottaa uutta tietoa ja osaamista globaalien, usein monialaisten ongelmien ratkaisemiseen ja mahdollistaa toimintatapojen uudistumisen ja korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

Vastaavanlaista vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa ei ole laadittu muissa korkeakouluissa, mutta Humanistinen ammattikorkeakoulu on tehnyt julkaisun, jossa käsitellään heidän vahvuusalojensa toteutumista koulutuksessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK) on julkaissut vuonna 2017 *Väläyksiä Humakista* verkkojulkaisun, jossa käsitellään HUMAKin vahvuusalojen näkyväksi tekemistä ja kuinka vahvuusalojen avulla HUMAK kohdentaa hanketoimintaa strategian kannalta relevantilla tavalla. Julkaisun tarkoituksena on tuoda HUMAKissa tehtävä työ näkyväksi. (Huttula 2017, 5.)

Opinnäytetyönä tehtävä aktiviteettimatkailun osaamisalueen vahvuusalan kehittämissuunnitelma liittyy KAMK 2024 strategiaan, johon liittyen on tehty julkaisu *Teemme nyt, eikä myöhemmin* -

KAMK '24 strategia Suomen älykkäin korkeakoulu. Julkaisussa kerrotaan muun muassa, kuinka KAMK 2024 strategia on laadittu ja mitkä ovat KAMK osaamisalueiden vahvuusalat (Keränen & Mursula 2016, 2-3).

2 ELÄMYS JA AKTIVITEETTI

Aktiviteettimatkailun vahvuusala on elämykselliset aktiviteetit. Elämyksellisillä aktiviteeteilla tarkoitetaan elämyksellisten ja liiketaloudellisesti kannattavien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä (Keränen & Mursula 2016, 10). Läheisiä määritelmiä elämyksellisille aktiviteeteille ovat muun muassa seikkailumatkailu, aktiviteettimatkailu sekä liikuntamatkailu. Näiden käsitteiden avaaminen auttaa ymmärtämään myös elämykselliset aktiviteetit -käsitettä.

Aktiviteettimatkailu tarkoittaa matkustamista, jonka keskeisimpänä motiivina on osallistua vähintään yhteen ohjattuun tai omatoimiseen liikunnalliseen aktiviteettiin. Väljemmin määriteltynä matkustamisen motiivina toimivilta aktiviteeteilta ei vaadita fyysistä rasittumista. (Järviluoma, Keränen & Takala 2016, 6.) Seikkailumatkailu voidaan määritellä monella eri tavalla, eikä yhtä virallista määritelmää ole vielä maailmanlaajuisesti hyväksytty. Yksittäisen matkailijan näkökulmasta seikkailumatkailu on kaikkea, minkä henkilö kokee seikkailuna. Tarjonnan näkökulmasta laajaa valikoimaa erilaisia kaupallisia matkailuaktiviteetteja mainostetaan seikkailumatkailuna. (Buckley 2010, 7.) Liikuntamatkailu määritellään sosiaaliseksi, taloudelliseksi ja kulttuuriseksi ilmiöksi, joka syntyy ainutlaatuisesta vuorovaikutuksesta toiminnan, ihmisten ja paikan välillä. (Hinch & Higman 2011, 21.) Liikuntamatkailuun kuuluu osallistuminen passiivisesti ja/tai aktiivisesti liikuntaan. Passiivinen osallistuminen on esimerkiksi osallistua katsojana liikuntatapahtumaan, kun taas aktiivisella osallistumisella tarkoitetaan esimerkiksi golfaamista matkakohteessa. (Ritchie & Adair 2003, 8.)

2.1 Elämys

Elämys on varsin nuori käsite, eikä sitä ole edes sellaisenaan olemassa kaikissa valtakielissä. Suomen kieleen elämys-sana on tullut todennäköisesti ruotsin kielen sanasta, *upplevelse*, jonka suora käänös on elämys. (Väyrynen 2010, 21-22.) Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus on määritellyt elämyksen moniaistiseksi, muistijäljen jättäväksi, myönteiseksi, kokonaisvaltaiseksi ja yksilölliseksi kokemukseksi (Saarinen 2002, 12). Elämys on aina subjektiivinen, eikä sen vääryydestä tai oikeellisuudesta voida neuvotella. Elämystä ei myöskään voi tilata tai noutaa, niin kuin teatterilippua. Muista tuotteista elämyksen erottaa se, että se on mieleenpainuva. (Komppula 2002, 56.)

Yllättävyys on yksi osa elämystä. Yllättävyys siirtää asiakkaan tavanomaisesta tilasta elämyskokemukseen. Asiakas on kokenut elämyksen, jos hän reflektoi ja tulkitsee tapahtunutta jälkikäteen esimerkiksi fyysisen ponnistuksen yhteydessä. Reflektointi ja tulkinta ovat tapahtumasta tai kohteesta johtuvan elämysenergian sulattelua. Elämys on merkityksellinen suhde ihmisen ja ulkoisten kohteiden välillä. (Eskelinen 2011, 2-3.)

Elämys on tilannesidonnainen ja koostuu tapahtumista, jotka usein seuraavat toisiaan prosesseina. Elämys voi olla silmänräpäyksellisiä yksilöllisiä tapahtumia tai pitkään jatkuvia, esimerkiksi matkaelämys. Jotta elämyksen voi kokea, se vaatii mentaalisen ja fyysisen läsnäolon. (Komppula 2002, 56.) Nykypäivänä elämyksen sisältöön liittyvät hetkellisyys ja tilannesidonnaisuus, lisäksi vauhti ja vaihtelun tarve on osa elämystä. (Saarinen 2002, 5). Elämyksen kokemisen kirjo on todella laaja, vain mielikuvitus on rajana. Elämyksiä voidaan kokea mielen sisäisenä tapahtuma, arkipäiväisissä ympäristöissä ilman ulkoapäin tuotettua jännitystä. Elämyksiä voidaan kokea myös ulkoapäin tuotettujen järjestelyjen avulla. Elämyksen kattava määrittelemineen on siis haastavaa, koska elämys on subjektiivinen kokemus riippuen tilanteesta, toiminnan kohteesta ja tavoitteista. (Karppinen & Latomaa 2007, 13.) Elämys voi olla lähtöisin mistä tahansa, mutta parhaimmillaan se voi muuttaa ihmisen elämänlaatua ja elämää (Eskelinen 2011,4).

2.2 Elämysprosessi

Mitä vaativampaa yksilön elämä on, sitä tarpeellisempia ovat elämykset. Elämys tasapainottaa elämää lievittämällä elämisen monimutkaisuutta ja tukemalla jaksamista. Yhteiskunta osoittaa ihmisille monenlaisia vaatimuksia, mutta elämäme kuitenkin hyvinvointiyhteiskunnassa. Eikö siis olisi luontevaa, että yhteiskunnan palvelujärjestelmät tarjoaisivat kansalaisille mahdollisuuden tehdä elämästään mahdollisimman elämyksellistä ja näin myös hyvinvoivaa. (Perttula 2002, 33.)

Elämys voi toimia myös välineenä moninaisten yksilöllisten ja yhteisöllisten päämäärien saavuttamisessa. Tämä tarkoittaa, että elämysten avulla voidaan rakentaa henkilön identiteettiä tai toisaalta elämykset voivat palvella kouluopetuksen kasvatuksellisia tavoitteita. (Saarinen 2002, 5.) Ihmisen elämyshakuisuus ohjaa tapaa, jolla hän reagoi uusiin, voimakkaisiin ärsykkeisiin. Yksilön tarvetta kokea vaihtelevia, uusia, moniulotteisia ja voimakkaita kokemuksia sekä halua ottaa taloudellisia, juridisia, sosiaalisia ja fyysisiä riskejä niiden saavuttamiseksi, kertoo ihmisen elämyshakuisuudesta. Uusien elämysten etsiminen tuottaa elämyshakuiselle ihmiselle mielihyvää, mutta se tuo myös elämään riskejä. Elämys on ihmiselle merkittävä asia ja tämän vuoksi yksilöllisiä eroja on kunnioitettava. Jollekin elämys voi olla myös tuttu, riskejä minimoiden saavutettu, toistuva, intensiteetiltään heikko ja sosiaalisesti suotava kokemus. Sama asia voi elämyshakuiselle ihmiselle olla osoitus elämän pohjattomasta tylsyydestä. (Perttula 2002, 34-35.)

Aikaisemmin elämyksen kokeminen on perustunut vain muistitiedon varaan. Teknologian kehityksen myötä aiemmin koettua tapahtumaa voidaan katsella myöhemmin esimerkiksi valokuvista tai videoista. Tällöin elämyksestä voidaan löytää ihan uusia elämyksen osia. Matkamuistoja ja valokuvia voidaankin kutsua elämyksen jatkeeksi. Itse elämyksen syntymistä voidaan taas verrata tutkimusprosessiin. Ensin tutkija kiinnittää huomiota häntä kiinnostavaan ilmiöön ja tämän jälkeen suunnittelee tutkimuksen etenemisen. Asiat eivät kuitenkaan toteudu suunnitelmaan mukaan vaan

suunnitelma muuttuu tilanteen edellyttämällä tavalla. Tämän jälkeen tutkija kerää ja analysoi aineiston. Tutkija analysoidessa aineistoa hän rajaa epäolennaiset asiat pois. Viimeisenä tutkija esittää tiivistetyn tutkimustuloksen, jota voidaan tässä verrata elämykseen. Elämys on prosessi, niin kuin tutkimuskin, toki elämysprosessi on usein nopeammin tapahtuva. (Eskelinen 2011, 130.)

Ennen elämyksen syntymistä on monta eri vaihetta. Elämys lähtee liikkeelle havainnosta ja tarkoituksesta, jolloin ihminen tekee ensimmäisen rajauksen. Seuraavaksi ihminen koekäyttää palvelun mielessään ja testaa näin tuotteen sopivuutta itselleen. Kolmas vaihe on tulkinta- ja muistikyky, tällöin ihminen rajaa kokemuksestaan pois epäoleellisen. Jäljelle jää merkityksellinen tiivistelmä eli elämys. Elämys on siis se kohta, johon tarina ja muistaminen kiinnittyvät. (Eskelinen 2011, 134.)

2.3 Elämys palveluna ja tuotteena

Elämykset ovat aina olleet olemassa, mutta kuluttajat, liiketoiminta ja talous ovat niputtaneet ne palveluiden kanssa samalle alueelle. Kun asiakas ostaa palveluita, hän ostaa aineettomia asioita, jotka on suoritettu hänen puolestaan. Kun asiakas ostaa elämyksiä, hän maksaa unohtumattomista kokemuksista ja nautinnollisesta ajanvietteestä, jonka yritys muokkaa hänelle persoonalliseksi tapahtumaksi. (Pine & Gilmore 2011, 3.) Länsimaissa elämysten ja elämyshakuisuuden esiinnoisuus liittyy laajempaan tuotannon ja kulutuksen rakennemuutokseen. Olemme siirtyneet modernista teollisuudesta postmoderniin teollisuuteen. Moderniin teollisuuteen kuuluu massaturismi ja tuotteiden ja markkinoiden muutos on hidasta. Postmodernissa teollisuudessa markkinat rakentuvat kuluttaja- ja kulutushenkisesti ja aiempaa yksilöllisemmin. Tuotteita tulee ja menee, muutos on nopeaa. Tuotteet ovat siis yksilöllisempiä ja mietitty palvelemaan tiettyjä kuluttajaryhmiä. Tämän tyylliset tuotteet viittaavat elämyksellisten tuotteiden tuottamiseen. (Saarinen 2002, 7-8.) Nykypäivänä asiakkaat etsivät tapoja tehdä palvelusta ikimuistoisempaa ja arvostetumpaa, he ovat myös valmiita maksamaan tästä kokemuksesta (Pine & Gilmore 2011, 17).

Elämyksien kaupallistaminen edellyttää myyjältä luovuutta. Liiketoiminnassa hyödynnettävä elämys on osista ja kokonaisnäkemyksistä muodostunut mielikuva, joka antaa ajattelemisen aihetta myös tulevaisuudessa. Mielikuvan on oltava mielekäs, jotta asiakas kiinnittää siihen huomiota. Toisaalta myös vain itselle mielekkäät asiat reflektoidaan, havainnoidaan ja tulkitaan intensiivisesti. Näin ne jäävät myös paremmin mieleen (Eskelinen 2011, 4.)

Elämyspalveluja tuottavien on kehitettävä muista erottuvat ”kasvot” yritykselle. Kehitys- ja kokeilutermit on muutettava liiketoiminnalliseksi ilmaisutavaksi ja yrittäjän on uskallettava käyttää erottuvia ja luovia tapoja esimerkiksi markkinoinnissa, tuotesuunnittelussa, liiketoimintasuunnitelmassa, yrityksen ja organisaatorakenteissa ja johtamisessa. Elämystalouden kehitys edellyttää siis uuden luomista. Asiakkaat eivät tarkkaan tiedä, mitä he haluavat, tämän vuoksi elämystalous on hyvin luovaa ja innovaatioperusteista. Toisaalta jos asiakkaat tietäisivät, mitä he elämykseltä haluavat, puuttuisi

tästä yllätys-elementti. Tällöin kyseessä ei olisi elämys vaan tavallinen hyödyke. Elämystaloudessa on olennaista, että asiakas saadaan yllättymään positiivisesti. (Eskelinen 2011, 7.)

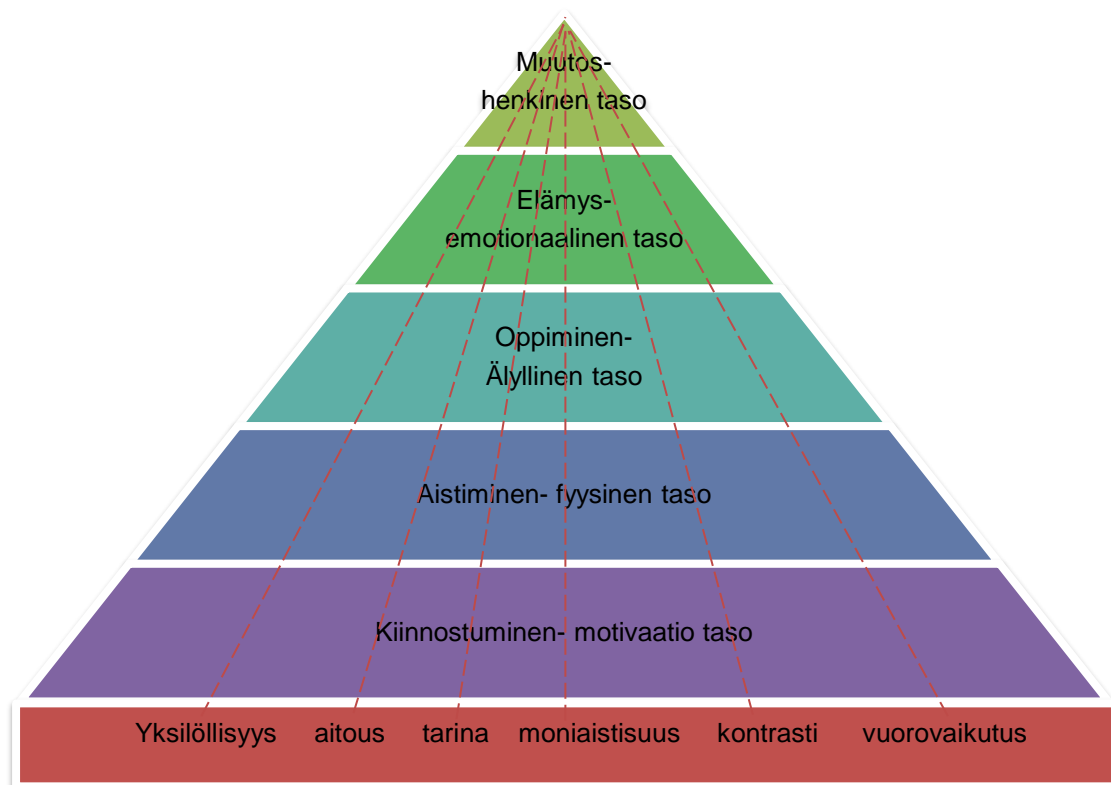
Pinen ja Gilmoren (2011, 2) mukaan taloudellisesti kannattavampaa on keskittyä elämystalouteen ja yksilöllisten, monipuolisempien ja juostavampien elämysten järjestämiseen kuin pelkkien tavaroiden tuottamiseen tai palveluiden tarjoamiseen. Elämystaloudessa on kyse suunnitelmallisesta ja kaupallisesta toiminnasta. Elämykset ovat siis asiakkaalle kaupallisesti tuotteistettuja ja pääsääntöisesti myönteisiä kokemuksia. Tällöin elämykset ovat tuotannon ja kuluttamisen päämääriä, eivätkä muun toiminnan sivutuotteita. (Saarinen 2002, 12.)

Elämysten avulla ja niihin viitaten myydään erilaisia asioita ja palveluita, niin peruspalveluhyödykeitä kuin laajoja palvelu- ja tuotekokonaisuuksia (Saarinen 2002, 5). Elämysten myyminen ja ensinnäkin tarjoaminen markkinoille edellyttää paljon perustutkimusta ja tuotekehitystyötä. Lisäksi markkinointiin tulee kiinnittää huomioita tutkimus- ja selvitystyössä. Jotta uusia elämystuotteita syntyy, tarvitaan useiden eri osaamisalueiden uudenlaista yhteistyötä. Esimerkiksi pelien ja matkailuohjelmajärjestelmien yhdistämiseen tarvitaan monenlaista osaamista. (Saarinen 2002, 6.) Aineettoman elämystuotannon nopean kasvu ja kysyntä ovat innoittaneet hyödyntämään elämystuotannon osana muuta aluetaloutta. Koulutuksen avulla ja julkishallinnon toimenpitein pyritään kehittämään ja tukemaan elämystuotannon kehittymistä. (Saarinen 2002, 12.)

Elämyksien tuottamisen yhteydessä tulee mainita myös elämystalous. Elämystalous tarkoittaa uutta, laajempaa tuotanto- ja kulutusrakenteiden muutokseen kytkeytyvää talouden muotoa ja tuotantotekijäkokonaisuutta. Erityisesti markkinointitavoissa- ja viesteissä, uudenlaisissa tuotteissa, palveluympäristöissä ja kuluttajankäyttäytymistavoissa ilmenee elämyssuuntautuneisuutta. (Tarssanen & Kylänen 2007, 101) Elämyksien tuottamisessa on kyse korkeammasta jalostusasteesta, jolla on vaikutusta yrityksen kilpailuasemaan, elämyksen toimittamisen kustannuksiin ja näin myös tuotteen hinnoitteluun. Elämystuotteiden kehittämisessä tulee huomioida asiakkaiden tarpeet, jotka ovat kuitenkin kaiken taustalla. Elämyksessä on kyse subjektiivisesta kokemuksesta ja tämän vuoksi elämyksien tuottaminen varmuudella on mahdotonta. (Tarssanen & Kylänen 2007, 107-109.)

Elämys voi tulla ihmiselle, mitä yllättävimmissä ja erikoisimmissa tilanteissa. Nykyään elämyksiä tuotetaan asiakkaille sitä varten rakennetuissa puitteissa, puhutaan siis elämystaloudesta. Elämyksen tuottaminen koostuu ihmisen luovasta neroudesta, liiketoiminnallisten keinojen hallinnasta, kekseliäisyydestä ja mielikuvituksesta. Elämystaloudelle ominaisia piirteitä ovat erottautuminen, inhimillisyys, viehättäminen ja puoleensa vetäminen. Inhimillisyydellä tarkoitetaan elämyspalveluissa, sitä että resurssina toimivat inhimilliset voimavarat. (Eskelinen 2011, 5.)

Takuuvarma elämyksen tuottaminen on mahdotonta, mutta elämystuotteeseen voidaan sisällyttää elementtejä, joiden avulla elämys todennäköisesti syntyy. Varmistamalla näiden elementtien toimivuuden kaikissa vaiheissa voidaan elämyksen syntymiselle luoda mahdollisimman suotuisat puitteet. Elämyksen syntyyn vaikuttavat tekijät on kuvattu elämyskolmiolla. Kolmion pohjalla ovat tekijät ja tunnuspiirteet joiden ansiosta kokemuksesta muodostuu elämys. Asiakkaan kokemuksen tasot on taas kuvattu vertikaalisessa suunnassa. Toimivassa ja hyvässä elämystuotteessa kaikki pohjalla olevat tekijät ja tunnuspiirteet ovat mukana jokaisella kokemisen tasolla. (Tarssanen & Kylänen 2007, 131.) Seuraava kuvio mukailee Tarssanen ja Kyläsen elämyskolmion mallia (kuvio 2.)

Kuvio 2. Elämyskolmio (Tarssanen & Kylänen 2007, 131).

2.4 Aktiviteetti-käsitteen määrittelyä

Aktiviteetille ei löydy yhtä yleisesti käytettyä määritelmää, vaan se on sanana tilannekohtainen. Aktiviteetti sana yhdistetään yleisesti liikuntaan, mutta myös matkailuun. Fyysisellä aktiivisuudella tarkoitetaan, mitä tahansa lihasvoimalla tuotettua liikettä, joka selvästi ylittää henkilön lepoenergi-ankulutuksen tason (Suni & Taulaniemi 2012, 18). Fyysistä aktiivisuutta laajasti tarkasteltuna, sillä tarkoitetaan kaikenlaista lihastyötä edellyttävää toimintaa urheilusta liikuntaan, hyötyliikuntaan ja ruumiilliseen työhön (Ilmarinen 2014). Ritchie & Adair (2004) määrittelevät urheilun sosiaalisesti rakennetuksi aktiviteetiksi, jolla on erilaisia historiallisia aikakausia, kulttuureita ja yhteiskuntia (Ritchie & Adair 2004, 3).

Kirjallisuudessa ja markkina-analyyseissä aktiviteettiomilla tarkoitetaan matkailua ja virkistäytymistä, johon sisältyy jonkinlaista fyysistä liikuntaa tai urheilua (Roberts & Hall 2001, 171). Matkailun ohjelmapalveluiden aktiviteetit voidaan jaotella kahteen eri kategoriaan, opastettuihin ja omatoimisiin tuotteisiin. Opastetut aktiviteetit ovat yleensä ohjelmapalveluyrityksen toteuttamia asiakkaan tarpeisiin paketoituja kokonaisuuksia. Nämä kokonaisuudet voivat sisältää opastuksen lisäksi mm. majoitusta, ruokailua, varusteita ja välineitä. Omatoimisissa tuotteissa asiakas kokoaa itse haluamansa palvelut matkailualueen eri palveluntarjoajien majoitustuotteista, kartoista, reittikuvauksista ja muista lisäpalveluista. Omatoimisia tuotteita tarjoavat myös ohjelmapalveluiden lisäksi majoitusyritykset, alueelliset matkailuorganisaatiot ja muut matkailun toimijat. Erityisesti vaellus- ja pyöräsektorilla on paljon tarjolla omatoimisia aktiviteetteja. (Matkailun edistämiskeskus 2012, 6.)

Liikunta luetaan aktiviteetiksi, liikunta on myös lähellä elämystä monellakin tavalla. Liikkumiseen sitoutumisessa olennaisessa osassa ovat siitä saatava mielihyvä, ilo, hauskuus, mielen virkistytminen, stressin purkaminen ja mentaaliset hyödyt. Nämä tekijät saavat ihmisen liikkumaan jatkossakin. Elämykseen liittyy merkittäviä ja voimakkaita tunteita, jotka voivat vaikuttaa liikunnan harrastamiseen tulevaisuudessa. Vaaran ja jännityksen tunteita koetaan seikkailulajeissa, nämä elementit kuuluvat myös olennaisesti elämykseen. Liikuntaan kuuluu myös olennaisesti uusien taitojen oppiminen. Näin elämyksiä voi saada onnistumisen kautta. Parhaita elämyksiä liikunnassa syntyy, kun omat taidot ja haastetaso ovat tasapainossa. (Martama 2012, 2.) Yritykset tehostavat elämyksiä yhdistelemällä palveluihinsa kahta tai useampaa elämyksen ulottuvuutta. Esimerkiksi liikunta- ja matkailupalveluita tuottava yritys voi yhdistää esteettiset ja viihteelliset asiat, tällöin matka sijoittuu kauniiseen luontoon, jossa asiakkailla on hyvä harrastusmahdollisuudet. (Pine & Gilmore 1999, 38.)

3 STRATEGIA KEHITTÄMISTYÖN VÄLINEENÄ

Strategia antaa organisaatiolle merkityksen ja suunnan, se luo identiteetin organisaatiolle ja tuo työntekijöiden toimintaan johdonmukaisuutta (Vuorinen 2013,15). Toisin sanoin, strategialla tarkoitetaan pitkäjänteistä kehittämistyötä ja se kohdistuu siihen toimintaan, josta strategian laatija on vastuussa (Karlöf 2004,9). Strategian laatiminen ja sen merkitys ovat muuttuneet ajan myötä. Nykypäivänä strategian suunnittelu- ja toteutusvaiheet liittyvät yhä tiiviimmin toisiinsa. Henkilöstön osallistaminen ja ympäristön analysointi suunnitteluvaiheessa nivoutuvat tiiviisti toteutusvaiheeseen, jossa korostuu osaamisen kehittäminen ja innovaatioiden hyödyntäminen. Voidaankin puhua organisaation kokonaisvaltaisesta ja osallistavasta strategisesta ajattelusta, eikä pelkästään strategisesta johtamisesta. Strategia ei ole enää niinkään pitkän aikavälin suunnitelma, vaan se mielletään jatkuvan kilpailuedun tavoitteluksi. (Vuorinen 2013, 16-17.)

Mihin strategialla sitten pyritään? Strategian tavoitteet voidaan jakaa kahteen. Strategialla voidaan pyrkiä tekemään jotakin paremmin tai tehokkaammin. Tässä vaihtoehdossa organisaatio pyrkii löytämään uusia kannattavia, toteuttamiskelpoisia liiketoiminta-alueita tai pyrkii tyydyttämään asiakkaiden tarpeet jo olemassa olevilla liiketoiminta-alueilla. Toinen vaihtoehto strategiisiin tavoitteisiin pyrittäessä on, että tehdään jotakin uutta ja erilaista. Tällöin organisaatio pyrkii tekemään asiat toisin kuin muut, eikä pyrikään optimoimaan toimintaansa jo olemassa olevaan maailmaan nähden. Tällaisen erilaisen ja uuden tekeminen vaatii pitkäjänteistä kehittämistä ja perustuu ennemminkin kokeiluun ja oppimiseen kuin nykytilanteen analysointiin ja tulevaisuuden ennustamiseen. Lyhyesti muotoiltuna, strategiassa voidaan keskittyä joko uuden tekemiseen tai tehokkuuden parantamiseen. (Vuorinen 2013, 27-28.)

Strategian taustalla on strategiantyön prosessi. Prosessia voidaan kuvata monella eri tavalla, mutta olennaisinta on, että strategiakuvaus auttaa organisaatiota käymään läpi olennaisimmat strategiatyön asiat. (Vuorinen 2013, 39.) Nykyaikaisessa jatkuvan strategisen johtamisen prosessissa voidaan erottaa kolme eri vaihetta: 1. strategian aseman analyysi 2. strateginen valinta ja 3. strategian toimeenpano. Nämä vaiheet eivät seuraa toisiaan tietyssä järjestyksessä vaan hedelmällisempää on ajatella strategiaprosessia kokonaisuutena, joka sisältää vain tietyt vaiheet. Tällainen strateginen johtaminen on jatkuvaa työtä ja ennalta määriteltyjen vaiheiden kesto ja järjestys voi vaihdella tilanteen mukaan. Kyseinen strategisen johtamisen lähestymistapa tuo strategiatyöhön joustavuutta ja mahdollistaa nopean reagoinnin muutoksiin. (Vuorinen 2013, 41-42.)

3.1 Ammattikorkeakoulujen tehtävät

Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonalalla toimii yhteensä 23 korkeakoulua. Ammattikorkeakoulut ovat pääsääntöisesti alueellisia ja monialaisia korkeakouluja, joiden toiminnassa korostuu yhteys

työelämään ja alueelliseen kehittämiseen. Ammattikorkeakouluilla on laaja autonomia ja näin ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä ja päättävät myös itse sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018a.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ja rahoittaa ammattikorkeakoulujen toimintaa. Korkeakoulupolitiikan tavoitteena on kehittää korkeakouluja kansainvälisesti kilpailukykyisenä kokonaisuutena, jotka myös vastaavat joustavasti alueellisiin tarpeisiin. Kehittämistavoitteet perustuvat hallitusohjelmaan, hallituksen toimintasuunnitelmaan sekä muihin valtioneuvoston ja eduskunnan korkeakouluille asettamiin strategisiin tavoitteisiin. Tavoitteena on, että korkeakoulut kehittävät koulutuksen laatua uudistamalla koulutuksen sisältöjä, oppimisympäristöjä, opetusmenetelmiä ja opettajien osaamista sekä lisäämällä yhteistyötä. Tavoitteisiin kuuluu myös, että korkeakoulut hyödyntävät digitalisaatiota täysimääräisesti ja kehittävät opiskelijavalintoja, hyväksilukumenettelyitä, sekä tutkintoja niin, että kansainvälinen ja kansallinen liikkuvuus lisääntyy. Lisäksi tavoitteisiin kuuluu luopuminen siltaopinnoista, jotta tutkintojen välinen liikkuvuus helpottuu. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018b.)

Korkeakoulupolitiikan tavoitteena on myös, että korkeakoulut hyödyntävät opiskelijavalinnassa toisen asteen tutkintoja nykyistä enemmän ja luopuvat pitkäkestoista valmistautumista vaativista pääsykokeista. Yhteistyötä tulee lisätä korkeakoulujen ja toisen asteen koulutuksen kanssa, jotta korkeakouluopintoihin siirtyminen nopeutuisi. Korkeakoulut tukevat mahdollisuuksien tasa-arvoa ja edistävät tutkintojen suorittamista tavoiteajassa. Korkeakoulujen tulee lisätä joustavia opiskelumahdollisuuksia, sekä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista. Lisäksi korkeakoulujen tulee lisätä yhteistyötä työelämän kanssa ja monipuolistaa opiskelijoiden ohjausta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018b.)

Korkeakoulut ovat osakeyhtiömuotoisia ja toiminta perustuu itsehallinnolle ja tieteen vapaudelle. Korkeakoulut käyvät ministeriön kanssa nelivuotisen sopimuskauden alussa neuvottelut, joissa määritellään korkeakoululaitoksen yhteiset tavoitteet, keskeiset toimenpiteet, korkeakoulun tehtävä, profiili, vahvuusalat ja uudet nousevat alat sekä tutkintotavoitteet ja niiden perusteella kohdennettavat määrärahat. Ministeriö käy sopimuskauden aikana vierailulla korkeakoulussa ohjaukseen liittyvissä asioissa, lisäksi ministeriö antaa korkeakoululle määrävuosin kirjallista palautetta sen toiminnasta ja kehittämistarpeista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018c.)

Ammattikorkeakoulusektorille opetus- ja kulttuuriministeriön kohdentaman perusrahoituksen määrän päättää vuosittain eduskunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa perusrahoituksen ammattikorkeakouluille rahoitusmallin mukaisesti. Pääosin perusrahoituksen määrärahat jaetaan ammattikorkeakouluille koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan suoritteiden perusteella. Lisäksi käytössä on strategiaperusteinen rahoitus, josta korkeakoulu ja ministeriö sopivat keskenään. Rahoitusmalleilla pyritään vahvistamaan korkeakoulujen toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Korkeakoulut saavat itse päättää rahoituksen sisäisestä kohdentamisesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018c.)

3.2 Kajaanin ammattikorkeakoulun tehtävät ja tavoitteet

Kajaanin ammattikorkeakoulun ja opetus- ja kulttuuriministeriön väliseen tavoitesopimukseen on kirjattu tavoitteet ja tavoitetila kaudelle 2017-2020. Tavoitetila on, että suomalainen- nykyistä laadukkaampi, vaikuttavampi, tehokkaampi ja kansainvälisempi- korkeakoululaitos on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, mahdollistaa korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan ja toimintatapojen uudistumisen sekä tuottaa uutta tietoa ja osaamista globaalien, usein myös monialaisten ongelmien ratkaisemiseen. Korkeakoulut ottavat huomioon toiminnassaan toimintaympäristön muutokset, kuten kansainvälistymisen, digitalisaation ja väestönkehityksen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

Vuonna 2025 suomalaiset korkeakoulut ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja vahvoja toimijoita sekä ovat korkeatasoisia ja profiloituneet omalle vahvuusalalleen. Korkeakoulujen tehtävissä korostuu yhteiskuntavastuu, sivistystehtävä, kestävän kehityksen periaatteet, eettinen toimintatapa, vaikuttavuus sekä hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Laadua korkeakouluissa vahvistetaan digitalisaatiota hyödyntämällä, kansainvälistymisellä sekä toimintaa modernisoimalla. Tieto on avointa ja opintopolkuja on joustavoitettu. Soveltava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta tukee ammattikorkeakoulujen koulutusta ja luo edellytyksiä pk-yritysten sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluiden uudistumiselle. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

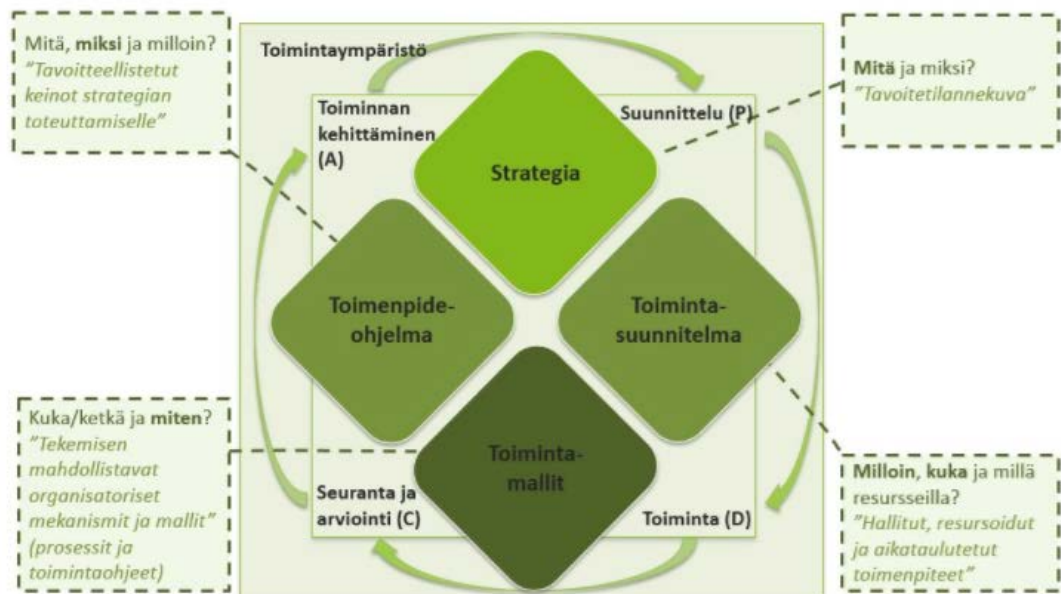
Suomalaisten korkeakoulujen tavoitetilaan 2025 kuuluu myös, että korkeakoulut tukevat ja ennakoivat yhteiskunnan, työelämän ja kulttuurin uudistumista sekä turvaavat tarvittavan korkeakoulutetun työvoiman saatavuuden huomioiden pienenevän nuorisoikäluokan sekä yhteiskunnan ja työ- ja elinkeinoelämän muutosten vaikutukset alakohtaisiin koulutustarpeisiin. Osaamisellaan ammattikorkeakoulut vahvistavat eri toimijoita yhdistäviä ala- ja aluekohtaisia innovaatio- ja osaamisen keskittymiä. Nämä edistävät alueiden omiin kilpailuetuihin ja vahvuuksiin perustuvaa älykästä erikoistumista ja kasvualojen vahvistumista. Korkeakoulut vahvistavat vaikuttavuutta lisäämällä tutkimustulosten ja osaamisen laajempaa hyödyntämistä, osaamisen vientiä, kaupallistamista, elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia sekä yrittäjyyshedellytyksiä- ja valmiuksia. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

Ammattikorkeakoulu kehittää ja arvioi suunnitelmallisesti johtamista ja asiantuntijantyön edellytyksiä kaikilla organisaatiotasoilla. Lisäksi ammattikorkeakoulu toteuttaa avointa ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa sekä ottaa työhyvinvoinnin tarkastelussa käyttöön yhtenäiseksi ja vertailukelpoiseksi työvälineeksi. Korkeakoulu vahvistaa henkilöstön osaamista verkostoitumalla, kehittämällä, kansainvälisillä rekrytoinneilla sekä hyödyntämällä opiskelijoiden osaamista. Korkeakoulu sitouttaa ja kuulee henkilöstöä ja opiskelijoita johtamis-, organisaatio- tai muiden uudistusten varhaisessa vaiheessa. Näin korkeakouluyhteisöön kuuluvat jäsenet voivat vaikuttaa ja ottaa myös vastuuta muutoksista. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

Tavoitesopimukseen on kirjattu tavoitteiden lisäksi Kajaanin ammattikorkeakoulun tehtävä, profiili ja vahvuusalat. Kajaanin ammattikorkeakoulu profiloituu älykkäisiin ratkaisuihin. KAMKin tehtävänä on keskittyä aluekehitykseen kansainvälisyyttä hyödyntämällä. Kajaanin ammattikorkeakoulu edistää erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen osaamisen, osaajien ja elinkeinoelämän kehittymistä sekä toimijoiden välistä yhteistyötä. Vahvuusaloiksi KAMK on määritellyt: peli- ja mittaussovellukset, tuotantojärjestelmät, liiketoimintapotentiaali, kotihoito ja elämykselliset aktiviteetit. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016b.)

3.3 KAMK 2024 strategia ja strategiaproessi

KAMKin johtamis- ja laatu järjestelmä koostuu neljästä osa-alueesta, strategiasta, toimenpideohjelmasta, toimintasuunnitelmasta sekä toimintamallista. Jokaisella osa-alueella on oma tehtävänsä ja osat tukevat toisiaan. Jatkuvan suunnittelun, toiminnan, arvioinnin ja kehittämisen kierto toteutuu järjestelmän kaikilla osa-alueilla. (Kilpeläinen 2016, 4.) Alla (kuvio 3.) KAMKin johtamis- ja laatu järjestelmästä.

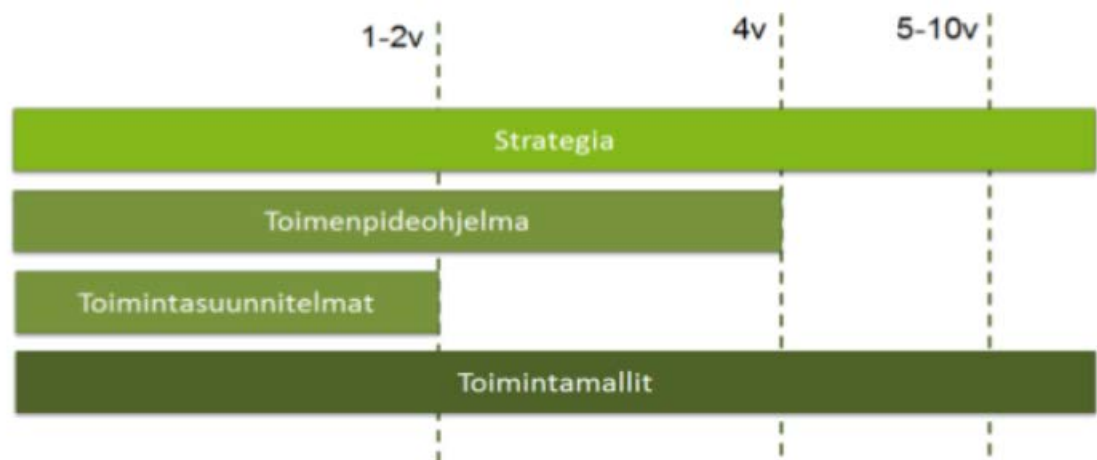

Kuvio 3. KAMKin johtamis- ja laatu järjestelmän kuvaus (Kilpeläinen 2016, 4).

KAMKin strategian 2024 strategiset valinnat ovat osaamisen vahvistaminen, yhteistyön ja työnjaon uudistaminen ja vaikuttavuuden lisääminen. KAMKin kaikkia toimintoja läpileikkaava profiili on älykkäät ratkaisut, jolla tarkoitetaan teknologisten ratkaisujen hyödyntämistä ja kykyä tehdä oikeita asioita oikein (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c.) Huomioin älykkäät ratkaisut laatiessani kehittämissuunnitelmaa. Älykkäät ratkaisut toimivat punaisena lankana, kun elämyksellisiä aktiviteetteja kehitetään. KAMKin 2024 strategia tulee huomioida kehittämistyössä, koska toimintasuunnitelma tehdään strategisten ratkaisujen pohjalta ja vahvuusalan kehittäminen on osa KAMKin toimintasuunnitelmaa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b & Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a).

KAMKin toimenpideohjelman 2017-2020 osaamisen vahvistamisen toimenpiteisiin kuuluvat 1. Toiminnan kohdentaminen valituille vahvuusaloille, 2. Työnjaollisten kansallisten ja kansainvälisten strategisten kumppanuuksien ja digitalisaation hyödyntäminen ja 3. Poikkialaisuuden ja persoonallisten opiskelijapolkujen vahvistaminen (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Toimenpideohjelma on KAMKin kehittymistä ja kehittämistä kuvaava työkalu. Toimenpideohjelma perustuu KAMKin strategiassa esitettyihin tavoitteisiin ja siinä kuvataan keskeisimmät strategiset tavoitteet ja niitä kuvaavat mittarit. Lisäksi toimenpideohjelmaan on määritelty tavoitteet ja toimenpiteet niihin pääsemiseksi. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018c.) Opinnäytetyöni kuuluu osaamisen vahvistamisen strategiseen tavoitteeseen ja se vastaa toimenpideohjelman ensimmäiseen toimenpiteeseen. Opinnäytetyöni auttaa aktiviteettimatkaailun osaamisalaa kohdentamaan toimintansa paremmin omalle vahvuusalueelleen.

KAMKin toimintasuunnitelmien rungon muodostavat asiantuntijapalveluiden toimintasuunnitelmat. Asiantuntijapalveluihin kuuluvat koulutuspalvelut, TKI-palvelut ja kampuspalvelut. Toimintasuunnitelmissa on kuvattu hallitut, resursoitut ja aikataulutetut konkreettiset toimenpiteet, joilla toimenpideohjelmassa määritettyjä toimenpiteitä toteutetaan käytännössä. KAMKin toimintasuunnitelmat tehdään kahdeksi vuodeksi, kun taas toimenpideohjelmat laaditaan neljän vuoden välein. KAMKin toimintasuunnitelman pohjalta jokainen osaamisalue laatii oman toimintasuunnitelman, jotka toimivat operatiivisen johtamisen työkaluna. (Kilpeläinen 2016, 4-5.)

Kuvio 4. KAMKin toiminnan suunnittelun aikajänne (Kilpeläinen 2016, 13).

KAMKissa jokainen työntekijä vastaa omalta osalta toiminnan laadusta ja kehittämisestä toimimalla yhteisten toimintamallien mukaisesti. Päävastuu johtamisesta, kehittämisestä, laadusta ja tuloksista on toimitusjohtajalla eli rehtorilla. Toiminnan kehittämisessä toimenpide- ja strategiatasolla ovat toimitusjohtajan tukena palveluista vastaavat johtajat. Jokaisella osaamisalueella on koulutuspäällikkö, joka vastaa muun muassa johtamisesta, yhteisesti sovittujen KAMK-tason toimintamallien toteutuksesta sekä laatutyöstä osaamisalueella. (Kilpeläinen 2016, 6.)

KAMKin toiminnallisen organisaation muodostaa viisi osaamisaluetta sekä asiantuntijapalvelut. Osaamisalueiden tehtävänä on johtaa osaamisalueen tuloksellisuuden ja tehokkuuden kehittämistä, varmistaa tuloksellisuuteen perustuvat toimintaedellytykset sekä edistää sisältöperusteista työnjakoa ja yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti. Aktiviteettimatkailun osaamisalueella tarkoitetaan ainutlaatuista matkailun ja liikunnan yhdistävää kokonaisuutta. (Kilpeläinen 2016, 15.) Asiantuntijapalvelut on rakennettu palveluperiaatteella, että ne mahdollistavat ja tukevat perustehtävän toteuttamista. Asiantuntijapalveluiden tehtävänä on kehittää poikkialaista yhteistyötä, vahvistaa ilmiöiden vaikuttavuuden kasvua, edistää KAMKin kasvuvälistä ja kansallista vaikuttavuutta ja roolia sekä tukea organisaation tuloksellisuuden ja koko KAMKin toimintaedellytysten kehittämistä. (Kilpeläinen 2016, 6.)

Kuvio 5. KAMKin osaamisalueet ja asiantuntijapalvelut (Kilpeläinen 2016, 15).

KAMKin rahoitukseen vaikuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusmittarit (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a). Tämän lisäksi Kajaanin ammattikorkeakoulu on laatinut omat KAMK 2024 strategiamittarit (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018d). Osaamisen vahvistaminen on KAMKin strategisena tavoitteena ja tämän tavoitteen alle kuuluu, että osaamisalueet kohdistavat toimintansa vahvuusalueilleen (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c). Osaamisen vahvistamisella pyritään vaikuttamaan seuraaviin mittareihin: suoritettut AMK-tutkinnot, suoritettut YAMK-tutkinnot, 55 opintopistettä vuodessa suorittaneet opiskelijat, yrittäjyys, työllistyminen, TK-toiminnan henkilötyövuodet ja henkilöstön työhyvinvointi. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018d).

KAMK seuraa ja arvioi omaa toimintaansa sisäisillä ja ulkoisilla arvioinneilla, benchmarkingeilla, palautekyselyillä, strategia- ja rahoitusmittareilla sekä OKM:n kanssa tehdyssä tavoitesopimuksessa määritellyillä toiminnallisilla ja määrällisillä tavoitteilla. Lisäksi toimintaa arvioidaan ja seurataan talousarvioraportin, hankeseurantaraportin, toimintatoteutumamaraportin sekä tilastojen avulla. (Kilpeläinen 2016, 18.)

Tämä opinnäytetyö liittyy KAMKin strategiseen tavoitteeseen, osaamisen vahvistaminen. Tätä tavoitetta arvioidaan OKM:n rahoitusmittareilla ja KAMKin omilla strategiamittareilla. Nämä mittarit voidaan vielä jakaa koulutuksen ja TKI-toiminnan alla toteutettaviksi toiminnoiksi. Osaamisen vahvistamista seurataan seuraavilla rahoitusmittareilla: suoritettut AMK-tutkinnot, suoritettut YAMK-tutkinnot, 55 opintopistettä vuodessa suorittaneet lukumäärä ja valmistuneet työllistyneet lukumäärä. Myös seuraavilla strategiamittareilla seurataan osaamisen vahvistamisen tavoitetta: 55 opintopistettä vuodessa suorittaneet prosenttiosuudet, valmistumisen jälkeen työllistyneet prosenttiosuudet, yrittäjyys sekä TK-toiminnan henkilövuodet. Lisäksi henkilöstön työhyvinvointi kuuluu arvioitavaksi osaksi osaamisen vahvistaminen -strategisen tavoitteen alle. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018d.)

3.4 Co-creation eli yhteiskehittäminen

Yhteiskehittämisellä (englanninkielinen nimi co-creation) tarkoitetaan työntekijöiden, asiakkaiden, toimijoiden ja muiden kumppanien hyödyntämistä kehitettäessä yrityksen toimintaa vuorovaikutuksellisesti ja avoimesti. Termi liitetään strategiseen johtamiseen. Johtamisen kannalta tärkein yhteiskehittäminen liittyy strategian laatimiseen eikä niinkään palveluiden ja tuotteiden kehittämiseen. Yhteiskehittämisen ajatuksena on osallistaa aiempaa laajempi joukko ihmisiä esimerkiksi strategian tai toimintaprosessin kehittämiseen. Yhteiskehittämisessä voidaan käyttää eri termejä asiayhteydestä riippuen. Co-creationilla tarkoitetaan rajatun osallistujajoukon hyödyntämistä uusien ratkaisujen löytämiseksi. Innovaatiotoiminnan yhteydessä yhteiskehittämisestä käytetään nimeä open innovation, suunnittelun yhteydessä taas co-design ja palveluiden kehittämisessä käytetään termiä service dominant logic. Jokaisessa asiayhteydessä on kyse hajautetusta ongelman- tai kehittämiskäytännöistä, jossa yhteisön kollektiivista osaamista käytetään toimeksiantajan hyödyksi. (Vuorinen 2013, 132-133.)

Strategia työskentelyn kannalta on tärkeää, että yhteiskehittämiseen osallistuvat asiakasrajapinnassa työskentelevät henkilöt. Monesti ajatellaan, että paras asiakastuntemus löytyy johtoryhmästä, vaikka oikeasti olisi tärkeää hyödyntää asiakasrajapinnassa työskentelevien tiedot ja osaaminen. Tämän jälkeen tulee lisätä vuorovaikutusta asiakkaiden ja mahdollisten muiden sidosryhmien kanssa. Parhaimmillaan asiakkaat sitoutetaan yhteistoiminnalliseen kehittämiseen niin, että tuloksena syntyy uusia asiakaskokemuksiin perustuvia liiketoiminnallisia innovaatioita. Tällöin vuorovaikutuksesta ja strategian kehittämisestä voi muodostua jatkuva prosessi. (Vuorinen 2013, 133.)

Yhteiskehittämisen tavoitteena on yhteinen ongelmanratkaisu ja kehittäminen yhdessä asiakkaiden kanssa. Tällainen dialogin käyminen voi tuoda osallistujille suoria taloudellisia hyötyjä, mutta tehokkaampaa on kertoa toimeksiantajan toiminnasta, kehittämistyön tarpeellisuudesta ja herätellä näiden kautta asiakkaan motivaatiota ja vaikutushalua. Tärkeää yhteiskehittämisessä on säilyttää

avoimuus ja läpinäkyvyys, tällöin kehittäminen on mahdollista ja ongelmakohdat varmasti huomataan. (Vuorinen 2013, 135-136.) Yhteiskehittäminen on yksi uusimmista strategisen kehittämisen työkaluista, tämän vuoksi konseptille ei ole vielä löytynyt vakiintuneita käytänteitä ja ohjeita. Onnistunut yhteiskehittäminen antaa organisaatiolle merkittäviä etuja lähes kaikkeen kehittämistyöhön. (Vuorinen 2013, 137.) Yhteiskehittämistä käytetään opinnäytetyön tutkimusosassa, jolloin ryhmätyöskentelyissä pyritään laatimaan vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa yhdessä aktiviteetti-matkailun henkilökunnan kanssa.

4 VALMENTAVA PEDAGOGIIKKA KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Opettajan työ on muutoksessa, opettaja ei ole enää perinteinen ”tiedon jakaja” tai ”paremmin tietäjä”. Olennaisin muutos on siirtyminen substanssiosaajasta ohjaamisen ja oppimisen suuntaan. (Sallila 2002, 8.) Uudenlaisessa opettajuudessa korostuvat opettajan monitehtäväisyys, yrittäjämäinen työote, opettajaohjaajuus sekä konsultin ja verkostoitujan rooli (Tapani 2013, 84). Valmennus-sanalle on monia määritelmiä, mutta yksi yleisesti käytetty määritelmä on: valmennus on taidetta, joka helpottaa toisten suorituskykyä, oppimista ja kehittämistä (Downey 1999, 15).

4.1 Opettajuuden muutos

Ammattikorkeakouluopettajuus siirtyy rajattujen ja pysyvien ammattien asiantuntijarooleista yhä monimutkaisempien toimintaympäristöjen toimijuuteen, jossa opettaja ohjaa elinikäiseen oppimiseen (Vasikkaniemi & Rintala 2015, 29). Valmentavassa opettajuudessa opettaja ei ole enää opettavan asian jakaja eikä määrittäjä, vaan opettaja huolehtii siitä, että opiskelija etsii itse tietoa, tarkastelee sitä monipuolisesti eri näkökulmista ja jakaa sitä eteenpäin. Tätä valmentavaa otetta voidaan kutsua myös interprofessionaaliseksi opetuksiksi, jonka toteutuminen edellyttää myös oppimisympäristön monimuotoistumista oppilaitoksen ulkopuolelle, esimerkiksi käytännön harjoittelussa. (Koivula 2014, 52.)

WHO on vuonna 2010 julkaissut IPE- (Interprofessional Education) tutkimuksen ja opetuksen edistämiseksi. Koulutuksen keskeiset mekanismit WHO jakaa kouluttaja- ja opetuskeskeisiin. Kouluttajakeskeiset mekanismit liittyvät esimerkiksi koulutuksen organisointiin, opetushenkilöstön osamiseen ja oppimistulosten määrittelyyn. Opetuskeskeiset mekanismit koskevat taas esimerkiksi opetuksen käytännön toteutusta, koulutuksen sisältöä, aikataulutusta, pedagogisia ratkaisuja ja yhteisiä oppimistavoitteita. (Framework for Action on Interprofessional Education & Collaborative Practice 2010, 10.)

Vuoden 2012 tilastojen mukaan noin 3 prosenttia ammattikorkeakoulusta valmistuneista toimi yrittäjänä vuosi valmistumisen jälkeen. Vaihtelua ammattikorkeakoulujen välillä oli 1-5 prosenttia. Opiskelijoilla on positiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan, mikä on osa yhteiskunnassamme tapahtunutta muutosta nähdä yrittäjyys yhä useammin yhtenä työllistymismahdollisuutena. Ammattikorkeakoulujen tulisi vastata tähän muutokseen ja pystyä entistä vahvemmin tukemaan tätä kehitystä. (Viklund 2015, 35.) Keskeisessä asemassa yrittäjämäisen asenteen ja yritteliäisyyden luomisessa ovat opettajat. Avainasemassa opiskelijoiden työllistymisen mahdollistajana ovat ammatillisen koulutuksen opettajat ja heidän tulee tuntea oman alansa työllistymis- ja yrittäjämahdollisuudet. Am-

matillisessa koulutuksessa opettajalta vaaditaan sisäistä yrittäjyyttä, joka näyttäytyy mahdollisuuksien hyödyntämisenä, päämäärätietoisuutena ja epävarman toimintaympäristön hallintana. (Tapani, Kukkonen & Stenlund 2014, 9-10.)

Yrittäjäkasvatus opettajan työn osana voidaan sisällyttää ammattiin kasvattamiseen tai elämänhallintakasvatukseen, sitä voidaan toteuttaa myös opetusmenetelmällisillä ratkaisuilla. Opetustilanteessa se lisää toiminnallisuutta oppimiseen ja opetukseen ja myös kehittää opettajan omaa toimintaa. Yrittäjäkasvatuksessa opettajilta ja opetustyössä toimivilta tarvitaan uudenlaisia pedagogisia ratkaisuja ja kokeiluja; yhteistoiminnallisuutta, osallistavuutta, joustavuutta ja autenttisuutta. (Tapani ym. 2014, 9-10.) Opetussuunnitelma määrittää tutkintoon johtavassa koulutuksessa, kuinka opiskelija voi suunnata osaamistaan käytännössä. Modernissa osaamisperusteisessa opetussuunnitelmassa osaamistavoitteet nähdään laajoina kokonaisuuksina, jonka ansioista opiskelijalle voidaan rakentaa henkilökohtaisen suunnitelman avulla hänen tavoitteitaan ja vahvuuksiaan tukeva osaamisprofiili. (Viklund 2015, 37.)

Ammatillinen opettajuus tulee muuttumaan monella tavalla. Oleellisesti nykyiseen nähden tulevaisuudessa korostuvat opettajuuden eri osa-alueet. Opettajan pedagoginen ja ammatillinen moniosaaminen korostuvat, erityisopettajan- ja ohjaajan ominaisuuksia tarvitaan enemmän, oman työn ajanhallinta ja organisaatiokyky korostuvat, tehtävien johtamisen tarve ja yrittäjähenkisyys tulevat lisääntymään sekä ulospäinsuuntautumisen tarve lisääntyy. (Vertainen 2002, 229.)

Tulevaisuuden työelämän tarpeisiin vastaaminen vaatii, että opinnot antavat todellista oppia yritysten tavasta toimia. Tiimiopettajuuden laaja hyödyntäminen ja tutkintojen poikkialainen yhteistyö voisi tuoda oppimiseen ja opettamiseen paljon uutta. Turhat esteet opetuksen, opetussuunnitelmien sekä muun suunnittelun osalta pitää poistaa ja mahdollistaa uusia ja erilaisia tapoja toteuttaa opintojaksoja ja tuoda opiskelijoille monipuolisempia tapoja osoittaa osaamisensa ja oppimistaan. (Lahelma, Makkonen & Salonen 2014, 177.)

Tulevaisuusnäkökulma pitäisi näkyä ammattikorkeakoulun rakenteissa ja opetusprosesseissa. Opettajien on pystyttävä ennakoimaan jo opetusvaiheessa työelämän muutosta, muuten opetetavat asiat ovat vanhaa tietoa opiskelijoiden siirtyessä työelämään. Opetuksen tulisi siis olla menetelmällisesti ja sisällöllisesti etupainotteista, jotta valmistuvat opiskelijat omaisivat tuoreimman ja uusimman tietotaidon. Koko ammattikorkeakoulun henkilökunnan ja opiskelijoiden on opittava siirtämään jatkuvaa muutosta, oppimaan koko ajan ja arvioimaan itseään, jotta kehityksessä mukana pysyminen toteutuu. (Lahelma ym. 2014, 178.)

4.2 Opiskelijan vastuu korostuu

Uudenlainen opettajuus vaatii myös uudenlaisia opiskelijoita. Opiskelijat usein odottavat perinteistä opetusta ja itse tekeminen ja omasta oppimisesta vastuunottaminen saattaa tuntua tuskalliselta. (Tapani ym. 2014, 10.) Annukka Tapani on selvittänyt tutkimuksen avulla, miten ammatillisen opettajakoulutuksen opiskelijat kokevat opintojen joustavuuden. Tuloksien perusteella opintojen joustavuus voidaan määritellä viidellä eri tavalla. Joustavuus tarkoittaa yksilöllisyyttä, erilaisia suoritustapoja, erilaisia oppimisympäristöjä, asennetta sekä ulkoisten ja sisäisten verkostojen hyödyntämistä. (Tapani 2014, 149.) Rinnekallio (2002) on pohtinut myös yksilöllisten opintopolkujen merkitystä ammattikorkeakoulutuksessa. Koulutusjärjestelmän tulee muuttua myös modernin ajan mukaisesti vastaamaan erilaisten opiskelijoiden koulutus- ja urasuunnitelmia. Tämän vuoksi ammattikorkeakoulujen tulee mahdollistaa joustavammat mahdollisuudet tutkintojen suorittamiseen. (Rinnekallio 2002, 52.) Tämä on jo Kajaanin ammattikorkeakoulussa huomioitu ja monipuolisia tapoja suorittaa opinnot on otettu käyttöön.

Tampereen Proakatemiassa ja Jyväskylän Tiimiakatemiassa opiskelijat saavat itse muokata oman opintojen etenemissuunnitelmansa. Opiskelijat suunnittelevat itse omat lukujärjestyksensä, johon heidän kuitenkin täytyy sisällyttää tiimitapaamiset ja yhteisön tapahtumat. Opiskelijat ovat motivoituneita näissä yksiköissä. Vapauden antaminen vaatii epämukavuusalueelle menemistä niin opiskelijalta kuin opettajalta. Toisaalta se samanaikaisesti mahdollistaa ennennäkemättömiä tuloksia. (Lahelma ym. 2014, 173.)

Tampereen Proakademia oppimisprosessin periaatteisiin kuuluu, ettei etukäteen aseteta tiukkoja tavoitteita tai määritellä oppimisprosessin etenemistä. Oppimisprosessi on joustava ja sitä ohjataan prosessin aikana toimintaa tarkkailevan arvioinnin pohjalta. Opinnot eivät siis koostu erilisistä opintojaksoista, joissa on tiukasti määritellyt sisällöt, vaan opintopisteet kertyvät tehtyjen tuntien mukaan. Yhteisöllinen oppiminen korostuu, millä tarkoitetaan yhteisön tiedon rakentamista, osaamisen jakamista, ajattelun näkyväksi tekemistä sekä vastuun ottamista opiskelun organisoinnista ja oppimisesta. Oppiminen tapahtuu tiimeissä ja yksilö vastaa opintojen edistymisestä myös tiimilleen. Hyvin toimiessaan tiimi nopeuttaa yksilön oppimista monikertaisesti. (Raiskio 2011,13.) Tullevaisuudessa työelämässä tarvitaan kykyä verkostoitua sekä toimia joustavasti ja innovatiivisesti tiimeissä (Vasikkaniemi & Rintala 2015,23).

4.3 Opettajasta valmentajaksi menetelmät kehittämistyön tutkimusosassa

TKI-toiminnan lisääntyessä täytyvät myös opettajien opetustapojen muuttua. Tämän vuoksi KAMKin aktiviteettimatkailun henkilökunnalle järjestettiin täydennyskoulutus elokuussa 2017, jonka ai-

heena on opettajasta valmentajaksi. Koulutus oli suunnattu opettajille ja sen avulla pyrittiin kehittämään ja löytämään vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miten opettajuus muuttuu? Miten muuttuu työelämä? Miten muuttuu opiskelijan rooli ja työskentelytavat? Miten voimme vastata käytännössä näihin haasteisiin? Koulutuksen järjesti Tampereen ammattikorkeakoulussa toimiva Proakatemia, uuden tiedon ja osaamisen korkeakoulu, jossa oppiminen tapahtuu yhdessä yrittämällä. Proakatemian koulutusohjelma haastaa opiskelijat tavoittelemaan omia unelmiaan ja löytämään omat vahvuudet. Oppiminen perustuu koko oppimisen ajan aitoon liiketoimintaan, jatkuvaan valmentajuuteen sekä tiimioppimiseen. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2017.)

Koko aktiviteettimatkailun henkilökunta kävi opettajasta valmentajaksi- koulutuksen vuoden 2017 aikana. Opettajasta valmentajaksi -koulutuksessa esille tulleita työtapoja käytetään opinnäytetyön tutkimusosuudessa, jotta uusi pedagogiikka tulisi tutuksi aktiviteettimatkailun henkilökunnalle. Tämä muodostaa myös tutkimukselle yhden läpileikkaavan ajatuksen, opettajasta valmentajaksi -teeman. Konstruktivistinen lähestymistapa mahdollistaa monenlaisien tutkimusmenetelmien käytämisen (Ojasalo ym. 2015, 68).

Opettajasta valmentajaksi -ajattelun mukaan idean kehittämispolku etenee seuraavasti:

1. Herättely: tässä vaiheessa herätellään ajattelua ja pyritään saamaan koko ryhmä heittäytymään mukaan.
2. Ideointi: tämän vaiheen tavoitteena on tuottaa iso määrä ideoita. Ideoiden luovuus paranee, kun alussa keskitytään määrään. Tässä vaiheessa ei saa ihastua ja jumittua ensimmäisiin ideoihin, vaan niitä tulisi luoda lisää.
3. Jalostamisvaihe: tämä vaihe sisältää ideoiden arvioimisen ja parhaiden ideoiden jalostamisen lopullisiksi ratkaisuisiksi.
4. The Leadership Challenge: tämän vaiheen tavoitteena on luoda parhaista ideoista suunnitelma, kuinka haluttuun tavoitteeseen päästään.

(Kauppinen & Heinonen 2016.)

Tutkimuksen viimeinen vaihe on kaikista tärkein, koska silloin laaditaan vahvuusalan kehittämissuunnitelman runko ja sisältö. The Leadership Challenge toimintamallin ovat kehittäneet James Kouzes ja Barry Posner. Useiden vuosien tutkimuksien avulla he ovat kehittäneet toimintamallin johtajille, jonka avulla ohjataan ihmisiä parempiin suorituksiin. Kun halutaan saada uusia toimintoja toteutettua, johtajan tulee sitoutua seuraaviin viiteen vaiheeseen:

- Inspiroitu ja jaettu visio
- Mallinna tie
- Haasta prosessi

- Tee toiminta mahdolliseksi
- Rohkaise sydäntä

(Kouzes & Posner 2002, 13).

Inspiroitu ja jaettu visio. Jokainen organisaatio alkaa unelmasta. Unelma tai visio on voima, joka kuvaa tulevaisuutta. Johtajat näkevät usein tulokset ennen kuin aloittavat projektin. Heillä on selkeä kuva tulevaisuudesta ja se vetää heitä eteenpäin, heillä on halu tehdä asioita, toteuttaa muutoksia ja luoda jotain uutta. Jokaisen organisaation työntekijän tulisi myös nähdä visio ja hyväksyä se. Johtajat eivät voi komentaa ketään sitoutumaan visioon, vaan heidän tehtävänä on innostaa työntekijöitä. Kun työntekijät olivat innostuneita ja uskoivat visioon, he olivat kiinnostuneempia henkilökohtaisesta työpanoksestaan ja heidän innostus työhön oli tarttuvaa. (Kouzes & Posner 2002, 13.) Johtajat haluavat tehdä jotain, mitä kukaan muu ei ole vielä tehnyt. Tätä jotain voidaan kutsua myös visioksi, joka antaa toiminnalle merkityksen ja tarkoituksen. Johtajan tulee ensin kirkastaa visio itselleen, ennen kuin voi olettaa kenenkään muun jakavan visiota kanssaan. Jotta voi luoda mielekkyyden ilmapiirin, tulee visioon uskoa ensin itse. Näin pystyt inspiroimaan muita, kun olet jo itse inspiroitunut. (Kouzes & Posner 2002, 112.)

Vision laatiminen ja keskeisen tahtotilan määrittely on ylimmän johdon tehtävä. Vision laatimiseen johto voi käyttää apuna organisaation jäseniä tai ulkopuolisia asiantuntijoita. Vision laatimisessa syntyvän lopputuloksen tulee heijastaa johdon tahtoa ja sitä tilaa, johon he ovat organisaatiota viemässä. Vision tulee antaa tarkoitus yhteistyölle organisaatiossa ja se koordinoi päivittäisiä valintoja. Visiotietoisuus on työntekijälle tärkeää, se antaa syyn vaikuttaa toisiin vision saavuttamiseksi. (Kauppinen 2002, 95-96.)

Mallinna tie. Kun määritellään, kuinka tosissaan johtaja on, ovat johtajan teot paljon tärkeämpiä kuin sanat. Sanojen ja tekojen tulee olla johdonmukaisia. Johtajan tulee olla valmis menemään edeltä ja näyttää tie, koska työntekijät seuraavat ensi johtajaa ja sitten vasta suunnitelmaa. Johtajan tulee ansaita kunnioitus työntekijöiltä. (Kouzes & Posner 2002, 14-15.) Jos et usko viestin tuojaa, et usko myöskään viestiä. Tämän vuoksi johtajien tulee ansaita työntekijöiden luottamus. Johtajat, jotka eivät ole varmoja omasta paikastaan ja siitä mihin uskovat, eivät myöskään pysty vakuuttamaan työntekijöitä. Totta voidaan puhua ainoastaan omalla äänellä, mistään kirjasta ei voi oppia, kuka ja mitä olet. Ensimmäinen tulee siis löytää omat arvot ja niiden pohjalta mallintaa tie. (Kouzes & Posner 2002, 48.)

Haasta prosessi. Jokainen johtaja kohtaa haasteita työssään. Haaste voi olla uuden tuotteen kehittäminen, urauurtava lainsäädäntö tai ehkäpä uuden yrityksen aloittaminen. Yhteistä kaikissa haasteissa on, että ne edellyttävät muutosta nykytilasta. Jokainen johtaja haastaa prosessin. Johtajat ovat edelläkävijöitä, jotka ovat valmiita hyppäämään tuntemattomaan, he etsivät mahdollisuuksia innovoida, kasvaa ja kehittyä. Heidän tehtävänä on tunnistaa ja tukea hyviä ideoita.

Johtajien tulee olla halukkaita haastamaan toimintatavat uusien tuotteiden ja palveluiden toteuttamiseksi. Johtajat oppivat johtamalla, paras tapa oppia on kohdata esteitä. Toisin sanoin johtajat ovat oppijoita, he oppivat sekä epäonnistumisista ja menestyksistä. (Kouzes & Posner 2002, 17.) Mitä muuta tarvitaan jaettujen arvojen ja vision lisäksi, jotta saataisiin epätavallisia ja uusia asioita tehdyksi? Johtajan tulee olla aloitekykyinen, tehdä muutoksesta mielekästä, innovoida, luoda sekä muistaa etsiä myös ulkopuolelta tuoreita uusia ideoita. Johtajat vastaavat muutoksista ja he etsivät tapoja muuttaa nykytilaa. Heidän tulee jatkuvasti tarkkailla ulkoista ympäristöä ja etsiä mahdollisuuksia tehdä asioita uudella tavalla. (Kouzes & Posner 2002, 177.)

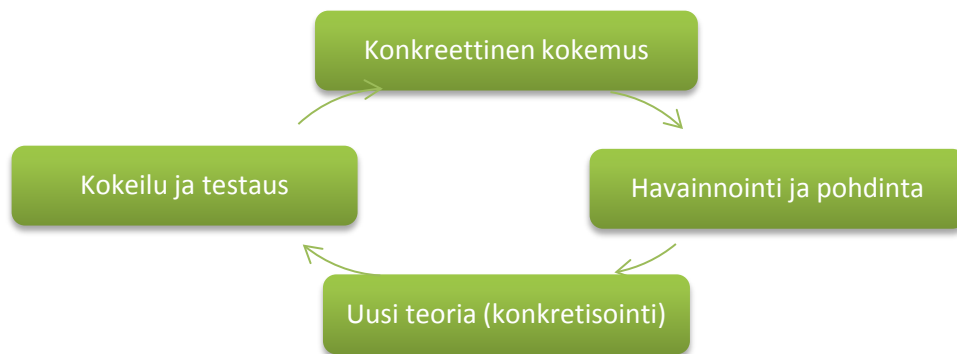
Tee toiminta mahdolliseksi. Mahtavat unelmat eivät toteudu yhden ihmisen toimesta, vaan johtajuus on tiimityötä. Johtajan tehtävänä on saada työntekijät tuntemaan itsensä kykeneväksi ja sitoutuneeksi. Antamalla vapautta ja vähentämällä kontrollia, työntekijät saavat toimia omia voimiaan käyttäen ja johtajan tehtäväksi jää vain mahdollistaa työnteko. Kun johtajuus perustuu luottamukseen, työntekijät uskaltavat ottaa riskejä, tehdä muutoksia ja pitää organisaation elossa. Sitä kautta johtajat tekevät työntekijöistä johtajia. (Kouzes & Posner 2002, 18-19.) Maailmassa, jossa pyritään enempään vähemmällä, ei kannata kokeilla tehdä kaikkea yksin, vaan luotaa yhteistyön voimaan. Yhdessä luomisella ja vastuunottamisella menestytään. Tämän vuoksi johtajan pitää osata luoda luottamuksen ilmapiiri, kannustaa positiiviseen keskinäiseen riippuvuuteen ja tukea henkilökohtaista vuorovaikutusta. (Kouzes & Posner 2002, 243.)

Rohkaise sydäntä. Tie huipulle on hankala ja työläs. Työntekijät uupuvat, turhautuvat, pettyvät ja heillä on kiusaus luovuttaa. Johtajien tehtävänä on rohkaista työntekijöiden sydäntä jatkamaan. Aito huolenpito työntekijöistä kohottaa henkeä ja auttaa työntekijöitä jaksamaan eteenpäin. Yksi johtajan työtehtävistä on osoittaa kiitosta työntekijöiden työpanosta kohtaan ja luoda kulttuuri onnistumisen juhlimisesta. (Kouzes & Posner 2002, 19.) Johtajien tehtävänä on tehdä tulosta, mutta myös samalla tehdä työpaikasta mukava paikka työskennellä. Tällaisissa työpaikoissa työntekijät jaksavat työskennellä pitkiäkin työpäiviä intensiivisesti ja siitä nauttien. He tarvitsevat kuitenkin jaksukseen kannustamista. Yksi tärkeä tapa, jolla johtaja voi antaa sydäntään työntekijöille, on tunnustaa yksittäisen työntekijän työpanos ja antaa siitä kiitosta. Työntekijät arvostavat korkeammalle välittävän esimiehen kuin rahan ja luontaisedut. Esimerkilliset johtajat ymmärtävät huomioda työntekijän työpanoksen ja he ovat valmiita sitoutumaan seuraaviin asioihin: keskittyä selkeisiin standardeihin, odottaa parasta, kiinnittää huomiota ja muistaa yksilöllinen tunnustaminen. (Kouzes & Posner 2002, 317.)

4.4 Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys

Edellisessä kappaleessa käsiteltiin valmentavaa opettajuutta opettajan ja opiskelijan näkökulmista. Isossa osassa valmentavassa opettajuudessa on kokemuksellinen oppiminen. Tässä kappaleessa

kuvataan kokemuksellista oppimista ja sen läheistä käsitettä, sosiokonstruktivistista oppimiskäsitystä. Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys tarkoittaa tietoteoreettista käsitystä tiedosta ja oppimisesta, jonka mukaan oppiminen rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppiminen siis tapahtuu sosiokulttuurisissa konteksteissa. Oppiminen nähdään laaja-alaisena prosessina, johon kuuluvat muun muassa sisäinen ja ulkoinen reflektio, itseohjautuvuus, yhteistyö, sosialisatio-prosessi ja identiteetin kehitys. (Kauppila 2007, 48.) Kolb (1984) taas kuvaa kokemuksellisen oppimisen mallin seuraavasti:

Kuvio 6. Kokemuksellisen oppimisen malli (Kolb 1984)

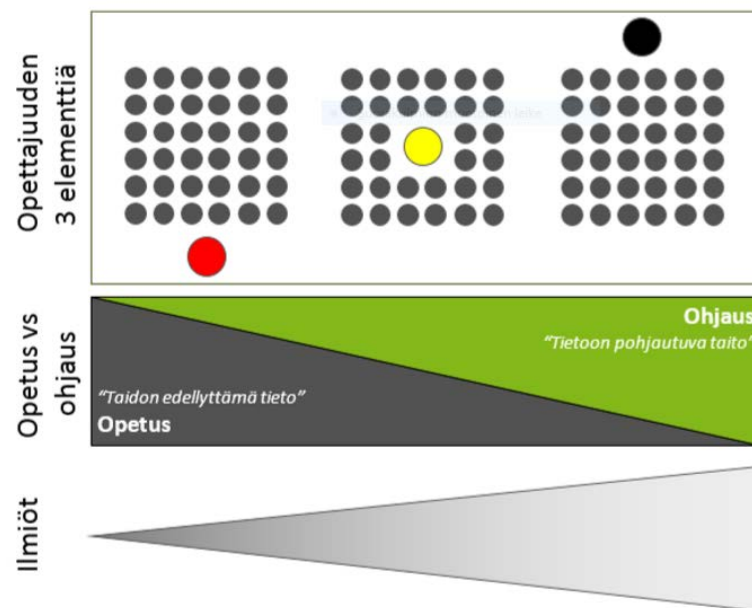
Kajaanin ammattikorkeakoulussa on käytössä ilmiöpohjainen lähestymistapa oppimiseen. Tämä tarkoittaa, että opetuksen lähtökohtana ovat kokonaisvaltaiset, todelliset ilmiöt. Ilmiöitä tarkastellaan aidoissa konteksteissa eli oikeina työelämän toimeksiantoina. Tämän oppimistavan takana on sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys, jossa tieto rakentuu, kun yksilöt osallistuvat yhteisten tehtävien ja ongelmien ratkaisemiseen tiimeissä. Opiskelija on aktiivinen toimija ja ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja pyrkii saavuttamaan osaamistavoitteensa. Opiskelija soveltaa tietoa käytäntöön opiskelun aikana, joka myös vahvistaa niitä taitoja, joita opiskelija tulee tarvitsemaan työelämässä. (Auno ym. 2016, 6.)

Toimintatutkimuksen perusteella oppiminen, muutos ja kasvu nähdään parhaiten kehittyvän prosessilla, joka alkaa konkreettisella kokemuksella, jota seuraa tiedonkeruu ja havainnot tästä kokeemuksesta. Tämän jälkeen seuraa tiedon analysointi ja päätelmien palauttaminen takaisin aktiivisille toimijoille. Tämän tiedon avulla aktiiviset toimijat voivat muokata käyttäytymistään ja valintojaan uusista kokemuksista. Välitön konkreettinen kokemus on perusta tarkastelulle ja reflektoinnille, nämä havainnot rinnastetaan teoriaan, jonka vaikutukset toimintaan voidaan päätellä. Nämä vaikutukset ja hypoteesit opastavat luomaan uusia kokemuksia. (Kolb 1984, 21.)

Toisin sanoen, opiskelija oppii käytännön kokemusten kautta. Kohdatessaan haasteita opiskelijan tulee löytää itse vastaukset päästäkseen eteenpäin. Opiskelija oppii refleктоimaan omaa ja myös toisten toimintaa. Lisäksi opiskelija oppii tuottamaan uutta tietoa, jonka hän vie käytäntöön. Kokemuksellisen oppimisen mallissa opiskelijalla on mahdollisuus tuottaa uutta oppia ja tietoa tarvitsemaansa aiheeseen. (Raiskio 2011, 16.)

Uudet rahoitusmallit ammattikorkeakouluissa edellyttävät koulutukselta tehokkuuden lisäksi koulutuksen ja työelämän kytkeä toisiinsa. Myös opiskelijälähtöisyyden lisääminen on yksi rahoituksen kriteereistä. Opiskelijälähtöisyydessä opiskelija rakentaa tiedon ja osaamisensa itse ja opettaja tukee oppimista, eikä toimikaan tiedon jakajana. Opiskelijälähtöisyys edellyttää korkeakoululta yksilöllisen oppimisen mahdollistamisen lisäksi ennen kaikkea ryhmäprosessin ohjaamista ja ohjausta yhteisöllisessä kontekstissa. (Auno ym. 2016, 6-7.)

Opettajan rooli ilmiöpohjaisessa oppimisessä on toimia valmentajana. Opiskelijakeskeisyys näkyy opettajan roolin muuttumisella oppimisen ja kehittymisen mahdollistajaksi. Opettaja toimii oppimisympäristön luomisen mahdollistajana, eikä niinkään tiedon jakamisen asiantuntijana. Tiimiopettajuus on myös käytössä KAMKissa. Tiimin opettajilla on yhteiset tavoitteet, toimintatavat ja resurssit. Jokainen opettaja on omalta osaltaan vastuussa tavoitteiden täyttymisestä. (Auno ym. 2016, 6-7.) Opettajuuden kolme elementtiä kuvaavat opettajan roolia opiskelijoiden valmentajana. Alussa opettaja on "luokan" edessä ja ohjaa enemmän. Opiskelijan oppimisen myötä opettaja siirtyy enemmän taka-alalle. Alla olevassa kuviossa 7. on esitelty, kuinka ilmiöpohjainen oppiminen ja opettajuuden muuttuminen näyttäytyvät.

Kuvio 7. Opettajuuden kolme elementtiä (Kilpeläinen 2015)

Kajaanin ammattikorkeakoulussa oppimista toteutetaan lähiopetuksena ja osittain etäopetuksena. Opinnoissa korostuu, sekä opiskelijan persoonallinen opiskelijapolku, että yhteisöllisyys. Etäopetus mahdollistaa opintojen tehostumisen ja joustavuuden. Tavoitteena on, että vuonna 2024 opiskelusta 40 % tapahtuisi verkkoympäristössä. Tämä mahdollistaisi ympärivuotisen opiskelun. Learning by Doing -oppiminen näkyy Kajaanin ammattikorkeakoulussa oppimistehtävien kiinnittämisellä työelämän ilmiöihin. (Auno ym. 2016, 13.)

4.5 Työelämälähtöisyys opetussuunnitelman pohjana

KAMKissa on käytössä osaamisperustainen opetussuunnitelma, jossa kuvataan tutkintoihin sisällytetyt ammattikorkeakoulujen yhteiset kompetenssit, oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatio-osaaminen, kansainvälistymisosaaminen sekä tutkintokohtaiset kompetenssit. KAMKissa kaikille osaamisaloille yhteinen kompetenssi on älykkäät ratkaisut -osaaminen. Tässä kompetenssissa opiskelija osaa soveltaa taitojaan ja tietojaan oman ammattialansa teknologisissa ratkaisuissa sekä uusien liiketoimintamallien ja palveluiden kehittämisessä. Lisäksi opiskelija osaa kehittää ja arvioida erilaisissa työelämän konteksteissa uusiin ratkaisuihin tähtäävää toimintaa monialaisissa tiimeissä. (Auno ym. 2016, 9.)

Työelämälähtöisyys painottuu opetussuunnitelmissa, mikä tarkoittaa, että opintoja liitetään aitoihin työelämäprojekteihin ja kehittämistehtäviin. Lisäksi opetussuunnitelmassa mahdollistetaan opinnot työssä. KAMKissa onkin tavoitteena, että tutkinnosta 70 opintopistettä toteutuu tutkimus- ja kehittämisopinoina. Tämän lisäksi KAMKin jokaiseen koulutukseen sisältyvät yrittäjyys-, kansainvälisyys- ja älykkäät ratkaisut -polut. (Auno ym. 2016, 9.)

Työelämälähtöiseen oppimisympäristöön kuuluu, että opitaan työn kautta ja teoreettinen tieto peilataan hankittuun osaamiseen. Osaamisperustaisuuden ja työelämälähtöisyyden vaatimuksen muuttuvat konkreettiseksi toiminnaksi hanke- ja projektiyhteistyössä, jota ammattikorkeakoulut tekevät yhdessä työelämän kanssa. Ammattikorkeakoulun toiminnan ydin on työelämässä tarvittavan osaamisen kehittäminen, joten opettajan on pyrittävä yhdistämään kolme isoa sisältöä työhönsä. Nämä sisällöt ovat pedagoginen ammattitaito, substanssiosaaminen sekä alueellinen, soveltava tutkimus- ja kehittämistyö, joka palvelee työelämää. (Kotila & Mäki 2015, 44- 45.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS KONSTRUKTIVISTISTA MALLIA MUKAILLEN

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) on lisääntynyt huomattavasti ammattikorkeakouluissa ja tämän vuoksi henkilökunnalta edellytetään yhä vahvempaa kehittämistoiminnan osaamista. Myös opettamisessa tulee ottaa kehittämistoiminta huomioon, minkä vuoksi opettajien tulisin suunnitella ratkaisuja, kuinka kehittämistoiminta ja opettaminen yhdistettäisiin. Konstruktivistinen kehittämistoiminnan malli yhdistää toimintaoppimisen ja kehittämistoiminnan. (Salonen 2016, 22.)

Konstruktivistinen tutkimus sopii lähestymistavaksi, kun kehittämistehtävänä on laatia suunnitelma. Konstruktivistisessa tutkimuksessa pyritään käytännönläheiseen ongelmanratkaisuun, ideana on luoda uusi rakenne olemassa olevan teoreettisen tiedon ja uuden empiirisen eli käytännöstä kerätävän tiedon avulla. (Ojasalo ym. 2015, 65.) Tutkimuksen tuloksena on konkreettinen kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetään teoretietoa ja kerättyä tutkimustietoa. Konstruktivistinen kehittämismallin käyttäminen sopii opinnäytetyöhön, kun sen tavoitteena on saada käytännön ongelmaan teoreettisesti perusteltu ratkaisu ja sen halutaan tuovan myös tiedeyhteisöön uutta tietoa (Ojasalo ym. 2015, 65). Opinnäytetyö sisältää kehittämistyön huolellisen suunnittelun, hankkeen vaiheistuksen, toiminnassa oppimisen, osallisuuden, tutkimuksellisen kehittämisohteen ja monipuolisen menetelmäosaamisen.

Konstruktivistinen kehittämistoiminnan malli alkaa aloitusvaiheesta, jossa käydään läpi kehitystarve ja kehittämistehtävän ajatus. Tämän jälkeen siirrytään tärkeään suunnitteluvaiheeseen, jossa laaditaan kirjallinen kehittämissuunnitelma = opinnäytetyösuunnitelma. Tätä seuraa esivaihe, josta siirrytään työstövaiheeseen. Työstövaihe on vaativa, sillä sen aikana realisoituvat kaikki kehittämishankkeen osatekijät: toimijat, TKI-menetelmät, materiaalit ja aineistot ja dokumentoitavat. Tämän jälkeen seuraa tarkistusvaihe, jolloin arvioidaan syntyneitä tuotoksia ja jonka perusteella siirrytään takaisin työstövaiheeseen tai eteenpäin viimeistelyvaiheeseen. Viimeistelyvaihe sisältää kehittämistyön raportoinnin. Näiden vaiheiden myötä syntyy valmis tuotos eli kehittämissuunnitelma (Salonen 2013, 16.)

Kehittämistyön työryhmätyöskentely alkoi jo maaliskuussa 2017 herättelyvaiheella, jolloin aktiviteettimatkaileun osaamisalueen henkilökunta osallistui työryhmätyöskentelyyn, jossa elämyksellisten aktiviteettien toteutumista mietittiin SWOT-analyysin avulla. Seuraavana vaiheena oli ideointivaihe, joka toteutettiin 10.8.2017. Lokakuussa 5.10.2017 kehittämistyöskentely jatkui jalostamisvaiheella. Ennen jalostamisvaihetta toteutettiin kysely työelämän asiantuntijoille, jossa selvitettiin, kuinka työelämä näkee elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuuden. Viimeinen vaihe oli The Leadership Challenge 7.12.2017, jossa työstettiin elämyksellisten aktiviteettien kehittämissuunnitelman sisältöä ja runko.

Konstruktivistinen tutkimus ei sulje mitään tutkimusmenetelmää pois ja tämän vuoksi tutkimuksessa käytettävät menetelmät voivat olla kirjavia. Kun tavoitteena on kehittää jotain uutta, kannattaa aineistoa kerätä monin tavoin. Tärkeää ja oleellista on tietää kehittämissuunnitelman käyttäjien tarpeet ja käyttäjät tulee ottaa mukaan prosessiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Konstruktivistisessa tutkimuksessa tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat havainnointit, ryhmäkeskustelut, kyselyt ja haastattelut. (Ojasalo ym. 2015, 68.). Kuviosta 8 selviää, kuinka kehittämistyö etenee vaihe vaiheelta mukaillen konstruktivistista kehittämistyönmallia.

Kuvio 8. Kehittämistyön prosessin eteneminen konstruktivistista mallia mukaillen (Salonen 2012, 29).

Kehittämistyöllä pyritään organisaatioissa luomaan uusia menetelmiä, toimintatapoja, tuotteita tai palveluita omien tai ympäristön tarpeiden pohjalta (Ojasalo ym. 2015, 11). Organisaatiossa ja yrityksissä tehtävän kehittämistyön merkitys on kasvanut nopeasti. Maailma muuttuu ja kehittyy kovaa vauhtia ja tämän vuoksi yritysten täytyy pyrkiä pysymään kehityksessä mukana. Tärkeintä ei ole sopeutua muutoksiin vaan menestyneimmät yritykset pystyvät myös viemään kehitystä eteenpäin. Ne yritykset, jotka pystyvät arvioimaan tulevaisuuden kehitysnäkymät oikein, ovat todellisia menestyjiä. (Ojasalo ym. 2015, 13.) Tiedon määrä kasvaa myös kovaa vauhtia ja kaikkea tietoa on mahdotonta pystyä käsittelemään. Tutkimustiedon merkitys on kasvanut tiedon määrän lisäntyessä. Yritykset ja organisaatiot tarvitsevat täsmätietoa ongelmien ratkaisemiseksi. Täsmätiedolla tarkoitetaan sitä, että suuresta tiedon määrästä pystytään poimimaan yrityksen tarpeita palveleva tieto. (Ojasalo ym. 2015, 13.)

Samaan aikaan kun maailma ympärillä kehittyy, niin kehittämiseen liittyvän osaamisen merkitys kasvaa työpaikoilla. Työntekijöiltä vaaditaan työyhteisön ja oman osaamisen kehittämistä. Parhaiten tällaisia osajia kehittyä, kun jo opiskeluaikana opiskelijat osallistuvat aktiivisesti työelämän kehittämistöihin. Kehittämistyöskentelyssä opitaan tärkeitä työelämän taitoja, joita ovat esimerkiksi ongelmanratkaisu, - vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot. Lisäksi rohkeus tarttua toimeen ja vastuullisuus omasta työstä kehittyvät. (Ojasalo ym. 2015, 13.)

Kehittämistyön työryhmätyöskentelyt pidettiin osana aktiviteettimatkailun henkilökunnan osaamisaluekokouksia, jolloin mahdollisimman moni pääsi paikalle. Aktiviteettimatkailun henkilökunta oli mukana jokaisessa kehittämistyön vaiheessa, näin jokainen pääsi tuomaan oman mielipiteensä ja ajatuksensa tulevaan vahvuusalan kehittämissuunnitelmaan. Konstruktivistiseen tutkimukseen kuuluu, että käytännön toimijat ovat aktiivisesti mukana ratkaisun laatimisessa. Lisäksi kehittämistyössä korostuu tutkimuksen hyödyntäjien ja toteuttajien välinen vuorovaikutus ja kommunikaatio. (Ojasalo ym. 2015, 65.) Kaikkien kehittämistyöskentelyn vaiheiden alussa esitettiin powerpointesitys, jossa opinnäytetyön tekijä alusti päivän aiheen. Nämä powerpoint-esitykset on eroteltu liitteisiin kehittämistyön vaiheiden mukaan.

Kehittämistyö ei voi olla vain teknistä asiantuntijatyötä, johon tavoitteet asetetaan jostain ulkopuolelta. Kehittämistyön toteuttajien tulee olla myös mukana päättämässä menettelytavoista ja tavoitteista. Toteuttajien on tiedettävä, millaiset ympäristön aiheuttamat rajaehdot työorganisaatio joutuu ottamaan huomioon, usein tällä tarkoitetaan rahaa. Yksi tärkeä linjaus kehittämistyössä on, kenen näkökulmasta organisaation kehittäminen nähdään. Kehittämistyöntekijän on rajattava selkeät puitteet omalle kehitystyölleen ja tämän vuoksi kehittämisen ideaperusteet ja menetelmäperusteet on hyvä olla tiedossa. (Kirjonen 2006, 121.) Opinnäytetyön tekijä sai päättää mitä menetelmiä käyttää kehittämistyöskentelyssä. Kehittämistyöskentely toteutettiin yhteiskehittämisen keinoin, jotta koko henkilökunta saatiin osallistettua kehittämistyöhön.

Jos opinnäytetyö sisältää paljon kustannuksia, kannattaa suunnitelma budjetista liittää myös opinnäytetyöhön mukaan (Vilka & Airaksinen 2003, 38). Tässä opinnäytetyössä kustannukset aiheutuivat enimmäkseen henkilöstöresursseista, joita käytettiin kehittämistyön työryhmätyöskentelyssä. Henkilökunnalle määritellään työsuunnitelmaan resurssit mm. kokouksia varten ja näitä resursseja käytettiin myös tämän kehittämissuunnitelman laatimiseen. Aktiviteettimatkailun osaamisalueeseen kuuluu 23 työntekijää, joista suurin osa oli paikalla kokouksissa, kun kehittämistyöskentelyä toteutettiin.

5.1 Kehittämistyö prosessina

Kehittämistyö on aikaa vievää ja koostuu monesta vaiheesta, minkä vuoksi kehittämistyötä kuvataan usein prosesseina. Prosessiajattelu auttaa ottamaan huomioon ne asiat, jotka kussakin osassa ovat keskiössä, jotta toiminnasta tulee järjestelmällistä. Kehittämistyö voidaan mallintaa muutostyön prosessiksi, johon kuuluvat suunnittelu, toteutus ja arviointi. Ensimmäisenä täytyy selvittää kehittämishaasteet ja niitä koskevat tavoitteet. Tämän jälkeen laaditaan suunnitelma, kuinka tavoitteisiin päästään. Sitten aloitetaan suunnitelman toteutus eli vaihe kaksi. Viimeisenä arvioidaan, miten muutostyössä onnistuttiin. (Ojasalo ym. 2015, 22.) Tämä opinnäytetyö etenee konstruktivistista mallia mukaillen. Opinnäytetyö on myös kehittämistutkimus, joka voidaan jakaa kuuteen eri vaiheeseen.

Kehittämistoiminta on useiden eri toimijoiden luoma kokonaisuus ja siinä voi olla osallisena organisaation ulkopuolisia asiantuntijoita (Seppänen-Järvelä 2006, 25). Kehittämistyö voi olla osa organisaation muutostyön kokonaisuutta. Opiskelijan kehittämistyö voi esimerkiksi koskea vain yhtä kehittämisen vaiheita. Yleensä opiskelijan kehittämistyö kestää lyhyen aikaa ja taas käytäntöjen muuttaminen voi viedä pitkänkin ajan. Tämän vuoksi on tärkeää, että heti alussa sovitaan, mihin opiskelijan laatima kehitystyö liittyy. Juuri sovittuun aiheeseen sisällä opiskelijan kehittämistyö on oma prosessinsa. (Ojasalo ym. 2015, 23.)

Kehittämistyön kohteeksi otetaan tavallisesti organisaation käytännöt ja menettelytavat eli ne miten kyseisessä organisaatiossa tuotanto ja palvelut toteutetaan. Kehittämistyö on kohdespesifistä ja tämän vuoksi valmiita toimintamalleja harvoin voidaan toteuttaa sellaisenaan. Kehittämistyö on pienin askelin etenemistä ja kokeilemista. Se onkin läheistä sukua toimintatutkimukselle. (Kirjonen 2006, 124-125.) Kehittämistoiminta on prosessi, joka voidaan jakaa vaiheisiin. Yleensä vaiheet eivät ole näin selkeästi eroteltuna kuin ne on seuraavassa esitetty. Useasti prosessissa myös palataan taaksepäin ja seilataan edes takaisin eri vaiheiden välillä ennen kuin taas päästään eteenpäin. Kehittämistoiminnan lähtökohtana ja ensimmäisenä vaiheena on kehittämiskohteen tunnistaminen. Kehittämiskohteen tunnistamisen lisäksi tässä vaiheessa täytyy myös ymmärtää kehittämiskohteeseen liittyvät muut tekijät. Näitä selvittäessä on myös tässä vaiheessa hyvä pohtia, mitä kehittämistyöltä työyhteisössä odotetaan. (Ojasalo ym. 2015, 23-24.)

Kehittämiskohteen tunnistamisen jälkeen perehdytään aiheeseen liittyvään tietoon. Tietoa etsitään sekä käytännöstä että kirjoitetusta teoria- ja tutkimustiedosta. Tärkeää on tässä vaiheessa löytää näkökulma, jonka avulla kehittämistyössä edetään. Jo olemassa olevaa kirjoitettua tietoa kutsutaan tietoperustaksi, johon kehittämistyön suunnittelu ja toteuttaminen nojautuvat. Tietoperustasta käytetään myös nimeä teoreettinen tausta ja viitekehys, joka tarkoittaa käsitejärjestelmää, jossa keskeiset käsitteet tulevat määritellyksi. (Ojasalo ym. 2015, 24-25.)

Kolmas vaihe sisältää kehittämistehtävän tarkemman määrittelemisen ja kehittämiskohteen rajaamisen kootun tausta- ja tutkimustiedon avulla. Tämän vaiheen jälkeen siirrytään neljänteen vaiheeseen, jossa kuvataan kehittämistyöhön liittyvät prosessit ja suunnittelemat sekä sopiva lähestymistapa ja menetelmät. (Ojasalo ym. 2015, 25.) Kehittämismenetelmät ovat varsin selkiintymätön käsite ja niiden sisältö muokkautuu käyttöyhteyden ja taustaviitekehyksen mukaan (Seppänen-Järvelä 2006, 18). Tutkimuksellisessa työelämän kehittämistyössä toimintatutkimus ja konstruktivistinen tutkimus ovat tyypillisiä lähestymistapoja. Menetelmät voivat olla työelämän kehittämistyössä monenlaisia. Työelämän kehittämistyössä menetelmällisillä ratkaisuilla vaaditaan paljon enemmän kuin pelkästään ilmiön ennustamista, kuvaamista ja selittämistä. Menetelmällisten ratkaisujen tulisi edesauttaa työyhteisön tietämyksen jakamista. Tämän vuoksi tavanomaisten tutkimusmenetelmien ohella voidaan käyttää myös erilaisia kehittämismenetelmiä, kuten esimerkiksi avoriihiyöskentelyä. (Ojasalo ym. 2015, 25.)

Viidennessä vaiheessa aloitetaan kehittämistoiminnan toteuttaminen ja julkistaminen. Tähän vaiheeseen tulisi varata paljon aikaa ja resursseja. Raportointi prosessin etenemisestä siihen osallistuville on tärkeää. Raportoinnin tarkoituksena on sekä kuvata kehittämistyötä että viedä sitä myös koko ajan eteenpäin. Kirjallisen raportin tuottaminen selkeyttää myös ajatuksia ja raporttien avulla synnytetään keskustelua ja saadaan näin myös palautetta kehittämiseen liittyen. Kehittämistyön viimeinen vaihe on arviointi. Tässä vaiheessa arvioidaan prosessin ja tuotoksen onnistuneisuus. (Ojasalo ym. 2015, 25.)

Aktiviteettimatkailun osaamisalueen vahvuusalan kehittämissuunnitelma laatiminen sisältää seuraavat prosessin vaiheet: 1. kehittämiskohteen tunnistaminen ja alustavien tavoitteiden määrittäminen, 2. kehittämiskohteeseen perehtyminen käytännössä ja teoriassa, 3. kehittämistehtävän määrittäminen ja kehittämiskohteen rajaaminen, 4. tietoperustan laatiminen ja menetelmien ja lähestymistavan suunnittelu, 5. tutkimuksen toteutus ja tuloksien koonti 6. kehittämissuunnitelman julkistaminen. Lisäksi viimeisenä vaiheena on 7. kehittämisprosessin ja lopputulosten arvioinnin. Kehittämisprosessi tapahtuu yhteiskehittämisen työkaluja käyttäen.

Yhteiskehittäminen antaa parhaimmillaan merkittäviä etuja lähes kaikkeen kehittämistyöhön (Vuorinen 2013, 137). Opinnäytetyön tutkimusosa mukailee strategisen johtamisen yhteiskehittämisen mallia. Yhteiskehittäminen on vielä tuore konsepti, eikä sillä ole vielä vakiintuneita ohjeita ja käytäntöjä (Vuorinen 2013, 137). Tämä antaa myös tutkijalle soveltamisen mahdollisuuden. Kehittämistyöskentelyssä työntekijät toimivat myös asiakkaina, koska kehittämistyö tehdään heitä varten ja heidän työnsä helpottamiseksi. Strateginen näkökulma kuuluu myös osana kehittämistyöhön, koska KAMKin strategia 2024 toimii kehittämistyön pohjana aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelman laatimisessa.

Yhteiskehittäminen on strategiatyöskentelyssä hyvin ajankohtaista ja loogista. Opinnäytetyön tutkimusosassa käytetään hyvin ajankohtaisia ja innovatiivisia kehittämistyökaluja. Uusia kehittämis-kohtia ja ideoita löytyy paremmin, kun valjastetaan työhön useita palvelun käyttäjiä ja tuottajia. Enemmän yhteiskehittämisen esimerkkejä löytyy tuotteiden ja palveluiden puolelta, mutta työskentelytapa sopii myös hyvin strategiatyöskentelyyn. Tulevaisuudessa tuntuu yhä oudommalta ajatella, että organisaatio suunnittelisi strategian kysymättä työntekijöiltä ja asiakkailtaan mielipidettä. (Vuorinen 2013, 137.)

5.2 Aiheen rajaaminen ja herättelyvaihe

Aiheanalyysin kirjoittamisen vaiheessa rajataan tutkittava aihe, hankitaan teoreettista tietoa käsiteltävästä ilmiöstä sekä selvitetään tutkimusongelmat. Tutkimusongelmat voidaan muuttaa tutkimuskysymyksiksi, koska kysymyksiin on helpompi vastata kuin tutkimusongelmaan (Kananen 2015, 12). Aiheen rajaaminen on tärkeää, joten sitä kannattaa pohtia huolellisesta ja varata riittävästi aikaa. Hyvän tutkimuksen alku on hyvä tutkimusaihe. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010,

66.) Aiheen rajaamisessa voidaan käyttää ennakkoehtoja. Aiheen tulisi rajaamisen jälkeen mahtua sivumäärään ilman, että tutkija joutuu käsittelemään sitä liian pinnallisesti. Lisäksi aiheen tulisi olla sellainen, että siihen on käytettävissä tarpeeksi lähdemateriaalia. (Hirsjärvi ym. 2010, 83.) Aiheen rajaaminen tapahtui tammi-helmikuun aikana 2017, jonka jälkeen aloitettiin herättelyvaiheen toteutus.

Herättelyvaihe toteutettiin maaliskuussa 2017. Herättelyvaiheessa aktiviteettimatkailun henkilökunnalle alustettiin elämykselliset aktiviteetit -asiaa elämyskolmion avulla (Kuvio 2, sivu 10). Osallistujille lähetettiin edellisenä päivänä yhden A4-sivun mittainen alustus, jossa oli kerrottu elämyksellisten aktiviteettien määritelmä ja avattu elämyksellisyys-käsitettä. Tämän lisäksi alustuksessa oli elämyskolmio-malli (Liite 1). Seuraavana päivänä toteutettiin herättelyvaihe, jossa aktiviteettimatkailun osaamisalueen henkilökunta työsti työryhmätyöskentelynä elämyksellisten aktiviteettien määrittelyä koulutuksen, työelämän ja TKI:n sekä liiketoiminnan näkökulmista. Herättelyvaiheen tarkoituksena oli muodostaa opinnäytetyön tekijälle esiymmärrys aiheesta ja myös herätellä aktiviteettimatkailun osaamisalueen henkilökuntaa aiheeseen.

Kehittämistyön ensimmäinen tutkimuksellinen vaihe on herättelyvaihe, jonka tarkoituksena oli muodostaa tutkijalle esiymmärrys aiheesta ja herätellä aktiviteettimatkailun henkilökunta tutkimuksen aiheeseen (Kauppinen & Heinonen 2016). Esiymmärryksellä tarkoitetaan tutkijan ennakkokäsitystä tutkittavasta ilmiöstä (Varto 2005, 52). Herättelyvaihe ei ollut alkuperäisessä suunnitelmassa, mutta työtilaaja toivoi, että aihetta käsiteltäisiin jo kevään 2017 aikana. Herättelyvaihe toimi samalla esiymmärryksen hankkimisvaiheena. Opinnäytetyön tekijälle selvisi, miten aktiviteettimatkailun henkilökunta ajattelee, tietää ja kokee elämykselliset aktiviteetit. Herättelyvaiheessa työryhmätyöskentelynä toteutettiin elämyksellisten aktiviteettien määrittely koulutuksen, työelämän ja TKI:n liiketoiminnan näkökulmista. Tästä koonti liitteissä (Liite 1).

5.3 Kehittämistyön toteutussuunnitelman laatiminen

Suunnitteluvaihe koostuu opinnäytetyösuunnitelman kirjoittamisesta. Tähän vaiheeseen kuuluu perehtyminen tarkemmin käsiteltävään ilmiöön ja sen ympärille liittyviin aiheisiin. Tärkein asia tässä vaiheessa on kehittämistyön suunnitelman laatiminen ja sen mallintaminen. Toimintasuunnitelman laatiminen tulee tehdä toiminnallisessa opinnäytetyössä, jotta opinnäytetyön tavoitteet ja ideat ovat harkittuja, tiedostettuja sekä perusteltuja. Opinnäytetyön tekijälle tulee viimeistään tässä vaiheessa selvittää, mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Kun opinnäytetyösuunnitelman tekemisessä on käytetty kriittistä harkintaa ja valinnat on perusteltu hyvin, tulee suunnitelmasta usein suhteellisen pitkä. (Vilka & Airaksinen 2003, 26.)

Tutkimuskysymyksiin pyritään ensin vastaamaan jo tiedossa olevan teoreettisen tiedon avulla. Niihin tutkimuskysymysten osiin, mihin ei löydy jo olemassa olevaa tietoa, hankitaan uutta tietoa tutkimalla asiaa. Opinnäytetyö noudattelee kehittämistutkimuksen mallia ja sillä ei ole varsinaista

omaa tutkimusmetodologiaa vaan se koostuu useista erilaisista tutkimusmenetelmistä, jotka valitaan tutkimusongelman, tilanteen ja kehittämiskohteen mukaan (Kananen 2015, 33).

Kyseessä on monimenetelmällinen tutkimusote, jossa yhdistyvät tarpeen mukaan kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät (Kananen 2015, 33). Kehittämistyön ryhmätyöskentely osuudessa on käytössä neljä erilaista menetelmää: herättely-, ideointi- ja jalostusmenetelmät sekä viimeisenä vaiheena The Leadership Challenge (Kauppinen & Heinonen 2016). Tutkimusotteella tarkoitetaan tutkimusmenetelmien yläkäsitettä, jolla tutkimusongelma ratkaistaan (Kananen 2015, 24). Tutkimus noudattelee kvalitatiivista tutkimusotetta, kun tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63). Tutkimuksen tavoitteena on löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin ja vastauksien avulla laaditaan myös kehittämissuunnitelma. Kehittämistutkimuksen tavoitteena on muutoksen aikaan saaminen (Kananen 2015, 39). Kehittämistyöhön on valittu kehittämismenetelmiksi opettajasta valmentajaksi –koulutuksessa nousseita työskentelytapoja. Näiden menetelmien avulla pyritään innovatiiviseen kehittämistyöhön. Lisäksi opettajasta valmentajaksi –menetelmät toimivat aktiviteettimatkailun henkilökunnalle esimerkkinä innovatiivisista kehittämisen keinoista.

5.4 Kehittämistyöryhmät työskentelevät

Konstruktivistisessa tutkimuksessa käytännön toimijat ovat aktiivisesti mukana ratkaisun laatimisessa. Kehittämistyössä korostuu tutkimuksen hyödyntäjien ja toteuttajien välinen vuorovaikutus ja kommunikaatio. (Ojasalo ym. 2015, 65.) Yhteisöllisen ideointimenetelmän tarkoituksena on, että normaalit ajattelunrajoitukset siirtyvät taka-alalle ja työryhmissä uskalletaan jakaa huonoilta ja hulluilta tuntuvat ideat ja kehitetään myös muiden ideoita (Ojasalo ym. 2015, 160). Ilman luovuutta innovaatioiden kehittäminen taantuu, minkä vuoksi erilaisten ideointimenetelmien avulla pyritään tuottamaan uusia ideoita ja näkökulmia. Luovuuden lisääminen vaatii uskallusta ja kykyä nähdä asiat uudella tavalla. Luova ongelmanratkaisu vaatii avoimen ja positiivisen ilmapiirin. (Ojasalo ym. 2015, 158.)

Opinnäytetyönä tehtävä kehittämissuunnitelma on aktiviteettimatkailun osaamisalueen nykyhetkeä ja lähitulevaisuutta varten. Tämän vuoksi on tärkeää jalostaa ideat mahdollisimman pian toteutettavaan muotoon. Ideointi ja arviointi tulee pitää selkeästi erillisinä prosesseina, koska arviointi tyrehdyttää ideoinnin (Ojasalo ym. 2015, 158).

Kehittämistutkimuksen työryhmätyöskentelyt etenevät seuraavien vaiheiden mukaan:

1. Herättely (maaliskuu 2017)
2. Ideointimenetelmät (elokuu 2017)
3. Ideoiden jalostamismenetelmät (lokakuu 2017)

4. The Leadership Challenge (joulukuu 2017)

5.4.1 Ideointi

Ideointivaihe toteutettiin 10.8.2017 osaamisaluekokouksessa klo 9.30-10.30 Kajaanin ammattikorkeakoululla, Tieto 2 -rakennuksen luokassa 106. Paikalla oli 21 aktiviteettiosaamisalueeseen kuuluvaa työntekijää. Ideointivaihe aloitettiin aiheeseen alustuksella, jossa opinnäytetyön tekijä kertoi, minkä vuoksi seuraava työskentely toteutetaan ja miten kehittämistyö etenee jatkossa. Ideointivaiheessa tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman paljon ideoita. Ideoita tuotettaessa ei saanut ihastua ensimmäiseen ajatukseen, vaan opinnäytetyön tekijä kannusti ryhmiä vielä puristamaan niitä vielä lisää eteenpäin. Ennen ideoinnin aloittamista tyhjennettiin ajatukset edeltävästä kokouksesta 10 minuutin herättelyharjoituksella ja saatiin näin tilaa luovuudelle. Ilman luovuutta innovaatioiden kehittäminen taantuu, tämän vuoksi erilaisten ideointimenetelmien avulla pyritään tuottamaan uusia ideoita ja näkökulmia. Luovuuden lisääminen vaatii uskallusta ja kykyä nähdä asiat uudella tavalla. Luova ongelmanratkaisu vaatii avoimen ja positiivisen ilmapiirin. (Ojasalo ym. 2015, 158.)

Ennen työskentelyn aloitusta opinnäytetyön tekijä pyrki kannustamaan työryhmien jäseniä innovoimaan paljon ja unohtamaan kriittisyyden. Työryhmien työskentelyn aikana opinnäytetyön tekijä toimi ainoastaan ulkopuolisena tarkkailijana ja vastasi tarvittaessa kysymyksiin. Tavoitteena oli tässä vaiheessa tuottaa mahdollisimman paljon erilaisia ideoita ja ratkaisuja. Yhteisöllisen ideointimenetelmien tarkoituksena oli, että normaalit ajattelun rajoitukset siirtyvät taka-alalle ja työryhmissä uskallettiin jakaa huonoilta ja hulluiltaikin tuntuvat ideat ja kehitetään myös muiden ideoita eteenpäin (Ojasalo ym. 2015, 160). Ideointivaiheessa käytettiin ensin hullu haastattelu -menetelmää ajatuksien herättelyyn. Tämän jälkeen siirryttiin ideointimenetelmiin ja osallistujat jaettiin työryhmiin. Ideoinnissa käytettiin seuraavia menetelmiä: äärimmäinen ajatus, 20 ideaa ja 20 minuuttia, roolileikki ja lapputekniikka.

Hullu haastattelu -menetelmä

kesto 10 min

Osallistujista eli aktiviteettimatkailevan osaamisalueen henkilökunnasta muodostettiin kahden hengen ryhmiä eli pareja. Jokaiselle parille jaettiin post it -laput, joille he kirjoittivat viisi täysin sattumanvaraista sanaa ja tämän jälkeen parit vaihtoivat laput keskenään. Seuraavaksi toinen parista asettui haastattelijan roolin ja toinen haastateltavan. Haastattelijan tehtävänä oli haastatella paria sisällyttäen viisi saamaansa sanaa haastattelun kulkuun. Haastateltavan tuli olla vakuuttava ja keksiä kysymyksiin vastauksia. Kun kaikki viisi sanaa oli käyty, vaihdettiin roolit toisinpäin. Tämän menetelmän tavoitteena oli saada heräteltyä ryhmäläisten ajattelua ja saada kaikki heittäytymään ja hulluttelemaan. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Hullu haastattelu -menetelmän jälkeen siirryttiin ideointivaiheeseen. Ensimmäisenä osallistujat jaettiin neljään ryhmään sattumanvaraisesti. Tällöin opinnäytetyön tekijä ei pystynyt vaikuttamaan

ryhmien kokoonpanoihin. Ryhmien ollessa mahdollisimman heterogeenisiä toivottiin ryhmien tuottavan paljon erilaisia ja uusia ajatuksia. Heterogeenisellä ryhmällä tarkoitetaan tässä kehittämistyöskentelyssä ryhmää, jossa on sekä matkailun että liikunnan henkilökuntaa sekä miehiä ja naisia. Jokainen ryhmä työskenteli ryhmälle osoitetun ideointimenetelmän avulla samanaikaisesti. Alustavasti ohjeistukseen oli varattu aikaa noin 10 minuuttia, jonka jälkeen jokaisen ryhmän oli tarkoitus työskennellä 20 minuutin ajan. Osassa menetelmissä olisi tarvittu lisäksi aikaa koota ideat ja ajatukset yhteen, jonka vuoksi ryhmä työskentelyyn oli alun perin varattu aikaa 25 minuuttia.

Valitettavasti edellinen kokous kesti odotettua kauemmin ja ideointivaihetta jouduttiin hieman lyhentämään. Tämän vuoksi ohjeistus oli nopea ja opinnäytetyön tekijä esitteli viiden minuutin aikana, miksi tutkimus toteutetaan ja kuinka tutkimus etenee jatkossa. Tämän lisäksi käytiin läpi jokainen käytettävä ideointimenetelmä. Tutkimuksen toteutukseen jäi jokaisella ryhmällä aikaa 15 minuuttia ja tämän jälkeen 5 minuuttia ajatuksien ja ideoiden ryhmittelyyn. Ryhmäläisille oli laitettu tarvittavat välineet valmiiksi ja lisäksi jokaiselle pisteelle opinnäytetyön tekijä oli tulostanut ohjeistuksen käytettävästä menetelmästä. Ryhmätyöskentelyn jälkeen jokainen ryhmä sai kertoa vuorolleen, mitä työskentelytapaa käyttivät ja mitkä olivat parhaimmat ideat ja ajatukset. Työryhmien tuotokset ja niistä tehty koonti liitteessä (Liite 2).

Äärimmäinen ajatus -menetelmä

kesto 20 min

Ryhmän tehtävänä oli miettiä mahdollisimman äärimmäisiä ajatuksia liittyen aiheeseen: mikä olisi maailman hauskin aktiviteetti? Ryhmän jäsenet kirjoittivat paperille mahdollisimman hullut ja kiinnostavat vastaukset ja ideat. Tämän tekniikan tavoitteena oli saada ryhmäläiset ajattelemaan äärimmäisiä vaihtoehtoja ja myös laajentaa ajattelua tavanomaisen ulkopuolelle. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

20 ideaa ja 20 minuuttia -menetelmä

kesto 20 min

Ryhmän jokaiselle ryhmän jäsenelle annettiin yksi A4- kokoinen paperi ja kynä. Jokaisen tehtävänä oli tuottaa omalle paperilleen ideoita ja ajatuksia annetun otsikon pohjalta. Otsikko oli Elämyksellinen aktiviteetti. Aikaa ideoiden kirjoittamiseen oli 15 minuuttia, jonka jälkeen ideat kerättiin yhteen ja ryhmä valitsi niistä parhaimmat. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Roolileikki

kesto 20 min

Ryhmäläisten tehtävänä oli lähestyä valittua aihetta erilaisten roolien kautta. Aiheena oli elämyksellinen aktiviteetti. Ryhmäläiset saivat itse valita roolinsa ja ne saivat myös liittyä läheisesti aiheeseen eli esimerkiksi potentiaalisen asiakkaan tai yhteistyökumppanin rooli. Roolit saivat myös olla täysin sattumanvaraisia, esimerkiksi äiti, Pelle Peloton tai kuningas. Jokainen ryhmäläinen esitti oman mielipiteen ja ajatukset elämyksellisestä aktiviteetista oman roolinsa kautta. Rooleja käytiin niin kauan läpi, että jokainen oli saanut esittää oman roolinsa. Ryhmässä yksi toimi kirjurina, jonka

tehtävänä oli kirjoittaa roolien kautta tulleet mielipiteet ja ajatukset paperille. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Lapputekniikka

kesto 20 min

Lapputekniikan avulla ryhmäläiset kirjoittivat valitusta aiheesta mieleen tulevia ideoita tarralapuille, 1 idea/lappu. Ideat liittyivät valittuun teemaan, joka oli elämyksellinen aktiviteetti. Laput liimattiin A2-kokoiselle paperille. aikaa tämän suorittamiseen oli 15 minuuttia. Lopuksi ryhmäläisille jäi 5 minuuttia aikaa ryhmitellä saadut ideat. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Ideointivaiheessa tuotetuista ideoista opinnäytetyön tekijä teki koonnin ja pyrki lajittelemaan ideoita, jotta ideoista olisi seuraavassa vaiheessa helpompi lähteä jalostamaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja. Tässä vaiheessa ideat olivat luontoaktiviteetteihin, ruokaan, luontoon ja luonnossa liikkumiseen liittyviä. Lisäksi tässä vaiheessa nousi esille jo valmiita ideoita tuotteista, joten työryhmät olivat jalostaneet jo osaa ideoista tässä vaiheessa eteenpäin.

5.4.2 Jalostaminen

Jalostamisvaihe toteutettiin 5.10.2017 klo 9.00-10.00 Vesiliikuntakeskus Kaukaveden luentotilassa osaamisaluekokouksen päätteeksi. Kehittämistyöskentelyn alussa paikalla oli 14 henkilöä, joista yksi joutui lähtemään ennen työskentelyn lopettamista pois. Jalostamisvaiheessa opinnäytetyön tekijä kertoi osallistujille, mitä työelämä ajattelee elämyksellisistä aktiviteeteista. Työelämään suunnattu kysely toteutettiin syyskuussa 2017. Ennen jalostamisvaiheen aloitusta opinnäytetyön tekijä oli tulostanut ryhmitellyt ideat omille papereille ja asetellut ne seinille ympäri luentotilaa. Ennen ohjeistusta jalostamisvaiheen työskentelyyn opinnäytetyön tekijä esitteli työelämästä nousseita ajatuksia elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuuteen liittyen. Työelämän kommentit toimivat pohjana ja samana kannustimena jalostamisvaiheeseen siirryttäessä. Jalostamisvaiheessa oli tavoitteena jalostaa elämyksellisistä aktiviteeteista liiketaloudellisesti kannattavia, minkä vuoksi työelämän ajatukset tukivatkin aihetta hyvin. Työelämän asiantuntijat näkivät, että elämystalous on kasvava trendi, niin matkailun kuin liikunnan saralla.

Työryhmien tehtävänä oli jalostaa ideoita opinnäytetyön tekijän ennalta määrittelemien asiakokonaisuuksien avulla käyttäen kahta eri ideoiden jalostamistekniikkaa. Jalostamisvaihe alkoi Love and Hate -menetelmällä ja sen jälkeen siirryttiin idea-allas -menetelmään. Osallistujat jaettiin kolmeen ryhmään ja tällä kertaa jokainen ryhmä kävi läpi samat menetelmät. Molempiin jalostamismenetelmiin oli varattu 20 minuuttia aikaa ja viisi minuuttia yhteenvetoa varten. Alussa käytettiin noin 10 minuuttia menetelmien esittelemiseen. Valitettavasti myös tätä työskentelyä jouduttiin hie- man nopeuttamaan ajan puutteen vuoksi ja aikaa jäi 15 minuuttia yhtä menetelmää ja 5 minuuttia yhteenvetoa varten. Opinnäytetyön tekijä esitteli ennen työskentelyn aloittamista, missä vaiheessa

kehittämistyön prosessi on menossa. Tämän lisäksi esiteltiin ideoiden jalostamismenetelmät ja niiden toteuttamistavat. Esittelyn jälkeen oli mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä. Työryhmien työskentelyn aikana opinnäytetyön tekijä pysyi tarkkailijan asemassa ja vastasi tarvittaessa osallistujien kysymyksiin. Työryhmien jalostamisvaiheen tuotoksien koonti liitteenä (Liite 3).

Love and Hate

kesto 20 min

Love and Hate -menetelmän avulla valittiin parhaat ideat, joita ideointivaiheessa ryhmät tuottivat. Ideointivaiheen ideat tutkija oli järjestellyt valmiiksi kokonaisuuksiksi ja tulostanut papereille, jotka oli liimattu luentuhuoneen seinille. Jokaisella osallistujalla oli käytettävissä kolme positiivista (+) ääntä ja kolme negatiivista (-) ääntä. Osallistujien tuli antaa positiiviset äänet sellaisille ideoille, joista voitaisiin jalostaa liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja ja negatiiviset äänet sellaisille ideoille, joista ei heidän mielestään voisi jalostaa liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja. Ryhmäläiset saivat tutustua edellisessä kehittämistyön vaiheessa tuotettuihin ideoihin ja laittaa kaikki kuusi merkkiä ideoiden perään. Tämän jälkeen eniten positiivisia ääniä saaneet ideat vietiin idea-allas -vaiheeseen, jossa parhaiksi valittuja ideoita jalostettiin eteenpäin. Opinnäytetyön tekijä oli järjestellyt ideat valmiiksi luentuhuoneen seinille ja antoi jokaiselle osallistujalle oman kynän ennen työskentelyn aloittamista. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Idea-allas

kesto 20 min

Idea-allas -vaiheessa ryhmäläisten tehtävänä oli ideoida Love and Hate -menetelmän avulla löydettyjä parhaita ideoita eteenpäin. Ryhmiä muodostui kolme kappaletta, kaksi neljän hengen ryhmää ja yksi viiden hengen ryhmä. Tässä vaiheessa yksi osallistujista joutui lähtemään pois. Jokaisen ryhmän tehtävänä oli valita jokaiselle ryhmän jäsenelle eri idea. Ideat tuli olla niitä, jotka olivat saaneet eniten positiivisia ääniä. Jokaisen ryhmäläisen piti kirjoittaa ideansa omille A4-kokoisille papereille. Tämän jälkeen ryhmäläisten kierrättivät papereita ryhmässä myötöpäivään niin, että jokainen jatkoi edellisen ideaa tai ajatusta jollain tavalla. Tarkoituksena oli kerätä ideoiden ympärille yksityiskohtia, ajatuksia, ideoita ja fiiliksiä. Aikaa käytettiin vain 30-60 sekuntia/paperi ja papereita kierrätettiin 2-5 kierrosta. Lopuksi ryhmäläiset kävivät paperit yhdessä läpi ja valitsivat kehityskelpoisimmat ideat. Työskentelyn lopussa jokainen ryhmä oli valinnut yhden heidän mielestään parhaimman idean, josta voisi jalostaa liiketaloudellisesti kannattavan elämyksellisen aktiviteetin. (Kauppinen & Heinonen 2016.)

Tämän vaiheen tuotoksina syntyi kolme erilaista elämyksellistä aktiviteettia. Nämä on esitelty selkeämmin kappaleessa 9. Jalostetut aktiviteetit liittyivät luontoon ja ruokaan. Valitettavasti aikaa ei ollut tarpeeksi, jotta työryhmät olisivat voineet jalostaa ideoita vielä enemmän eteenpäin ja miettiä, kuinka elämyksellisestä aktiviteetista tehdään liiketaloudellisesti kannattava. Tämän vaiheen tarkoituksena oli kuitenkin muodostaa opinnäytetyön tekijälle käsitys siitä, kuinka aktiviteettimatkailun henkilökunta ymmärtää elämykselliset aktiviteetit. Samalla tämän kehittämistyön vaiheen tarkoituksena oli laajentaa aktiviteettimatkailun henkilökunnan ymmärrystä elämyksellisistä aktiviteeteista samalla, kun he kehittävät niitä itse.

5.4.3 The Leadership Challenge

The Leadership Challenge toteutettiin 7.12.2017 klo 8.45-10.00 Kajaanin ammattikorkeakoululla, Tieto 2 -rakennuksen luokassa 106. Viimeisessä vaiheessa paikalla oli 16 henkilöä. Kehittämistyöskentelyn viimeisessä vaiheessa aiheena oli vahvuusalan kehittämissuunnitelman sisällön ja rungon laatiminen. The Leadership Challenge toteutettiin Learning Café -menetelmällä. Learning Café -menetelmässä erillisissä pöytäryhmissä ideoidaan annettua teemaa erilaisista näkökulmista. Jokaisessa pöytäryhmässä keskustellaan teemasta eri näkökulmista ja ideat kirjoitetaan isolle paperille. (Ojasalo 2015, 162.) Muutamaa päivää ennen työskentelyä opinnäytetyön tekijä lähetti kaikille osallistujille ennakkomateriaalin, johon heidän tuli perehtyä ennen viimeistä kehittämistyön vaiheen toteutusta. Ennakkomateriaalissa oli esitetty, kuinka vahvuusala näyttäytyy Kajaanin ammattikorkeakoulun strategiassa ja toimenpideohjelmassa.

Viimeisen kehittämistyön vaiheen opinnäytetyön tekijä aloitti esittelemällä, kuinka kehittämistyö on edennyt ja kävi läpi päivän aiheen. Tämän lisäksi kerrottiin, miten elämys on teoriassa määritelty ja kertasi myös ennakkomateriaalin sisällön. Aktiviteettimatkailun osaamisalueen henkilökunta jaettiin viiteen ryhmään. Osallistujat jakautuivat neljään kolmen hengen ryhmään ja yhteen neljän hengen ryhmään. Jokaiselle ryhmälle annettiin sama pääaihe: Aktiviteettimatkailun opiskelijat ovat parhaita tuottamaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja. Ryhmät siirtyivät omille pisteilleen. Jokaisella pisteellä oli oma tehtävänanto, jonka suorittamiseen oli 15 minuuttia aikaa. Ajan päättyessä ryhmät vaihtoivat seuraavalle pisteelle. Työskentely lopetettiin, kun kaikki ryhmät olivat käyneet jokaisen tehtävän läpi.

Jokaisella tehtäväpisteellä oli oma A2-kokoinen paperi, johon kaikki ryhmät kirjoittivat/piirsivät/hahmottelivat ajatuksensa. Ideana oli, että seuraava ryhmä voi jatkaa edellisen ryhmän ajatuksia tai keksiä kokonaan uusia ideoita. Tehtäväpisteiden aiheen olivat 1. Inspiroiva jaettu visio, 2. Mallinna tie, 3. Haasta prosessi, 4. Tee toiminta mahdolliseksi ja 5. Rohkaise sydäntä. Viimeisen vaiheen jälkeen siirryttiin pisteelle, josta ryhmä oli aloittanut työskentelyn ja heidän tuli nostaa tältä pisteeltä mielestään tärkeimmät asiat ja tehdä koonti. Lopuksi ryhmäläiset esittelivät kaikille oman pisteensä koonnin. Esittelyyn oli varattu aikaa noin 5 minuuttia/ryhmä. Kokonaisuutena viimeinen tutkimusvaihe kesti 75 minuuttia. (Kauppinen & Heinonen 2016.) Ryhmien tuotoksista syntyi aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma runko ja sisältö. Kuvat ryhmien töistä löytyvät liitteestä (Liite 4).

5.5 Työelämään suunnattu kysely

Työelämä ja TKI-toiminta ovat vahvasti mukana aktiviteettimatkailun osaamisalalla. Tämän vuoksi myös työelämä tulee huomioida vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa laatiessa. Työelämän asiantuntijoiksi valittiin kaksi liikunta-alan ja kaksi matkailualan -ammattilaista. Työelämän asiantuntijoilla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, jotka toimivat liikunta- ja matkailualan kehittämistehtävissä.

Kysely on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, jossa aineisto kerätään standardoidusti ja kohdejoukko muodostaa otoksen. (Hirsjärvi ym. 2010, 193.) Kysely on tutkimusmenetelmänä tehokas ja verraten nopea. Kyselyn heikkoutena on se, ettei pystytä arvioimaan miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja miten tietoisia vastaajat ovat tutkitusta aiheesta. Kvalitatiivisilla menetelmillä saadaan syvällistä, mutta huonosti yleistettävää tietoa. Kyselyä voidaan käyttää monella tavoin, joista yleisimmät ovat postitse lähetettävät kyselylomakkeet ja internetissä täytettävät kyselyt. (Ojasalo ym. 2015, 121.) Kysely nousi esille opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa, kun haluttiin tietää työelämän asiantuntijoiden ajatuksia elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuuden näkymiin liittyen.

Sähköisten kyselylomakkeiden käyttö on yleistynyt voimakkaasti viime vuosien aikana. Helppokäyttöisillä kyselylomakesovelluksilla voidaan laatia kysely, kerätä vastaukset ja raportoida tulokset. Tyypillinen tapa kyselyn levittämiseen on esimerkiksi sähköpostiin liitettävä kysely. Sähköisen kyselyn etuna ovat vaivattomuus, edullisuus ja nopeus. Sähköisten kyselyiden yleistymisen myötä ihmisille on syntynyt vastausväsymys, jonka vuoksi kyselytutkimuksien vastausprosentit ovat pienentyneet huomattavasti. (Ojasalo ym. 2015, 128-129.)

Tutkimuksen aihe on tärkein kyselyyn vastaamisen kriteeri, mutta lomakkeen laadinnalla ja kysymysten asettelulla voidaan tehostaa tutkimuksen onnistumista (Hirsjärvi ym. 2010, 198). Kyselylomakkeen suunnittelun pitää perustua kehittämistyön tavoitteisiin. Lomakkeeseen tulee sisällyttää vain sellaiset kysymykset, joita tarvitaan tavoitteen saavuttamiseksi. Hätköidysti laaditulla lomakkeella ei välttämättä saada ollenkaan kehittämistyön tavoitteiden mukaisia vastauksia. Kyselylomakkeen laatiminen kannattaa aloittaa vasta kohdeilmiöön perehtymisen ja tietoperustan kokoamisen jälkeen. Kyselylomakkeen ulkoasu tulee olla selkeä ja pituudeltaan kyselyn täyttämisen suositellaan kestävän enintään 15-20 minuuttia. (Ojasalo ym. 2015, 130-131.) Kysymyksiä muotoillessa käytetään yleensä kolmea eri tapaa: avoimet kysymykset, monivalintakysymykset tai asteikkoihin perustuvat kysymykset. Avoimissa kysymyksissä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjää tilaa vastausta varten. Avoimen vaihtoehdon avulla pyritään saamaan esiin näkökulmia, joita tutkija ei ole osannut etukäteen ajatella. (Hirsjärvi ym. 2010, 198-199.) Kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä, koska haluttiin saada vastaajien omia näkökulmia esille.

Työelämän asiantuntijoita lähestyttiin syyskuussa 2017 ja kysely heille lähetettiin heti yhteydenoton jälkeen. Heiltä kysyttiin elämyksellisiin aktiviteetteihin liittyviä kysymyksiä. Opinnäytetyön tekijän oli

alun perin tarkoitus toteuttaa teema-haastattelu puhelimitse tai skypellä. Valitettavasti vain yksi neljästä haastateltavasta oli halukas haastatteluun. Opinnäytetyön tekijä oli varautunut myös kysymään, olisiko heillä mahdollisuutta vastata kyselyyn, joka lähetettäisiin heidän sähköpostiinsa. Onnekseni tähän jokainen suostui. Tämän vuoksi opinnäytetyön tekijä lähetti työelämän asiantuntijoille kyselyn sähköpostitse. Valitettavasti vain kaksi heistä vastasi kyselyyn määräaikaan mennessä muistutusviestistä- ja soitosta huolimatta. Vastaajista toinen oli liikunta-alalta ja toinen matkailualalta. Opinnäytetyön tekijä joutuu useimmiten lähettämään muistutuksia kyselyyn vastaamisesta. Yleensä tämä toistetaan kaksi kertaa ja viimeisellä kerralla lähetetään uusi lomake. (Hirsjärvi ym. 2010, 196.)

Kyselyn aiheena olivat elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuuden näkymät. Kyselyssä käytettiin avoimia kysymyksiä, jotta jokainen kyselyyn osallistuja pystyi vastaamaan kysymyksiin omin sanoin ilman johdattelua. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään ja ilmaista itseään (Hirsjärvi ym. 2010, 201). Jokaiselta vastaajalta pyydettiin lupa käyttää heidän vastauksiaan osana opinnäytetyötä. Kyselyyn vastanneiden nimiä ei mainita opinnäytetyössä. Kyselyn runko ja kyselyn mukana lähetetyn viestin sisältö liitteenä (Liite 6). Kyselyssä kysyttiin seuraavaa:

1. Miten kuvailisitte taloudellisesti kannattavan elämyksellisen aktiviteetin?
2. Mihin suuntaan elämystalous on tulevaisuudessa menossa?
3. Minkälaisille elämispalvelutuotteille on tulevaisuudessa kysyntää?

Kyselyssä kerättyä aineistoa käytettiin työryhmätyöskentelyn jalostamisvaiheessa. Työelämän asiantuntijoiden ajatukset elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuudesta toimivat johdatteluna työryhmätyöskentelyn aiheeseen. Työelämän asiantuntijoiden vastauksien koonti myös liitteessä (Liite 5).

5.6 Dokumentointi ja aineiston analysointi

Heti tutkimuksen alusta alkaen on hyvin tärkeää tiedostaa, että käyttäessä yhteisöllistä ideointimenetelmiä tavoitteena löytää uusia ideoita ja ratkaisuja, niin prosessi ei ole suoraviivainen vaan hyvin aaltoileva. Uudet ratkaisut ja ideat eivät synny tasaiseen tahtiin, vaan hiljaisien ajanjaksojen jälkeen voi uusia ideoita syntyä paljon kerrallaan. Tämä voi toisinaan tuntua turhauttavalta, mutta kun asian tiedostaa heti prosessin alussa, osaa siihen suhtautua neutraalimmin. Tärkeää erityisesti tutkimuksen vetäjän roolissa on muistaa, että määrä synnyttää laatua. (Ojasalo ym. 2015, 158.)

Dokumentointi on erittäin tärkeää konstruktivistisessa tutkimuksessa. Eri vaiheiden kirjaaminen ja käytettyjen metodien perusteleminen ovat avainasemassa. Lisäksi kehitettävä asia on kirjattava

selkeästi ja työn tavoitteet on perusteltava. Loppuvaiheessa on arvioitava ja esiteltävä ratkaisuvaihtoehdot ja myös pystyttävä perustelemaan, miksi juuri tiettyyn vaihtoehtoon päädyttiin. Konstruktivistinen tutkimustyö voi kestää pitkään ja se vaatiikin kehittäjältä ja kohdeorganisaatiolta pitkäjänteisyyttä ja sitoutuneisuutta. (Ojasalo ym. 2015, 67.)

Opinnäytetyössä on kiinnitetty huomiota dokumentoinnin tarkkuuteen, jokainen osa tutkimuksesta on kuvattu selkeästi sekä tehdyt valinnat on perusteltu. Kehittämistyöskentelyssä käytetyt yhteisölliset kehittämismenetelmät opinnäytetyön tekijä valitsi työryhmätyöskentelyyn niiden innovatiivisuuden vuoksi. Herättelyvaiheessa tuotetuista ideoista on tehty koonti (Liite 1), joka toimi opinnäytetyön tekijälle teorian tiedon ohella esiyymmärryksen tukijana kehitettävästä aiheesta. Koontiin on kirjoitettu kaikki tuotetut ideat. Jos samat asiat toistuivat, niin ne ovat kirjoitettu vain yhden kerran. Ideointivaiheessa saadut ideat koottiin aihealueittain omille papereille. Kaikki henkilöstön tuottamat ideat säilytettiin, ainoastaan jos sama asia oli tullut useamman kerran, niin nämä yhdistettiin yhdeksi. Koonti ideointivaiheen tuloksista liitteissä (Liite 2).

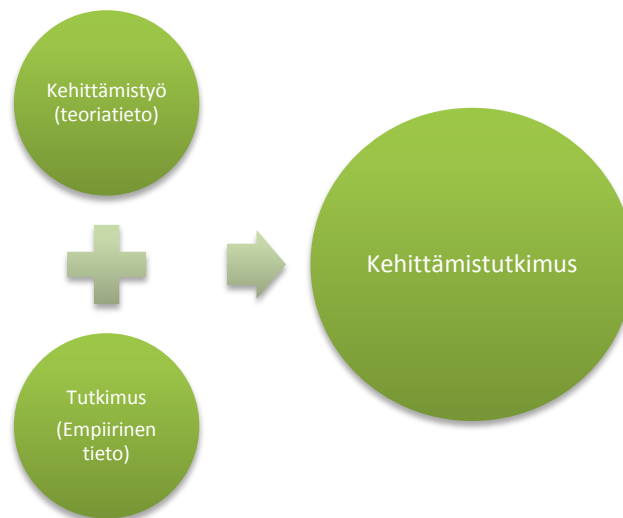
Jalostamisvaiheessa tuotetuista ideoista on tehty myös koonti. Opinnäytetyön tekijä teki koonnin sanasta sanaan alkuperäisen tuotoksen mukaan, eikä muokannut edes kirjoitusvirheitä pois. Näin ei vaikutettu saatuihin tuloksiin. Tämänkin koonti löytyy liitteistä (Liite 3). Viimeisessä The Leadership Challenge -tutkimusvaiheessa tuotetuista ideoista on muokattu kehittämissuunnitelma (Liite 6). Ryhmien tuotokset löytyvät kuvina liitteistä (Liite 4). Kehittämissuunnitelman työstäminen ryhmien tuotoksista eteni kahdessa vaiheessa, ensin opinnäytetyön tekijä muokkasi kahden A2 paperin kokoisen rungon, johon nostettiin ryhmäläisten tuottamia ideoita eli koonti tuotoksista (Liite 4). Toisessa vaiheessa muokattiin koonnista tietokoneella A3 kokoiselle paperille opiskelijan polku, joka toimii kehittämissuunnitelman konkreettisena mallina (Liite 6).

Kehittämistyöskentelyn kolmessa ensimmäisessä vaiheessa ei opinnäytetyön tekijä voi vaikuttaa tutkimuksessa tuotettuihin tuloksiin. Mitään saaduista tuloksista ei ole muokattu opinnäytetyön tekijän toimesta tai jätetty yhtään tuotettua ajatusta tai ideaa pois. Kolme ensimmäistä kehittämistyön vaihetta liittyivät läheisesti toisiinsa, koska edellisessä vaiheessa tuotetut ideat vietiin aina seuraavaan vaiheeseen.

Viimeisen kehittämistyön vaiheen jälkeen alkoi analysointivaihe, jossa saaduista kehittämistyöskentelyn tuloksista tuli muodostaa kehittämissuunnitelman runko ja koko kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma on siis opinnäytetyön tekijän johtopäätöksen tulos. Opinnäytetyön tekijän apuna kehittämissuunnitelman rungon laatimisessa oli myös molemmista kaksi opinnäytetyön tekijän opettaja kollegaa. Yksi liikunnanohjaajatutkinnon koulutusohjelmasta ja yksi restonomitutkinnon koulutusohjelmasta. Analysointivaiheessa työn tilaaja myös pääsi kommentoimaan kehittämissuunnitelmaa.

5.7 Kehittämissuunnitelman laatiminen

Teorian ja empirian eli tutkimuksen välillä tulee olla vahva sidos. Tämän vuoksi opinnäytetyön alkuvaiheella hankitaan teoreettista tietoa, joka liittyy tutkimusongelmiin. Vasta teoreettisen viitekehysten muodostamisen jälkeen siirrytään kenttätööhön eli tutkimuksen tekemiseen. Näin kehittämissuunnitelman laatiminen on helpompaa, koska jo teoratiedon avulla on hankittu tietoa tutkittavasta asiasta. Näin myös voidaan tutkimuksessa kiinnittää huomio siihen, mistä asioista teoratietoa ei löydy. (Kananen 2015, 27.) Seuraavasta kuviosta 9. käy ilmi, kuinka teoratieto ja empiirinen tutkimustieto yhdessä muodostavat kehittämistutkimuksen.

Kuvio 9. Kehittämistutkimuksen empiirisen- ja teoratiedon yhdistyminen (Kananen 2015).

Valmiissa opinnäytetyössä kuvataan lähtötilanne, kehittämisprosessin eteneminen ja valmis tuotos. Opinnäytetyö sisältää laajan teoratiedon aiheesta ja prosessin aikana hankitun tutkimustiedon. Yhdistämällä teoria ja uusi tutkimustieto saadaan kehittämissuunnitelma, joka on hyvin perusteltu teorian kautta ja työryhmätyöskentelyn avulla kohdennettu vastaamaan käyttäjiensä tarpeita. Tulosten tulkinta ei riitä valmiin kehittämissuunnitelman saamiseksi, vaan tuloksista täytyy tehdä synteesejä. Synteetit kokoavat yhteen tutkimustuloksien pääasiat ja antavat vastaukset asetettuihin tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi ym.2010, 230.) Opinnäytetyössä yhdistettiin aiemmin hankittu teoratieto kehittämistyöskentelyissä saatuun empiiriseen tietoon. Nämä yhdessä muodostivat kehittämissuunnitelman. Empiirinen tieto muodostui henkilöstön työryhmätyöskentelyiden aikana.

6 AKTIVITEETTIMATKAILUN VAHVUUSALAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kehittämissuunnitelman laatiminen alkoi kehittämistyöskentelyssä saatujen tulosten analysoinnilla, jota tapahtui myös tutkimusvaiheiden välillä. Tämän jälkeen tehtiin yhteenveto kolmesta ensimmäisestä vaiheesta eli kuinka elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella. Viimeisessä kehittämistyöskentelyn vaiheessa tuotettujen ideoiden ja ajatusten avulla laadittiin aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma.

6.1 Elämykselliset aktiviteetit osaamisalueen näkökulmasta

Opinnäytetyön yksi kehittämiskysymyksistä oli: Miten elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella? Tähän pyrittiin aluksi vastaamaan teoriatiedon avulla, mutta ainut määritelmä elämyksellisistä aktiviteeteista löytyi Kajaanin ammattikorkeakoulun määrittelemänä. Kajaanin ammattikorkeakoulun määritelmä elämyksellisistä aktiviteeteista on seuraava: elämyksellisillä aktiviteeteilla tarkoitetaan elämyksellisten ja liiketaloudellisesti kannattavien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä (Keränen & Mursula 2016, 10). Tämä käsite on hyvin laaja, eikä anna konkreettista kuvaa, mitä elämykselliset aktiviteetit tarkoittavat osaamisalueellamme. Aktiviteettimatkailun henkilökunnan tulisi ymmärtää, mitä kaikkea elämyksellisillä aktiviteeteilla tarkoitetaan, jotta he voivat ohjata opiskelijoita elämyksellisten aktiviteettien kehittämisessä. Tämän vuoksi lähdettiin kehittämistyöskentelyjen avulla tutkimaan, kuinka aktiviteettimatkailun henkilöstö ymmärtää elämykselliset aktiviteetit. Samalla myös pyrittiin laajentamaan henkilökunnan käsitystä siitä, mitä elämykselliset aktiviteetit voivat olla.

Elämykselliset aktiviteetit ymmärretään KAMKin aktiviteettimatkailun osaamisalueella luontoon, hiljaisuuteen ja ruokaan liittyvästi. Kaksi työryhmää valitsi, toisistaan tietämättä, aiheekseen hiljaisuuden, josta ne lähtivät kehittämään elämyksellistä aktiviteettia. Yksi ryhmä valitsi aiheeksi forest food = street food event. Kaikkien ryhmien jalostamisvaiheessa kehitetyt elämykselliset aktiviteetit on kuvattu alla.

1. Silence wellbeing in finnish nature

- Forest/wild food
- Hiljaisuuden retriitti
- Vaarat, vesistöt, pimeys ja tähdet
- Luonnon äänet, tuoksut, kylmä vesi jne. (kaikki aistit)

- Majoitus
- Veneily, mökki, saunalautta
- hiljaisuudessa, isot ikkunat, luonto, eläimet, taivas, elävä tuli

2. Hiljaisuus.

Retki lähtee liikkeelle kaupungista, jossa kuunnellaan kaupunkiaääniä ja fiilistellään sen aikaan saamia tuntemuksia. Sitten siirrytään luonnon ympäristöön jonne ei kantaudu ihmistoiminnan ääniä. Mietitään äänimaiseman kontrasteja. Luonnon ympäristössä kuuntelukilpailuja, ei mobiililaitteita. Ohjelma suunnitellaan niin, että koko ajan edetään hiljaisempaan ympäristöön.

3. Kainuu tour

Wild Foodia Kainuun tapaan, yhteistyössä esim. arktiset aromit. Viedään Kainuulaista ruokaa isoihin kaupunkeihin samaan tapaan kuin ranskalais-italialainen ruokakiertue.

Elämyksiä ostaessa asiakas maksaa unohtumattomista kokemuksista ja nautinnollisesta ajanvieteestä, jonka yritys muokkaa hänelle persoonalliseksi tapahtumaksi (Pine & Gilmore 2011, 3). Elämys voi olla melkein mitä tahansa. Elämyksellisiä aktiviteetteja kehittäessä voi palvelun sisältö vaihdella huomattavasti. Elämyksiä voidaan toteuttaa vaihtelevissa ympäristöissä kaikenlaisille asiakkaille. Elämys määritellään moniaistiseksi, muistijäljen jättäväksi, myönteiseksi, kokonaisvaltaiseksi ja yksilölliseksi kokemukseksi (Saarinen 2002, 12). Elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella luontoon, hiljaisuuteen ja ruokaan liittyvästi, vaikka elämys voi olla paljon muutakin. Elämyksellisten aktiviteettien moninaisuuden korostaminen tulee olla yksi asia aktiviteettimatkailun kehittämissuunnitelmassa.

6.2 Kehittämissuunnitelma

Kehittämistyöskentelyn viimeisessä vaiheessa aiheena oli aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Tässä työryhmät tuottivat kehittämissuunnitelmaan sisältöä ja runkoa. Lisäksi kehittämissuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty KAMKin strategiaa 2024, toimenpideohjelma 2017-2020 ja korkeakoulujen rahoitusmallia. Nämä asiat huomioiden on laadittu aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma (Liite 6).

Työelämän asiantuntijoiden ideoita oli myös aluksi tarkoitus käyttää osana kehittämissuunnitelman runkoa ja sisältöä laadittaessa. Työelämän asiantuntijoita oli tarkoitus alun perin haastatella teemahaastattelun avulla, mutta henkilöistä ainoastaan yksi oli suostuvainen haastatteluun, niin päätettiin ajan puutteen vuoksi siihen, että haastateltaville lähetetään kysely. Aikaa vastaamiseen oli

kaksi viikkoa. Kahden viikon aikana kyselyyn oli vastannut vain kaksi henkilöä, minkä vuoksi kyselyn aikaa jatkettiin vielä muutamalla päivällä ja vastaajia muistuteltiin sähköpostiviestillä ja soittamalla. Muistuttelusta huolimatta kyselyyn vastasi vain kaksi työelämän asiantuntijaa. Jälkikäteen ajateltuna opinnäytetyön tekijän olisi pitänyt aloittaa teemahaastatteluun asiantuntijoiden kysely jo aikaisemmin kesän 2017 aikana. Ensimmäinen yhteydenotto asiantuntijoihin tapahtui vasta syyskuun 2017 puolessa välissä ja tämän vuoksi tuloksia saatiin heikosti, eikä niitä voitu hyödyntää kehittämissuunnitelman laatimisessa.

Kehittämissuunnitelman visio nousi henkilökunnan työryhmätyöskentelystä ja KAMKin visiosta olla älykkäin korkeakoulu 2024. Aktiviteettimatkailun vahvuusosalalle muodostui visioksi: *Älykkäimmät ja rohkeimmat elämyksellisten aktiviteettien kehittäjät tulevat KAMKista*. Älykkyydellä tässä tarkoitetaan persoonallisia opintopolkua, tarkoituksen mukaisia työkaluja, opiskelijalähtöisyyttä ja poikialaisuutta. Samat asiat nousevat esille myös KAMKin 2024 strategiassa ja toimenpideohjelmassa 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b & Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Rohkeus visiossa tarkoittaa työelämlähtöisyyttä ja yrittäjämäistä asennetta. Koulutuksessa pyritään vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeisiin tekemällä työelämän kanssa mahdollisimman paljon yhteistyötä. Opiskelijoilla on myös mahdollista suorittaa opintoja opinnollistaen työelämään ja opiskellen Nuori Yrittäjyys-moduulissa. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus perustaa yritys osuuskunta-toiminnan kautta.

Vision saavuttamiseksi sekä henkilökunnan että opiskelijoiden on sitouduttava visioon. Opiskelijoiden ja henkilökunnan tulee visioon sitoutumisen lisäksi osata tehdä päätöksiä ja ottaa vastuu omasta toiminnastaan eli osata johtaa itseään. Muutoskyvykyys on myös avainasemassa: opettajien tulee omaksua uusi rooli valmentajina ja opiskelijoiden tulee ottaa enemmän vastuuta omasta oppimisesta ja osaamisen kehittymisestä. Visioon pääseminen edellyttää opiskelijoilta ja myös henkilökunnalta rohkeutta kokeilla, epäonnistua, mutta myös menestyä. Seuraavissa kappaleissa esitellään asioita, jotka nousivat esille kehittämissuunnitelmaa laadittaessa ja ovatkin avainasemassa vahvuusalan kehittämissuunnitelmassa.

6.2.1 Uudistuneet valintakokeet

Korkeakoulujen valintakokeiden uudistus on alkanut. Korkeakoulujen tulee ilmoittaa viimeistään syksyllä 2018, valitaanko opiskelijoita 2020 vuodesta alkaen todistusvalinnoilla ylioppilastutkintotodistuksen ja ammatillisen tutkintotodistuksen perusteella tai vain ainoastaan ylioppilastutkintotodistuksen perusteella. Jatkossa, kulttuuri- ja taidealoja lukuun ottamatta, merkittävästi suurempi osa opiskelijoista valitaan todistusvalinnalla. Korkeakoulut luopuvat yhteispistevalinnasta, jossa valinta perustui todistukseen ja valintakokeisiin. Jatkossa todistusvalinnan lisäksi järjestetään valintakokeita niille, joita ei voida todistuksen perusteella valita. Ammattikorkeakoulut kehittävät aloille yh-

teisiä valintakokeita, joissa arvioidaan hakijan valmiuksia ja kyvykkyyttä korkeakouluopintoihin. Uudistuneiden valintakokeiden kehittämisessä otetaan huomioon elinikäinen oppiminen ja se, että avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen kautta voisi elämän eri vaiheissa päästä tutkinto-opiskelijaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b.)

Valintakokeiden uudistaminen nousi esille myös henkilökunnan työryhmätyöskentelyssä. Valmentava opettajuus, työelämälähtöisyys ja verkko-opiskelu vaativat opiskelijalta itsensä johtamista ja ryhmätyöskentelytaitoja. Opiskelijoiden valinnassa tulisi kiinnittää huomiota näihin asioihin, jotta valituksi tulleiden opiskelijoiden opinnot etenisivät aikataulun mukaisesti ja he työllistyisivät valmistumisen jälkeen.

6.2.2 Valmentava opettajuus ja tiimit

Opettajuuden kolme elementtiä tarkoittavat opettajan roolin muutosta opiskelijan opintojen edessä. Alussa opettaja on enemmän tiedonjakajan roolissa ja myöhemmin opettaja siirtyy enemmän taustalle tueksi. Tämä on myös kirjattu KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Valmentaminen ja tiimit nousivat henkilökunnan työryhmätyöskentelyssä myös esille.

Tiimityöskentely ja tiimeissä oppiminen koetaan tulevaisuuden työkaluksi (Heikkinen & Itkonen 2017, 20). Opintojen alussa opiskelijoista muodostetaan tiimejä ja heidän tulee asettaa tiimille tavoitteet. Henkilökohtaisen tavoitteiden lisäksi opiskelijan tulee sitoutua tiimiin ja sen tavoitteisiin. Myös työelämässä tiimityöskentely on tulevaisuutta, minkä vuoksi tätä tulee opetella myös korkeakouluopinnoissa. Jokaisella opiskelijatiimillä on valmentaja, jonka tehtävänä on huolehtia, että tiimiläiset pääsevät aloittamaan opintonsa ja myös seurata heidän opintojen edistymistä. Tiimivalmentajana toimii opettajana. Opintojen ohjaaminen onnistuu samalla kun hän valmentaa tiimiä. Tämän vuoksi tiimivalmentajan ottaa vastuuta myös opiskelijan opintojen, harjoittelun ja opinnäytetyön ohjauksesta sekä opastaa opiskelijaa hyväksilukemis- ja opinnollistamisprosesseissa. Sparraaminen ja tukeminen yrittämäiseen asenteeseen sekä kannustaminen on myös tiimivalmentajan vastuulla.

Tiimivalmentajan ja opinto-ohjaajan tehtävät ja vastuut tulee määritellä uudelleen, jotta opiskelijat tietävät kenen puoleen kääntyä eri asioissa. KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 on kirjattu strategiseksi tavoitteeksi yhteistyön ja työnjaon uudistaminen (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Valmentavan opettajuuden ja tiimivalmentamisen myötä tulee käydä keskusteluja työntekijöiden rooleista. Tiimivalmentaja korvaa ryhmän tuutoripettajan, jonka vuoksi myös tulee käydä keskustelua, kuinka tiimivalmentaja valitaan. Ottaako yksi valmentaja vastuun tietyn vuosikurssin tiimeistä vai jaetaanko vastuuta useammalle valmentajalle. Valmentaja pystyy tiimipalaverissa käymään läpi opintojen etenemistä koko tiimin osalta ja samalla kerralla voidaan kätevästi käsitellä

harjoittelua, opinnäytetyötä tai yksittäistä opintojaksoa. Näin opintojen ohjaaminen opiskelijan näkökulmasta helpottuu, eikä hänen ei tarvitse erikseen käydä asioita läpi opinto-ohjaajan kanssa, joka ohjaa harjoitteluasioissa eri opettajalle kuin opinnäytetyöhön tai opinnollistamiseen liittyen. Tämä tarkoittaisi, että valmentajan työtehtävät kasvaisivat tuutoriopettajan rooliin nähden, mutta vastaavasti opinto-ohjaajalle jäisi aikaa kohdata opiskelijoita, joilla on erityisiä ongelmia opintojen etenemisessä ja huomioida opinnoista jälkeen jääneet opiskelijat. Parasta tässä muutoksessa olisi toiminnan kehittäminen opiskelijälähtöiseksi, joka on myös kirjattu KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a).

6.2.3 Persoonalliset opiskelijapolut

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opintosuunnitelma opintojen alussa. Samalla opiskelija ja hänen valmentajansa tunnistavat opiskelijan vahvuudet ja asettavat hänelle oppimistavoitteet työelämän tarpeet huomioiden. Opiskelijan vahvuuksia ovat esimerkiksi aiemmin hankittu työkokemus, aiemmat koulutukset ja harrastukset. Oppimistavoitteet nousevat opintosuunnitelmasta ja työelämän tarpeista. Opiskelija ja valmentaja tarkentavat näitä tavoitteita opintojen edetessä. Opiskelijat voivat hyväksilukea aiemman osaamisen perusteella opintojaksoja/moduuleja. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman avulla heille voidaan suunnitella tilalle muita opintojaksoja/moduuleja, näin opinnot etenevät nopeammin ja opiskelijat pystyvät halutessaan valmistumaan etuajassa.

Persoonalliset opiskelijapolut mahdollistavat opintojen suorittamisen ja oppimisen osoittamisen eri tavoin. Opinnollistaminen on yksi mahdollisuus suorittaa opintoja. Opinnollistaminen mahdollistaa ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen ja työnteon yhdistämisen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a.) Opintojen hyväksilukeminen mahdollistaa työkokemuksen, aikaisempien opintojen ja harrastusten hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018b).

Persoonalliset opiskelijapolut nousivat esille tutkimusvaiheessa aktiviteettimatkailun henkilökunnan puolesta. Persoonallisten opiskelijapolkujen kehittäminen ja vahvistaminen on myös kirjattu KAMKin 2024 strategiaan ja toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c & Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a). Persoonalliset opintopolut mahdollistavat myös opintojen etenemisen aikataulun mukaisesti ja jopa nopeammin. Ammattikorkeakoulujen rahoitus muodostuu opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoitusmittareiden mukaisesti. OKM jakaa joka vuosi ammattikorkeakouluille rahoituksen rahoitusmallin avulla. Rahoitus jaetaan ammattikorkeakoululle huomioiden koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan suoritteiden perusteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018c.) Rahoituksesta 40% muodostuu suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen määrän perusteella ja 23 % rahoituksen määrästä muodostuu vuosittain 55 opintopistettä suorittavien opiskelijoiden määrästä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a).

Opiskelijoiden valmistumiseen aikataulussa ja 55 opintopisteen suorittamiseen vuosittain voidaan vaikuttaa persoonallisilla opiskelijapoluilla. Opiskelijoiden sitoutuminen opintoihin paranee, kun he saavat itse määritellä tavoitteet oppimiselle. Proakatemiassa Tampereen ammattikorkeakoulussa opiskelijat erityisesti pitävät siitä, että saavat itse vaikuttaa opintoihinsa. Sitoutuminen tapahtuu opiskelijoiden mielestä asettamalla itse opiskelulle tavoitteet ja haasteet. Proakatemiassa opiskelevat kokevat, että he oppivat ajattelemaan isosti ja saavat toteuttaa unelmiaan. (Heikkinen & Itkonen 2017, 20.) Proakatemiassa opiskelijat opiskelevat ilman työjärjestystä, viikkoa rytmittää opiskelijatiimien tapaamiset. Opiskelijat perustavat opinnoissa osuuskunnan ja luovat oman vision. Opiskelija ottaa vastuun yrityksen toiminnasta ja opettaja tukee ja sparraa taustalla. (Heikkinen & Itkonen 2017, 7.)

Persoonalliset opiskelijapolut edellyttävät, että opetussuunnitelma pitää olla avoin ja joustava. Näin jokaiselle opiskelijalle voidaan mahdollistaa omien tavoitteiden ja kiinnostuksen mukainen opintopolku. Opetussuunnitelmaan voidaan lisätä joustavuutta projektiopinnoilla, joiden sisällä opiskelija saa itse toteuttaa työelämästä tulevia toimeksiantoja oman kiinnostuksen ja tavoitteiden mukaisesti. Tietoa löytyy nykypäivänä todella paljon, minkä vuoksi teoriaopintojen muokkaaminen verkkokursseiksi on perusteltua. KAMKin strategiaan 2024 on kirjattu digitaalisuuden hyödyntäminen täysimääräisesti (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b). Verkko-opiskelu mahdollistaa myös kolmannen lukukauden kesä-elokuun. Kolmannen lukukauden opintojen suorittamista seurataan KAMKin omilla rahoitusmittareilla (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017h). Lisäksi kesälukukauden parempi hyödyntäminen edistäisi opintojen etenemistä ja 55 opintopisteen saavuttaminen vuodessa ja opiskelijoiden valmistuminen aikataulussa mahdollistuisi paremmin.

6.2.4 Työelämlähtöisyys

Työelämä nousi myös esille henkilöstön työryhmätyöskentelyssä. Työelämään tehtävät toimeksiannot ovat jo aikaisemmin olleet osa opintoja aktiviteettimatkaillen osaamisalueella. Harjoittelun ja opinnäytetyön lisäksi moduuleissa ja yksittäisillä opintojaksoilla tehdään toimeksiantoja työelämään. Opettajuuden kolmen elementin huomiointi myös työelämän toimeksiantojen osalta korostuu. Opintojen alkuvaiheilla työelämän toimeksiannot toimivat oppimisen tukena ja valmentajat ovat mahdollistamassa työelämlähtöisyyttä. Opintojen edetessä opiskelijat itse hakevat työelämästä toimeksiantoja ja valmentajat ovat vain taustalla tukena.

Myös nopea reagointi työelämän toimeksiantoihin nousi esille henkilökunnan työryhmätyöskentelyssä. Opintosuunnitelman väljyys mahdollistaisi ilmiöpohjaisen oppimisen ja nopeamman reagoinnin työelämän toimeksiantoihin. Liian tarkka suunnittelu ja opintojaksotavoitteiden tuijottaminen rajaa pois mahdolliset oikeat työelämään tehtävät harjoitukset. Jokaisen opintojakson tai moduulin pitäisi olla joustava, jotta erilaiset toimeksiannot sopisivat sisällöksi opintoihin. Tällöin olisi mahdol-

lista nopeasti reagoida työelämästä tuleviin oikeisiin toimeksiantoihin. Kajaanin ammattikorkeakoulussa oppimisen lähestymistapa pohjautuu ilmiöpohjaiseen oppimiseen, jossa lähtökohtana on kokonaisvaltaiset ja todelliset ilmiöt. Keskeisintä ilmiöpohjaisessa oppimisessa on, että ilmiöitä tarkastellaan aidoissa konteksteissa työelämän toimeksiantoina. (Auno ym. 2016, 6.)

Liiketalousosaaminen ja yrittäjyys olivat myös työelämään liittyviä asioita, jotka nousivat esille henkilökunnan työryhmätyöskentelyssä. Yksi KAMKin 2024 strategiamittareista on yrittäjyys eli kuinka moni tutkinnon suorittaneista työllistyy yrittäjiksi. Lisäksi rahoitusmittareihin kuuluu valmistuneet työlliset, tässä mittarissa yrittäjäksi työllistyneet kerrotaan kahdella, joten yrittäjyyteen kannustaminen on myös tärkeää mittarituloksienkin vuoksi aktiviteettimatkailun koulutuksessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017h.) Jotta opiskelijat osaisivat kehittää liiketaloudellisesti kannattavia aktiviteetteja, tulee heillä olla liiketalousosaamista. Lisäksi heidän tulee osata tuotteistaa ja myydä kehittämäänsä tuotteita ja palveluita. Kajaanin ammattikorkeakoulun strategiaan on kirjattu myös Vimpelinlaakson kampuksen kehittäminen yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b). Vimpelinlaakson kehittäminen osana opiskelijoiden opintoja voisi olla hyvä mahdollisuus opiskelijoille harjoitella liiketaloudellisten kannattavien elämyksellisten aktiviteettien kehittämistä.

Työelämä on mukana koko opintojen ajan. Opiskelijan opintojen alkuvaiheilla työelämä on mukana yksittäisillä opintojaksoilla ja moduuleissa. Lisäksi työelämään on mahdollista opinnollistaa opintoja. Opintojen edetessä työelämään tehdään harjoitteluja ja lisäksi opintojen viimeisessä vaiheessa opinnäytetyö. Opiskelija voi halutessaan suorittaa lähes kaikki opinnot omalle työpaikalleen. Työelämän ollessa tiiviisti sidoksissa korkeakouluopintoihin osataan opiskelijoiden osaamista kehittää työelämän muutoksien ja tarpeiden mukaisesti. Näin valmistuvilla opiskelijoilla löytyy työelämän tarpeet kohtaavat tiedot ja taidot.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kehittämistyössä viimeinen vaihe on arviointi. Arviointia tehdään osittain myös työn aikaisemmissa vaiheissa, jolloin arvioinnin tehtävänä on suunnata kehittämistyötä ja toimia myös palautteena kehittämistyöhön osallistujille. Loppuarviointi osoittaa, miten kehittämistyössä onnistuttiin. Arviointi kohdistuu yleensä kehittämistyön panoksiin, muutosprosessiin ja lopputuloksiin. Huomiota voidaan kiinnittää eri tasoihin, yksilön, ryhmän tai organisaation toimintaan. Arvioinnissa tarkastellaan kehittämistyön suunnittelua, tavoitteiden selkeyttä sekä niiden saavuttamista. Lisäksi tarkastelun kohteena ovat kehittämisessä käytetyt menetelmät, toiminnan johdonmukaisuus sekä sitoutuminen ja vuorovaikutus. Opinnäytetyö prosessin arvioinnissa huomioidaan erityisesti tutkimusprosessin toteutumisen ja sen avulla kehitetyn kehittämissuunnitelman onnistuminen. Opinnäytetyötä arvioidaan myös eettisyyden, luotettavuuden ja kehittämistyön hyödynnettävyyden näkökulmista. Tutkimuksessa kerätyn aineiston analyysi, tulkinta, on koko tutkimuksen ydinasia. Kun halutaan arvioida kehittämistyön aikaansaannoksia, voidaan kriteereinä käyttää lopputuloksen merkittävyyttä, helppokäyttöisyyttä, toistettavuutta, soveltavuutta muihin yhteyksiin ja yksinkertaisuutta. (Hirsjärvi ym 2010, 221. Ojasalo ym. 2015, 47.)

Työelämän tutkimusprojekteissa arvioijina toimivat monet tahot eri ehdoilla ja hieman eri näkökulmista. Ehtoina voivat olla esimerkiksi tutkimuksen antama uusi tieto, tutkimuksen tieteellisyys, laatu, vaikuttavuus tai tutkimuksen ammatillinen hyödynnettävyys. Tutkimuksen arvioijina voivat toimia esimerkiksi tutkimuksen tekijä, lukijat, työelämän toimijat, tutkimukseen osallistuneet henkilöt ja tutkimuksen tilaaja. Tutkimus on siis koko tutkimusprosessin ajan arvioinnin kohteena. Tutkimuksen tekijällä on tärkeä rooli, koska hänen vastuulla on arvioida tutkimuksen edetessä tekemiään ratkaisuja. (Vilkka 2005, 152.) Tutkimukseen osallistuneet henkilöstön jäsenet arvioivat tutkimusprosessia osallistuessaan tutkimukseen. Henkilöstön motivoituneisuus tutkimukseen on voinut vaikuttaa tutkimuksessa saatuihin tuloksiin.

7.1 Kehittämistyöskentelyn tulokset ja pohdinta

Kehittämistyöskentelyssä nousi esille monia asioita opintojen toteuttamiseen liittyen. Resurssointi, opetussuunnitelman väljyys ja persoonalliset opintopolut nousivat esille useamman kerran. Kehittämistyöskentelyn tarkoituksena oli laatia aktiviteettimatkailun osaamisalueelle vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten aktiviteettimatkailun henkilökunta ymmärtää elämykselliset aktiviteetit ja miten vahvuusalan tulee viedä tulevaisuudessa eteenpäin aktiviteettimatkailun osaamisalueella. Kehittämissuunnitelman tavoitteena on myös aktiviteettimatkailun vahvuusalan vahvistaminen, jotta liikunnanohjaaja- ja restonomiopiskelijat olisivat älykkäimpiä ja rohkeimpia elämyksellisten aktiviteettien kehittäjiä. Opinnäytetyön tuloksena saatiin akti-

teettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma sekä lisäksi henkilökunnan käsitystä elämyksellisistä aktiviteeteista lisättiin. Kehittämistutkimuksella saatiin vastaukset kehittämiskysymyksiin, jotka olivat:

Kehittämiskysymykset:

1. Miten elämykselliset aktiviteetit ymmärretään aktiviteettimatkailun osaamisalueella?
2. Minkälaiseksi muodostuu liiketaloudellisesti kannattavien elämyksellisten aktiviteettien vahvuusalan kehittämissuunnitelma yhteiskehittämisen ryhmätyöskentelymenetelmiä käyttäen?

Kehittämissuunnitelma on esitelty kappaleessa kuusi ja se löytyy myös liitteistä (Liite 6). Kehittämissuunnitelman lisäksi kehittämistutkimuksessa nousi esille asioita, jotka tulee huomioida vahvuusalan kehittämisessä.

1. Osaamisalueen henkilökunnan käsitys elämyksellisten aktiviteettien mahdollisuuksista on vielä suppea. Elämykselliset aktiviteetit nähdään enimmäkseen luontoon ja matkailuun suuntautuviksi toiminnoiksi.
2. Valmentavan opettajuuden toteuttaminen osaamisalueella vaatii yhtenäisen toimintalinjan. Tiimivalmentajan roolin korostuminen opintojen ohjaajana ja persoonallisten opintopolkujen mahdollistaminen vaativat päivittämistä ja uudelleen tarkastelua työaikaresurssoinnin suhteen.
3. Opiskelijat kehittävät opinnoissaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja, mikä vaatii henkilökunnan liiketalousosaamisen kehittämistä.
4. Opetussuunnitelmaan tulee saada lisää väljyyttä ilmiöpohjaisen oppimisen ja persoonallisten opintopolkujen mahdollistamiseksi.

7.2 Kehittämistyön luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta lisää lähdekriittisyys. Lähteiden valinnassa tulee kiinnittää huomiota tiedonlähteen auktoriteettiin, tunnettavuuteen, ikään sekä laatuun. (Vilkka & Airaksinen 2003,72.) Lähteeseen viittaaminen oikealla tavalla on erittäin tärkeää, ettei vahingossakaan syöllisty plagiointiin (Vilkka & Airaksinen 2003,78). Opinnäytetyössä on huomioitu oikeaoppinen lähteisiin viittaaminen ja johdonmukaisuus. Opinnäytetyössä on myös vältetty suorien lainauksien kopiointi. Kun opinnäytetyössä käytettiin internet-lähteitä, lisättiin lähdeluetteloon internet-osoite, josta tieto on peräisin.

Kehittämistyön luotettavuuden arviointi on haasteellista, koska kehittämistutkimus ei ole oma tutkimusotteensa. Kehittämistutkimus on tarpeen mukaan sekä määrällisestä että laadullisesta tutkimuksesta koostuva ongelman ratkaisemiseksi laadittu kooste. Tällöin luotettavuutta arvioidaan käytettävien menetelmien kautta. Laadullista tutkimusta arvioidaan laadullisen tutkimuksen kriteeristön kautta ja määrällistä omansa. Luotettavuutta voidaan tarkastella sekä validiteetin että reliabiliteetin näkökulmasta. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että on tutkittu oikeita asioita. Reliabiliteetilla tarkoitetaan pysyvyyttä, että tulokset ovat luotettavia eli pysyviä, eivätkä vain johdu sattumasta. Luotettavuuden mittarit kertovat, onko tutkimuksessa tehty oikeita valintoja. (Kananen 2015, 111-112.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikkien vaiheiden toteuttamisesta. Ydinasioita laadullisessa tutkimuksessa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. (Hirsjärvi ym. 2010, 232.)

Kehittämistyössä tutkittiin oikeita asioita. Kehittämistyöskentelyissä saatiin vastaus opinnäytetyön kehittämiskysymyksiin. Elämyksellisten aktiviteettien ymmärrys aktiviteettimatkailun osaamisalueella oli tutkimustuloksien perusteella suppeaa. Käsitteen sisällöstä olisi hyvä käydä keskustelua aktiviteettimatkailun osaamisalalla, jotta jokainen henkilökunnan jäsen ymmärtäisi käsitteen laajuuden. Täytyisi myös muistaa, että ryhmät saattoivat sattumalta ideoida juuri luontoon, matkailuun ja ruokaan liittyviä asioita, vaikka tietäisivätkin elämyksellisten aktiviteettien olevan myös paljon muuta. Tutkimuksen toteuttamisen ja siitä saatujen tuloksien kuvaus on esitetty liitteissä. Lisäksi liitteistä löytyy jokaisen tutkimusvaiheen jälkeen tehty koonti saaduista tuloksista. Henkilökunnan motivaatio voi vaikuttaa myös saatuihin kehittämistyöskentelyn tuloksiin. Osa työskentelytavoista saatettiin kokea liian leikinomaisiksi, jonka vuoksi suhtautuminen kehittämistyöhön ei ollut vakavaa.

Opinnäytetyö noudattelee laadullisen tutkimuksen runkoa, minkä vuoksi luotettavuutta pohditaan laadullisen tutkimuksen kriteerien kautta. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on myöntää, että tutkija on tutkimuksen keskeinen tutkimusväline. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija itse on pääasiallinen luotettavuuden kriteeri. Näin luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 1998, 211.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu on joustavaa. Tutkijan on tukeuduttava johonkin lähteeseen ja tehtävä valintansa sen pohjalta (Kananen 2017, 173). Opinnäytetyön tekijän johtopäätökset vaikuttavat tuotettuun kehittämissuunnitelmaan ja tämä on huomioitava, kun arvioidaan kehittämistyön luotettavuutta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään seuraavia kriteerejä: vahvistettavuus, arvioitavuus/dokumentaatio, luotettavuus (tutkitun kannalta) ja tulkinnan ristiriidattomuus. Vahvistettavuus tarkoittaa, että aineisto ja tutkimustulokset ovat paikkansa pitäviä. Tämän varmistamiseksi opinnäytetyön lukee henkilö, joka on ollut tietolähteenä tutkimuksessa. Näin varmistetaan, ettei tutkija ole keksinyt aineistoa. (Kananen 2015, 113.) Vahvistettavuus tarkoittaa myös, että tehdyt tulkinnat saavat tukea muista vastaavaa ilmiötä tarkastelleista tutkimuksista (Eskola & Suoranta 1998, 231). Opinnäytetyön on lukenut opinnäytetyön tekijän opettaja kollega, joka osallistui tutkimusprosessiin ja voi näin vahvistaa aineiston ja tutkimustulosten paikkansa pitävyyden.

Arvioinnin edellytyksenä on aineiston ja tulkinnan dokumentointi. Tehdyt ratkaisut jokaisessa tutkimuksen vaiheessa tulee olla esitetty ja perusteltu hyvien tieteellisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimukseen liittyvä aineisto pitää säilyttää, jotta tulosten aitous voidaan todentaa tarvittaessa. Laadullisen tutkimuksen aineistosta voidaan tehdä monia tulkintoja riippuen tutkimusasetelmasta. (Kananen 2015, 115.) Tutkijan tekemiä ratkaisuja voidaan arvioida dokumentaation avulla. Tehdyt perustelut lisäävät tutkijan uskottavuutta. (Kananen 2017, 176.) Opinnäytetyön ovat lukeneet työnohjaaja sekä työntilaaja. He molemmat ovat osallistuneet kehittämistutkimukseen, joten he voivat arvioida aineiston paikkansa pitävyyttä sekä arvioida aineiston dokumentointia ja sen tulkintaa. Kehittämistyöskentelyssä kerätty aineisto säilytetään opinnäytetyön tekijällä siltä varalta, jos aineistoon halutaan palata myöhemmin. Opinnäytetyön liitteistä löytyy jokaisen työryhmätyöskentelyjen ohjeistukset ja saatujen aineistojen koonnit. Tässä kehittämistyössä on ollut vain yksi tekijä, mutta aineiston analyysivaiheessa apuna on ollut opinnäytetyön tekijän opettajakollega, jolle oli myös varattu resursseja vahvuusalan kehittämiseen. Näin tuloksia analysoitaessa on kaksi ihmistä ollut tekemässä johtopäätöksiä ja molemmat ovat tulleet samaan johtopäätökseen.

Lukijan pitää pystyä seuraamaan tutkijan päättelyä. Tämä tarkoittaa tutkimuksen arvioitavuutta. Toistettavuudella tarkoitetaan, sitä että toinen tutkija pystyy soveltamaan käytettyjä tulkinta- ja luokittelusääntöjä niin, että tekee samat tulkinnat aineistosta. Nämä molemmat kriteerit toimivat enemmän tavoitteena kuin käytäntönä. (Eskola & Suoranta 1998, 217.) Opinnäytetyössä on pyritty esittämään tuloksien tulkinta selkeästi. Opinnäytetyön liitteistä löytyy jokaisessa tutkimusvaiheessa saatu tulos, joten lukija voi tehdä oman analyysin kehittämistyön tuloksien perusteella.

Laadullinen tutkimus mahdollistaa kulkea vapaasti edestakaisin aineiston analyysin, tehtyjen tulkintojen ja tutkimustekstien välillä. Myös tutkimuksen luotettavuus rakentuu eri tavoin näiden menetelmien ja vaiheiden välille. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisujaan ja ottamaan samanaikaisesti kantaa analyysin kattavuuteen ja tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullisen tutkimuksen analyysivaiheessa tutkijan apuna ovat vain tutkijan omat ennako-oletukset, arkielämän peukalosäännöt sekä enemmän tai vähemmän vahva teoreettinen oppineisuus. (Eskola & Suoranta 1998, 209.) Opinnäytetyöprosessin aikana tehdyt ratkaisut on pyritty perustelemaan jokaisessa vaiheessa. Teoreettista tietoa kehittämistyön aiheesta hankittiin ennen kehittämistyön työryhmätyöskentelyjen toteuttamista, mutta myös kehittämistyön työryhmätyöskentelyjen jälkeen.

7.3 Kehittämistyön eettisyys

Plagioinnin eettisiin pelisääntöihin kuuluu, ettei keksi tai vääristele tuloksia, väitteitä tai esimerkkejä opinnäytetyöprosessin aikana. Tällainen toiminta vie pohjan työn luotettavuudelta ja johtaa myös harhaan muita tutkijoita. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 78.) Tutkimuksessa tulee käyttää tieteellisen

tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tutkimusmenetelmiä, mikä kuuluu hyvään tieteelliseen käytäntöön. Jokaisen tutkijan tulee perehtyä tutkimuksen aikana tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistukseen. Neuvottelukunnan mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat seuraavat asiat: rehellisyys, tarkkuus ja objektiivisuus, tieteellisten menetelmien käyttö, tulosten avoimuus ja vastuullisuus sekä muiden tutkijoiden tulosten kunnioittaminen eli lähdeviittausten tekeminen. Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat tutkimuksen eettinen suunnitteleminen, toteuttaminen ja tallentaminen, tutkimusluvut, oikeudet, vastuut ja velvollisuudet, mahdolliset sidonnaisuudet sekä muut seikat, joita on esimerkiksi tietosuoja. (Kananen 2017, 189.)

Opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Esitetyt asiat on perusteltu kehittämistyöskentelyn tuloksilla tai teoreettisen tiedon avulla. Lähdeviitaukset on tehty ohjeistuksen mukaisesti. Kehittämismenetelmien käyttö on perusteltu ja teoriaan on tutustuttu ennen kehittämistyöskentelyn aloittamista. Kehittämistyön tulokset on esitetty avoimesti perustellen niin, että jokainen lukija pystyy näkemään, mistä aineistosta tulokset on johdettu. Kehittämistyöhön osallistuneille kerrottiin, mihin kerättyjä tuloksia käytetään, eikä kenenkään kehittämistyöskentelyyn osallistuneen nimeä julkaista raportoinnissa.

Opinnäytetyöhön kirjataan kehittämistutkimusprosessin eteneminen, jotta lukijalla on helppo seurata, kuinka tiettyihin ratkaisuihin on päästy. Kehittämistyön kohteen valinnassa on tärkeää pohtia, kenen ehdoilla kehittämistyö valitaan ja miksi siihen ryhdytään. Lisäksi on tärkeää olla selvillä, että kuka päättää työn lopullisen aiheen, koska tämä voi täsmentyä vasta prosessin edetessä. (Ojasalo ym. 2015, 49.) Kehittämistyön aihe ja tarve nousi työpaikan esimieheltä, minkä jälkeen yhdessä opinnäytetyön ohjaajan kanssa aiheita muokattiin vastaamaan ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyökriteerejä.

Työelämälähtöisessä kehittämistyössä korostuvat niin yritysmaailman kuin tieteen tekemisen eettiset säännöt. Kehittämistyö tulee tehdä rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti sekä lisäksi tavoitteiden tulee olla korkean moraalien mukaisia ja seurausten käytäntöä hyödyntäviä. Kehittämisen kohteena olevien ihmisten ja kehittämistyössä mukana työskentelevien on oltava tietoisia, mitä kehittäjä on tekemässä ja mikä on kenenkin rooli kehittämistyössä. (Ojasalo ym. 2015, 48.) Jokaisessa kehittämistyön työryhmyöskentelyn vaiheessa ensimmäiseksi kerrottiin, minkä vuoksi kehittämistä ollaan tekemässä ja kuinka prosessi etenee jatkossa. Kehittämistyössä mukana oleville henkilökunnan jäsenille kerrottiin, mitä ollaan kehittämässä, miksi kehitystyö tehdään ja mikä on osallistujien rooli.

7.4 Prosessin onnistuneisuus

Tutkimuskysymyksiin vastaaminen on yksi prosessin onnistuneisuuden mittari. Tärkeää on saada tutkimus- ja teoriatiedon avulla vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tällöin arvioidaan työn toteutus-

tapaa, johon kuuluu tavoitteiden saavuttaminen ja aineiston kerääminen. Toteutustavan arvioinnissa kannattaa pohtia käytännön järjestelyjen onnistumista ja olisiko jokin toinen tutkimuksen toteutustapa ollut parempi. Toteutustavan arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota kaikkien materiaalien arvioimiseen, joiden avulla on tuotettu sisältöä. Sisällöllä tarkoitetaan esimerkiksi lähdekirjallisuutta ja konsultaatioita. Tutkimusosion arviointiin tulee myös kiinnittää huomiota varsinkin, kun kyseessä on konstruktivistinen tutkimus, jossa käytetään paljon erilaisia menetelmiä. (Hirsjärvi ym. 2010, 232 & Ojasalo ym. 2015,67.)

Opinnäytetyön kehittämiskysymyksiin saatiin vastaukset työryhmätyöskentelyn avulla ja teorian avulla. Opinnäytetyön kehittämistyöskentely osassa käytettiin ideointiin ja ideoiden jalostamiseen sopivia menetelmiä. Menetelmät liittyivät opettajasta valmentajaksi pedagogiikkaan, joka tulee olemaan Kajaanin ammattikorkeakoulussa käytettävä pedagoginen toimintamalli (Auno ym. 2016, 7). Myös tässä kehittämistyössä opettajan roolin muuttuminen on ollut keskeisessä osassa niin kehittämistyöskentelyn toteutuksessa kuin saaduissa tuloksissa.

Kehittämistyön tulokset osoittivat, että ymmärrys elämyksellisistä aktiviteeteista on osaamisalueella suppea ja että ideointi- ja ideoiden jalostamisvaiheessa tuotetut ajatukset kohdistuivat pääasiassa luontoon, ruokaan, aktiviteetteihin luonnossa ja luontoliikuntaan. Jos aikaa olisi varattu enemmän ideointiin ja ideoiden jalostamiseen, voi olla, että aktiviteettimatkaillen osaamisalueen elämyksellisten aktiviteettien ymmärryksestä olisi saatu erilainen käsitys. Henkilöstön motivoituneisuus vahvuusalan kehittämistä kohtaan on voinut myös vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Tämän vuoksi elämyksellinen aktiviteetti -käsitteen ymmärrys voi olla laajempi kuin kehittämistyön tulokset kertovat.

Tässä opinnäytetyössä pyrittiin erityisesti innovatiiviseen otteeseen. Lisäksi kehittämistyöskentelyissä pyrittiin luomaan uutta tietoa innovatiivisin keinoin. Viimeisessä työryhmätyöskentelyssä henkilöstö osasi jo rohkeammin ideoida ja heittäytyä, kuin edellisissä tutkimusvaiheissa. Tähän on voinut vaikuttaa se, että henkilöstö koki tärkeimmäksi viimeisen kehittämistyön vaiheen. Jokaisessa kehittämistyön vaiheessa käytettiin yhteiskehittämiseen tarkoitettuja menetelmiä, joten viimeisessä vaiheessa henkilöstöllä oli jo parempi käsitys mihin menetelmillä pyritään. Tämä on voinut vaikuttaa siihen, että henkilöstö heittäytyi rohkeammin innovointityöskentelyyn. Toisaalta viimeisessä kehittämistyöskentelyn vaiheessa työstettiin konkreettista kehittämissuunnitelmaa, joka saattoi motivoida henkilökuntaa parempaan työskentelyyn. Kehittämissuunnitelmassa yhdistyvät henkilökunnan ideat ja näkemys vahvuusalan tulevaisuudesta, Kajaanin ammattikorkeakoulun strategiset tavoitteet ja toimenpideohjelmasta nousseet kehittämiskohteet.

Tutkimustekstiä lukiessa lukijat arvioivat tutkimusta siinä esitettyjen kuvausten, väitteiden, selitysten ja perustelujen todenmukaisuuden perusteella. Tämän vuoksi ei ole yhdentekevää, miten työelämän tutkimusprojekteissa tehtyjä tieteellisiä tutkimuksia kirjoitetaan. Tutkimustekstin on perustuttava hyvään tieteelliseen käytäntöön ja sovittuun argumentaatiotapaan. Tutkija saa kuitenkin rakentaa ja kirjoittaa tutkimustekstin tutkimuksen luonteeseen sopivalla tavalla. (Vilka 2005, 163.) Opinnäytetyön raportoinnissa on pyritty johdonmukaisuuteen. Alussa on esitelty teoriataustaa ja

pyritty muodostamaan teorian viitekehys. Teoriaa kerättiin ennen kehittämistyön aloittamista, mutta teorian viitekehys rakentui lopulliseen muotoonsa vasta kaikkien kehittämistyöskentelyvaiheiden jälkeen. Tekstissä on pyritty pohtivaan otteeseen.

Henkilökunnan osallistaminen kehittämissuunnitelman laatimiseen lisää sitoutuneisuutta. Jokaisella henkilökunnan jäsenellä on ollut mahdollisuus vaikuttaa kehittämissuunnitelman sisältöön. Kehittämissuunnitelman jalkauttaminen käytäntöön on myös helpompaa, koska henkilökunnalla on jo käsitys siitä, kuinka kehittämissuunnitelma on laadittu ja mitä asiasisältöjä siihen on otettu. Kehittämistyöskentelyssä käytettyjen menetelmien valintaan vaikutti erityisesti se, että henkilökunta haluttiin osallistaa mukaan työskentelyyn.

Työelämään suunnattu kysely oli epäonnistunut. Alustavan suunnitelman mukaan opinnäytetyön tekijän oli tarkoitus haastatella tutkittavia teemahaastattelua käyttäen, mutta tutkittavien pyynnöstä haastattelu muutettiin kyselyksi. Tässä vaiheessa opinnäytetyön olisi voinut etsiä uusia tutkittavia, jotka olisivat suostuneet haastateltaviksi. Näin olisi saatu tarkempi kuvaus siitä, miten työelämä näkee elämyksellisten aktiviteettien tulevaisuuden. Näitä työelämästä nousseita ajatuksia käytettiin ainoastaan kehittämistyöskentelyn kolmannessa vaiheessa johdantona aiheeseen, jossa oli tarkoituksena jalostaa elämyksellisistä aktiviteeteista liiketaloudellisesti kannattavia. Jos työelämästä saadut tulokset olisivat olleet laajempia, niitä olisi voinut käyttää myös isompana osana kehittämissuunnitelman laatimisessa.

Kehittämistyöskentelyn jokaiseen vaiheeseen olisi pitänyt varata enemmän aikaa. Ideointi- sekä ideoiden jalostamisvaiheessa oli tarkoituksena käyttää enemmän aikaa ideointiin ja myös ideoiden jalostamiseen, mikä olisi voinut vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Viimeisessä kehittämistyöskentelyn vaiheessa aikaa oli työryhmätyöskentelyn toteuttamiseen tarpeeksi. Ryhmien tuotoksien esittelyyn ei kuitenkaan jäänyt niin paljon aikaa kuin opinnäytetyön tekijä olisi halunnut. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut saatuihin tuloksiin.

7.5 Kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Kehittämistyö lähtee muutostarpeesta, jonka tavoitteena on suunta parempaan (Kananen 2015,33). Kehittämistyön tavoitteena oli kehittää aktiviteettimatkailun osaamisalueen vahvuusala. Kehittämistyön tilaajana toimi Kajaanin ammattikorkeakoulun aktiviteettimatkailun osaamisalue. Kehittämistyön konkreettinen tuotos on vahvuusalan kehittämissuunnitelma, joka luo pohjan toiminnan kehittämiselle. Kehittämissuunnitelma käynnistää vahvuusalan kehittämisprosessin ja tuo esille vahvuusalan kehittämisessä huomioitavia asioita. Kehittämissuunnitelma toimii opiskelijan polkuna siinä, kuinka hänestä tulee älykkäin ja rohkein elämyksellisten aktiviteettien kehittäjä. Kehittämissuunnitelmasta hyötyy koko aktiviteettimatkailun henkilökunta. Lisäksi kehittämissuunnitel-

maa voidaan käyttää mallina muiden osaamisalueiden vahvuusalan kehittämiseksi. Vastaavanlaista vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa ei ole ennen laadittu, joten tämä työ toimii mallina siitä, kuinka vahvuusalan kehittämissuunnitelma voidaan esimerkiksi laatia.

Kehittämissuunnitelman käyttöönotto tapahtuu opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kehittämissuunnitelman jalkauttaminen käytäntöön ja sen onnistumisen seuraaminen ja arviointi voisivat olla jatkotutkimusaiheita. Lisäksi kehittämissuunnitelman vaikutus vahvuusalan kehittymiseen olisi myös mahdollinen tutkimusaihe. Vahvuusalan kehittämissuunnitelma toimii runkona, kuinka aktiiviteettimatkailun opiskelijoista tulee älykkäimpiä ja rohkeimpia elämyksellisten aktiviteettien kehittäjiä. Opiskelijat etenevät opinnoissaan visiota kohti omilla persoonallisillaan opintopoluillaan. Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia, miten erilaisilla opintopoluilla saavutetaan vahvuusalan visio.

7.6 Ammatillinen kehittyminen

Liiketoiminnan kehittämiseen vaadittavan osaamisen merkitys kasvaa koko ajan. Tärkeää olisi, että jo opiskeluaikana opiskelija osallistuisi erilaisiin työelämän kehittämistöihin. Oikeissa työelämän kehittämistöissä opiskelija soveltaa oppimaansa käytäntöön ja näin myös oppii uutta. Kehittämistyö opettaa järjestelmällisyyttä, suunnitelmallisuutta, itsenäistä ajattelua ja kriittisyyttä. Opiskelija oppii kehittämistyön avulla arvioimaan hankittua tietoa ja soveltamaan sitä omaan kehittämistyöhönsä. Lisäksi kehittämistyö opettaa tärkeitä työelämän taitoja kuten ongelmanratkaisua ja vuorovaikutustaitoja. Kehittämistyö tehdään yleensä yhdessä muiden kanssa, mutta siinä korostuu kuitenkin itsenäisyys. Opiskelijan valta päättää itse asioista kasvattaa elinikäisen oppimisen ja kriittisen ajattelun taitoja. Aidot työelämän kehittämistehtävät antavat tulevaisuuden työntekijälle tärkeää osaamista. Uuden tietämyksen ja asiantuntemuksen jakaminen osaksi työyhteisöä ja ammatillisten verkostojen toimintaa ovat yksi keskeisimmistä tavoitteista työelämän kehittämistöissä. (Ojasalo ym. 2015, 14-15.)

Opinnäytetyöprosessin aikana olen kehittynyt niin opiskelijana kuin työntekijänä. Prosessin aikana olen välillä ollut opiskelija ja välillä työntekijä. Työn ohjaajan kanssa keskustellessani koin olevani opiskelijan roolissa, uuden oppijana ja itseäni kehittämässä. Työyhteisöön toteutettujen kehittämistyöskentelyjen aikana asetuin taas työntekijän rooliin, koska kaikki mukana olleet olivat kollegoitani. Näiden kahden roolin välillä olen taituroinut koko opinnäytetyöprosessin ajan ja tämä on asettanut omat haasteensa työn tekemiselle. Opiskelijana näin työn yhtenä oppimistehtävänä, jonka oli tarkoitus kehittää minua. Työntekijänä taas koin tämän yhtenä työtehtävänä, jossa minun on onnistuttava.

En ikinä olisi uskonut, miten paljon voin oppia ja kehittyä opinnäytetyötä tehdessäni. Jokainen yksittäinen opintojakso on opettanut paljon, mutta opinnäytetyö oli aivan omaa luokkaansa. Opinnäytetyöprosessi kesti vuoden verran. Välillä työskentely opinnäytetyön parissa oli aktiivisempaa ja

välillä vain ajatuksen tasolla, joka tapauksessa ei ole vuoden aikana ollut montaa päivää, jolloin en olisi opinnäytetyötä miettinyt.

Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunta-alan johtamisen ja kehittämisen koulutuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle valmiudet ammatillisten taitojen ja asiantuntijuuden kehittämiseen sekä liikunta-alan tutkitun tiedon ja menetelmien soveltamiseen työelämän muutoksissa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017d). Ylemmän ammattikorkeakoulun kompetensseihin kuuluvat oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatio-osaaminen ja kansainvälistymisosaaminen. Korkeakoulut ovat laatineet kompetenssit yhdessä työelämän edustajien kanssa ja ne kuvaavat valmiuksia, joita ylemmästä korkeakoulututkinnosta valmistuvien tulisi omata. (Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2017e.) Peilaan oppimistani kompetenssien kautta.

Toimin opinnäytetyöprosessin aikana ensimmäistä kertaa kehittäjän roolissa. Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheista alkaen oppimisen taidot kehittyvät, kun arvioin lukemaani tietoa kriittisesti ja samalla valitsin oleelliset tiedot opinnäytetyöhöni. Heti alusta alkaen kiinnitin myös tarkasti huomiota ammattieettisiin periaatteisiin ja noudatin tarkasti tieteen tutkimuksen hyviä käytänteitä. Kehittämistyöskentelyn toteuttaminen omaan työyhteisöön oli alussa jännittävää, mutta samalla näin sen mahdollisuutena. Pääsin kehittämään omaa sekä työkalureittini työtä. Vastuu tuntui aluksi isolta ja mietin paljon, mitä työyhteisö ajattelisi tästä. Jännitys helpottui kuitenkin ensimmäisen työryhmätyöskentely kerran jälkeen, kun sain monelta osallistujalta hyvää palautetta. Työyhteisöosaaminen kehittyi monipuolisesti opinnäytetyötä tehdessäni. Kehittämistyöni tuotti uutta koko työyhteisölleni ja laajensi työyhteisön jäsenten käsitystä elämyksellisistä aktiviteeteista. Opinnäytetyöni avulla asiantuntijuuteni liikunta-alan kehittäjänä syveni. Työn avulla otin vastuuta työyhteisöni toiminnan kehittämisestä niin yksilön kuin yhteisön näkökulmasta.

Pääsin kehittämään myös innovaatio-osaamistani. En koe itseäni innovatiiviseksi henkilöksi, olen enemmänkin organisoija ja teen asiat tarkasti aikataulun mukaan. Opinnäytetyön myötä pääsin kehittämään myös tätä osaamista ja olenkin työn innovatiivisuuteen hyvin tyytyväinen. Suurimman innovaatio ja kehittämistyön tekivät aktiviteettimatkailevan henkilöstö, siitä iso kiitos heille! Pääsin kuitenkin viimeisessä vaiheessa muodostamaan henkilöstön ajatuksista vahvuusalan kehittämissuunnitelman, jossa tarvitsi myös innovatiivista otetta. Henkilökohtaisena tavoitteenani oli tuottaa uutta tietoa osaamisalueelleni tai ainakin asetella tutut asiat uudella tavalla. Minun täytyi miettiä, mikä olisi paras tapa esittää kehittämissuunnitelma, lopulta päädyin yhdessä kollegani kanssa esittämään suunnitelman opiskelijälähtöisesti, opiskelijan polkuna. Tätä ajatusta lähdin työstämään ja sain muodostettua mielestäni tärkeimmät asiat opiskelijan polulle. Tämän jälkeen kirjoitin polun toteutumisen opiskelijan näkökulmasta, mutta samalla polku toimii henkilökunnan työkaluna. Opinnäytetyöprosessin aikana opin johtamaan kehittämistyötä sekä uudistamaan työympäristön toimintamallia.

Vastaavanlaista opinnäytetyötä tai vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa ei oltu laadittu ennen tätä opinnäytetyötä. Opinnäytetyöprosessin aikana minun täytyi hyväksyä, että olen toteuttamassa jo-

tain aivan uutta monipuolisia kehittämismenetelmiä käyttäen, joten lopputulosta ei voi ennalta arvata. Olin aivan uuden asian äärellä ja odotukset työn onnistumiselle olivat korkealla. Tällä hetkellä olen tyytyväinen saatuun kehittämissuunnitelmaan. Toiveissani oli, että kehittämissuunnitelmasta olisi tullut tarkempi, mutta nyt kehittämissuunnitelma toimii hyvänä pohjana, jonka avulla aktiviteettimatkailun henkilökunta vie vahvuusalaan eteenpäin.

Täytyy olla rohkeutta kokeilla, epäonnistua ja menestyä. Tämän työn aikana olen saanut kokea näitä kaikkia asioita. Uuden kehittäminen vaatii rohkeutta ja tämä työ on opettanut minulle sitä. Kaikki ei mennyt opinnäytetyössä suunnitelmien ja odotusten mukaisesti, joten epäonnistumisen tunteet ovat tulleet myös tutuiksi. Päällimmäisenä ajatuksena on kuitenkin mahdollisuus menestyä. Olen kehittynyt monessa asiassa opinnäytetyöprosessin aikana ja tiedän, että vielä on paljon kehitettävää myös edessä. Mikään muu ei ole pysyvää kuin muutos ja uskonkin juuri muutokseen kehityksen ja menestyksen ajurina.

8 LÄHTEET

- Auno, P., Heikinen, E., Itkonen, H., Karhu, A., Karjalainen, R-L., Korkealehto, K., Määttä, A., Oikarinen, A., Rajander, T., Ravelin, T., Ruotsalainen, M. & Takala, K. 2016. Pedagoginen malli 2016 - älyllä ja ilolla osaajiksi. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 54.
- Bucley, R. 2010. Adventure Tourism Management. Oxford, Great Britain. Butterworth-Heinemann.
- Downey, M. 1999. Effective Coaching. London, Great Britain. Orion Business.
- Eskelinen, M-L. 2011. Elämysteemaisen liiketoiminnan luominen. Elämyksestä lisäarvoa ja tuloa yritykselle. Mikkeli. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Vastapaino.
- Heikkinen, E & Itkonen, H. 2017. Opettajasta valmentajaksi. Benchmarking Seinäjoen amk, Proakatemia ja KAMK. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Raportteja ja selvityksiä 73.
- Hinch, T. Higman, J. 2011. Sport Tourism Development. Second Edition. Aspect of Tourism. Bristol, Great Britain. Channel View Publications.
- Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. – 16. painos. Hämeenlinna. Karisto.
- Huttula, T. 2017. Unelmia todeksi. Teoksessa: Johansson, T & Äärynen, M. (toim.). Väläyksiä Humakista, 5 - 6. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 47.
- Ilmarinen, J. 2014. Hyvä ja huono fyysinen aktiivisuus. Liikunta ja Tiede, 51, 2-3.
- Järviluoma, J., Keränen, M. & Takala, K. 2016. Mitä on aktiviteettimatkailu? Teoksessa K. Takala & Järviluoma, J. (toim.). Aktiviteettimatkailu Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja sen koulutuksista valmistuneiden seurantatutkimus. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Raportteja ja selvityksiä 50: 3–11.
- Kaflöf, B. 2004. Strategian rakentaminen – sisältö ja välineet. Helsinki. Edita Prima.
- Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2016a. Toimenpideohjelma 2017-2020. Asiakirja Kajaanin ammattikorkeakoulun työryhmäsivustolla.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2016b. Tavoitesopimus 2017-2020. Viitattu 3.8.2017.

<http://kamk.fi/loader.aspx?id=26ecaa0b-e985-4d1f-aedb-eb0d910abc2e>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2017a. Osaamisalueet ja vahvuusala. Viitattu 25.2.2017.

<https://www.kamk.fi/fi/Esittely/Toiminta/Osaamisalueet-ja-vahvuusalat>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017b. Strategia. Viitattu 25.2.2017. <https://www.kamk.fi/fi/Esittely/Toiminta/Strategia>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017c. KAMK`24 Strategia. Viitattu 3.8.2017.

<https://www.kamk.fi/loader.aspx?id=e3d3dacc-ea52-420e-b1f9-52f757a0f61a>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017d. Liikunnanohjaaja ylempi AMK. Viitattu 25.2.2017.

[https://www.kamk.fi/fi/Hakijalle/Ylempi-AMK-tutkinto/Liikunnanohjaaja-\(ylempi-AMK\)](https://www.kamk.fi/fi/Hakijalle/Ylempi-AMK-tutkinto/Liikunnanohjaaja-(ylempi-AMK))

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017e. Yleiset kompetenssit YAMK. Viitattu 25.2.2017.

<https://www.kamk.fi/loader.aspx?id=95b6572e-e83e-40f3-830a-3f543b575e0d>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017f. Viitekehys. Viitattu 25.2.2017.

<https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Viitekehys>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2017g. Osaamisalueet ja vahvuusalat. Viitattu 30.12.2017.

<http://www.kamk.fi/fi/Esittely/Toiminta/Osaamisalueet-ja-vahvuusalat>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2017h. Johtamisen työkalu. Asiakirja Kajaanin ammattikorkeakoulun intranet-sivustolla.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018a. Opinnollistaminen. Viitattu 14.1.2018.

<https://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opintojen-suorittaminen/Opinnollistaminen>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018b. Hyväksilukeminen. Viitattu 14.1.2018.

<https://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opintojen-suorittaminen/Hyvaksilukeminen>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018c. Laadunhallinta. Viitattu 14.1.2018.

<https://www.kamk.fi/fi/Esittely/Toiminta/KAMKn-tapa-toimia/Laadunhallinta>

Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas - Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja

- Karppinen, S.J.A & Latomaa, T. 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Karppinen, S.J.A. & Latomaa, T. (toim.). Seikkaillen elämyksiä: Seikkailukasvatuksen teoria ja sovelluksia – Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi. Lapin yliopistokustannus.
- Kauppinen, A. & Heinonen, L. 2016. Opettajasta valmentajaksi – uuden opettajuuden perusteet. proakatemia. Luentomateriaali.
- Kauppinen, T. J. 2002. Arvojohtaminen. Helsinki. Otava.
- Keränen, M & Mursula, T. Harkitaan etukäteen. 2016. Teoksessa: Keränen, M. & Mursula, T. (toim.). Teemme nyt, eikä myöhemmin. KAMK `24 strategia- suomen älykkäin korkeakoulu. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, raportteja ja selvityksiä 58: 1 -10.
- Kilpeläinen, T. 2016. KAMK:n tapa toimia- ja kuinka sen teemme. Johtamisen laatukäsikirja 4.0. Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Kirjonen J. 2006. Kehittäminen asiantuntijatyönä. Teoksessa Seppänen- Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.). Kehittämistyön risteyskiä. Helsinki. Gummerus.
- Koivula, U-M. 2014. Interprofessionaalinen hyvinvointiyrityttäjä. Teoksessa: Tapani, A, Kukkonen, H & Stenlund, A. (toim.). Pysäköinti kielletty- huoltoajo sallittu Yrityspedagogiikka moottorina kohti uudenlaista ammattilaisuutta. Tampere. Tampereen ammattikorkeakoulu.
- Kolb, D, A. 1984. Experiential Learning- experience as the source of learning and development. New Jersey, United States. Prentice Hall.
- Komppula, R. 2002. Voiko matkailuyritys tuottaa elämyksiä? Keskustelua matkailu tuotteesta ja tuotekehityksestä. Teoksessa Saarinen, J. (toim.). Lapin yliopiston menetelmätieteellisiä tutkimuksia 2. Elämys- Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta? Rovaniemi. Lapin yliopisto.
- Kotila, H. & Mäki, K. 2015. Pois koulusta, pois luokasta – oppimista työelämässä. Teoksessa Kotila, H. & Mäki, K. (toim.). 21 tapaa tehostaa korkeakouluopintoja. Helsinki. Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. The Leadership Challenge Third Edition. 2002. San Francisco, United States. Jossey-Bass.
- Lahelma, J. Makkonen, M & Salonen, V. 2014. Sukupolvi Z on jo täällä- mitä tarvitsemme päivittääksemme koulutuksen 2010-luvulle. Teoksessa: Tapani, A, Kukkonen, H. Stenlund, A. (toim.). Pysäköinti kielletty- huoltoajo sallittu Yrityspedagogiikka moottorina kohti uudenlaista ammattilaisuutta. Tampere. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Martama, T. 2012. Liikunta on elämyksiä täynnä. Turku. Turun kaupungin tutkimus- ja tietoyksikkö. Tutkimuskatsauksia 1/2012. Viitattu 13.2.2018 https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimuskatsauksia_2012-1.pdf

Matkailunedistämiskeskus. Outdoors Finland. 2012. Miten ansaita aktiviteeteilla? Helsinki. Viitattu 2.1.2018 <http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2013/05/OF-Ansaintaopas.pdf?dl>

Ojasalo, K. Moilanen T & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Painos 3. - 4. Helsinki. Sanoma Pro

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018a. Korkeakoulut ja tiedelaitokset. Viitattu 30.1.2018. <http://minedu.fi/korkeakoulut-ja-tiedelaitokset>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018b. Korkeakoulu ja tiedelinjaukset. Viitattu 30.1.2018. <http://minedu.fi/korkeakoulu-ja-tiedelinjaukset>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018c. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten ohjaus, rahoitus ja sopimukset. Viitattu 30.1.2018. <http://minedu.fi/ohjaus-rahoitus-ja-sopimukset>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a. Amk rahoitusmalli. Viitattu 14.1.2018. http://minedu.fi/documents/1410845/4392480/amk_rahitusmalli_2017.pdf/8ad904eb-323b-47e9-878f-1dcaac9bb3ec

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017b. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan. Viitattu 14.1.2018 http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakoulujen-opiskelijavalinnat-uudistetaan

Perttula, J. 2002. Kiintopisteitä, ydinteemoja ja prototyyppejä: luonnos matkailun ja matkailuelämyksen psykologiaksi. Teoksessa Saarinen, J. (toim.). Lapin yliopiston menetelmätieteellisiä tutkimuksia 2. Elämys- Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta? Rovaniemi. Lapin yliopistopaino.

Pine II, B. Joseph & Gilmore, James H. 1999. The experience Economy. Work is Theatre & Every Business a Stage. Boston: Harvard Business School.

Pine, B.J. & Gilmore, J.H. 2011. The experience economy. Boston. Harvard School.

Raiskio, J. 2011. Valmentajana rikastavassa yhteisössä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillisen opettajakoulutuksen kehittämishanke 2011 (opinnäytetyö). https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/31712/Raiskio_Johanna.pdf?sequence=1

Rinnekalio, H. 2002. Ammattikorkeakoulu-opiskelijan yksilölliset polut. Teoksessa: Kokko, P. (toim.). Kuuluuko keskeyttäminen kenellekään. Opedin K-renkaan loppuraportti. Hämeen ammatikorkeakoulun julkaisu A: 7/2002.

Ritcher, B, W & Adair, D. 2004. Sport Tourism. Interrelationships, Impacts and Issues. Canada. Toronto. Channel view.

Robert, L. & Hall, D. 2001. Rural Tourism and Recreation. Principles to Practice. Great Britain. Wallingford. CABI.

Saarinen, J. 2002. "Elämyksiä, elämyksiä, elämyksiä": lyhyt johdatus elämystaulouteen ja -tutkimukseen. Teoksessa Saarinen, J. (toim.). Lapin yliopiston menetelmätieteellisiä tutkimuksia 2. Elämys- Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta? Rovaniemi. Lapin yliopistopaino.

Sallila, P. 2002. Johdannoksi. Teoksessa Sallila, P. Malinen, A (toim). Opettajuus muutoksessa. Aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Helsinki. Kansanvalitusseura.

Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa: Hautala, T. Ojalehto, M & Saarinen, J. (toim.) Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisten kehittämissen kumppanina. Turun ammattikorkeakoulun. Oppimateriaaleja 67. Turku.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu puheenvuoroja 72. Viitattu 26.2.2017 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Seppänen- Järvelä, R. 2006. Suunnittelurationalismista hyviin käytäntöihin- Kehittämisen menetelmien ajattelutapojen muutos. Teoksessa Seppänen- Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.). Kehittämistyön risteyksiä. Helsinki. Gummerus.

Suni, J. Taulaniemi, A (toim.). Terveyskunnan testaus – menetelmä terveysliikunnan edistämiseen. Helsinki. Sanoma Pro.

Tampereen ammattikorkeakoulu. 2016. Opettajasta valmentajaksi. Viitattu 23.4.3027. <http://www.tamk.fi/-/opettajasta-valmentajaksi>

Tapani, A. 2013. Ammatillinen opettajakoulutus liikenteessä- kohti tulevaisuuden tuulia vai tämän päivän toisintoa. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu. <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84945/gradu07009.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tapani, A. Kukkonen, H & Stenlund, A. 2014 Yrityspedagogiikka erilailla ajattelemisen ja tekemisen mahdollistajana. Teoksessa: Tapani, A, Kukkonen, H & Stenlund, A. (toim.). Pysäköinti kielletty- huoltoajo sallittu Yrityspedagogiikka moottorina kohti uudenlaista ammatillisuutta. Tampere. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan?: Elämyskolmiomalli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa. Teoksessa Karppinen, S.J.A. & Lato-maa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä: Seikkailukasvatuksen teoria ja sovelluksia. Rovaniemi. Lapin yliopistokustannus.

- Varto, J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Viitattu 17.1.2017. http://arted.uiah.fi/syn-nyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf
- Vasikkaniemi, T. & Rintala, H-M. 2015 Projekteista uusia valmiuksia työelämään. Teoksessa Kotila, H. & Mäki, K. (toim.). 21 tapaa tehostaa korkeakouluopintoja. Helsinki. Graaf.
- Vertainen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010 – Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajan työn muutokset vuoteen 2010 mennessä. HAMK & AKTK -julkaisuja 6/2002. Hämeenlinna. Tampereen yliopisto.
- Viklund, E. 2015. Yrittäjyys ja opiskelu kulkevat käsi kädessä. Teoksessa 21 tapaa tehostaa korkeakouluopintoja. Helsinki. Graaf.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.
- Vuorinen T. 2013. Strategiakirja - 20 työkalua. Helsinki. Talentum.
- Väyrynen, K. 2010. Elämyksestä elämysyhteiskuntaan – käsitehistoriaa ja kritiikin lähtökohtia. Teoksessa Latomaa, T & Karppinen, S.J.A (toim.) Seikkailen elämyksiä 2: Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi. Lapin yliopistokustannus.
- World Health Organization. 2010. Framework for Action on Interprofessional Education & Collaborative Practice. Health Professions Networks Nursing & Midwifery Human Resources for Health. Viitattu 28.11.2017. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70185/1/WHO_HRH_HPN_10.3_eng.pdf?ua=1

LIITTEET

Liite 1 Herättelyvaiheen ennakkomateriaali ja tuotoksien koonti

Älykäs Elämys

AKTIVITEETTIMATKAILU -KÄSITE:

Matkailumuotojen määrittelyissä eräänlaisena patenttihakaisuna on näissä tilanteissa tavattu käyttää määritelmien jakamista suppeisiin ja laveisiin. **Aktiviteettimatkailuun sovellettuna tämä tarkoittaa sitä, että tiukasti rajattuna matkailuaktiviteeteilta edellytetään selkeää fyysisyyttä ja liikunnallisuutta. Väljemmin tulkittuna aktiviteettimatkailun alle käyvät periaatteessa mitkä tahansa aktiivista tekemistä tai osallistumista vaativat vapaa-ajan toiminnot.** (Jari Järviluoma, Mikko Keränen & Katri Takala, 2016, 4.)

Aktiviteettimatkailu voidaan siis käsittää matkailuksi, johon kuuluu olennaisena osana yhteen tai useampaan fyysiseen liikunta-aktiviteettiin osallistuminen (Jari Järviluoma, Mikko Keränen & Katri Takala, 2016, 4).

ELÄMYKSELLISET AKTIVITEETIT -KÄSITE:

Aktiviteettimatkailu-osaamisalueen vahvuusala on elämykselliset aktiviteetit, **joka tarkoittaa elämyksellisen ja liiketaloudellisesti kannattavien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä. Tuote tai palvelu liittyy tiiviisti liikunnan, matkailun tai muiden KAMKin alojen konteksteihin, joita ovat esimerkiksi kuntosali, luonto, kulttuuri, kotihoito ja hyötypelit.** (Keränen & Mursula 2016,10.)

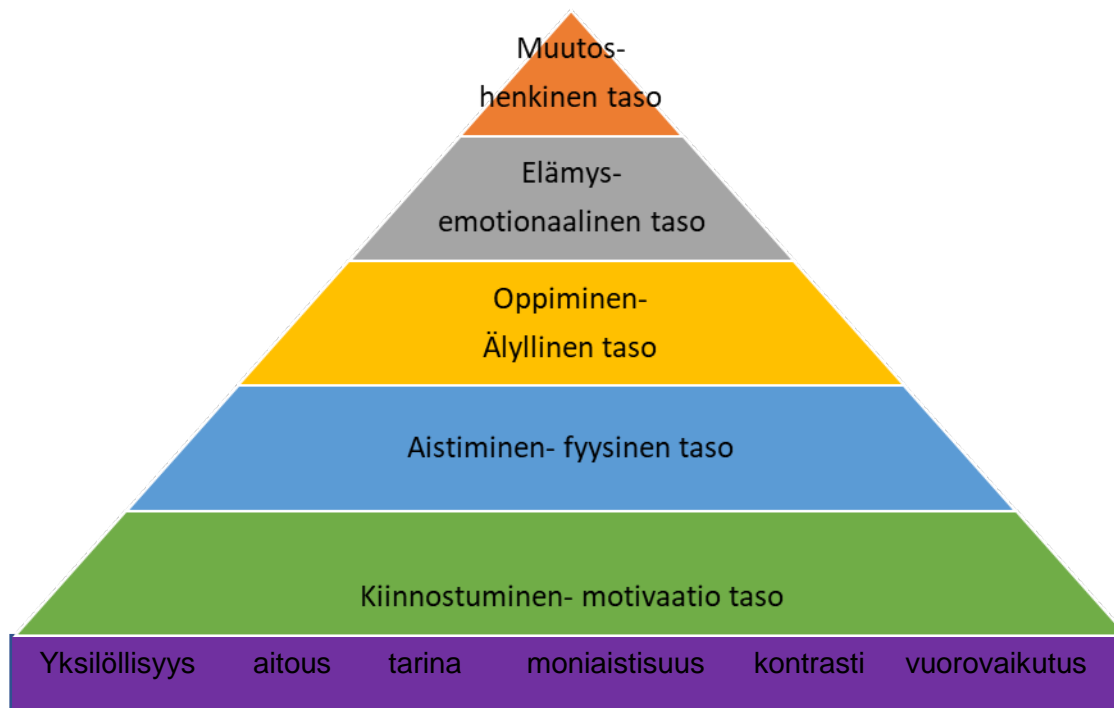
Elämys on **”voimakkaasti vaikuttava kokemus, tapahtuma tai muu sellainen, joka tekee voimakkaan vaikutuksen”** (Nykysuomen sanakirja 2002).

Elämys ja kokemus pidetään usein synonyymeinä, mutta taas toisaalta selkeästi erotettavissa olevina tapahtumina. **Elämys on mielen sisäinen henkilökohtainen tapahtuma** ja kokemus taas on konkreettisen ilmiön saanut tapahtuma. Elämys-sanana määrittelemisen ja eron tekeminen kokemukseen on haastavaa, sillä elämykskin on kokemus. **Elämys on moniaistinen, positiivinen ja kokonaisvaltainen tunnekokemus, joka voi johtaa kokijan henkilökohtaiseen muutokseen.** (Tarssanen & Kylänen 2007, 102-103.)

MATKAILUN TULEVAISUUDESSA AJATUKSIA:

Seuraavien vuosien suurimpia matkailun trendejä tulee olemaan **paikallisuus, aitous, creative tourism ja luontoystävällinen matkailu**. Näiden lisäksi **heartspility, joka tarkoittaa matkailijoiden tarvetta tuntea paikan ”pulssi”** eli perehtyä paikalliseen elämäntapaan ja keskittyä tekemiseen matkakohteessa vierailun sijaan, tulee olemaan yksi matkailuntrendi tulevaisuudessa. (Hietanen, 2010, 11.)

Uuden teknologian tullessa yhä enemmän mukaan matkailuun syntyy uudenlaisia mahdollisuuksia **virtuaalimatkailulle**. Asiakkailla on mahdollista vierailla matkakohteessa etukäteen omalta kotisohvalta ja tutustua paikalliseen kulttuuriin astumatta ulos omasta kodista. (Thomson 2004, 13)

Kuvio 1. Elämyskolmio mukaillen (Tarssanen 2005,8).

Lähteet:

Hietanen, O. 2010. Matkailun ja elämystuotannon tulevaisuus. Loppuraportti matkailun ja elämystuotannon toimialan visiot ja ennakointi -ohjelmasta 2008–2010 [verkkodokumentti]. OSKE – Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelma, Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Viitattu 7.2.2017. Saatavilla: [http://87.108.50.97/reliis/REL_LIB.NSF/0/C02E3A04BDE731F1C22577FC003DA4A9/\\$FILE/ATTHM2YO.pdf](http://87.108.50.97/reliis/REL_LIB.NSF/0/C02E3A04BDE731F1C22577FC003DA4A9/$FILE/ATTHM2YO.pdf)

Järviluoma, Keränen & Takala, 2016. Aktiviteettimatkailu Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja sen koulutuksista valmistuneiden seurantatutkimus. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 50, Kajaani.

Keränen & Mursula, 2016. Teemme nyt, eikä myöhemmin, KAMK 24' strategia – Suomen älykkäin korkeakoulu. Kajaanin ammattikorkeakoulu julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 58.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan?: Elämyskolmiomalli elämyksellisyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa. Teoksessa Karppinen, S.J.A. & Lomaa, T. (toim.) Seikkaillen elämyksiä: Seikkailukasvatuksen teoria ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print.

Tarssanen, S. & Kylänen M. 2005. Elämys – Mikä se on? Teoksessa Tarssanen, S. (toim.) Elämys-tuottajan käsikirja. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino.

Thomson. 2004. The Thomson Future Holiday Forum. A Future-Gazing Study of How Holidays Are Set to Change over the Next 20 Years [verkkodokumentti]. TUI UK. Viitattu 7.2.2012. Saatavilla: <http://www.hospitalitynet.org/file/152001280.pdf>

YHTEENVETO TYÖRYHMÄTYÖSKENTELYSTÄ

A. KOULUTUS

- + OPS huomioi potentiaaliset asiakasryhmät koko elämänsä elämyksenkaaren ajalta
 - perheet, leirikoulut, työikäiset, seniorit
 - KV-näkökulma
- + Vetovoimatekijä alalle
- + Korkeakoululiikunnan kehitys elämykselliseen suuntaan (vaellus, kalastus tms..)
- + Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys
 - Älykäs elämys ymmärretään liian suppeasti [Symboli] esim. pelkkä lumikenkäily ei riitä, vaan tarvitaan koko paketti (sis. kuljetus, majoitus, ruoka, aktiviteetti ym.) [Symboli] OPS
 - kulttuurimuutos
 - Henkilökunnan osaaminen (kouluttautuminen)
 - Koulutuksen ja markkinoinnin kuilu
 - Rutiinit ja kaavamaisuus + arviointi ja "kontrolli"

B. TYÖELÄMÄ

- + Ruoka elämyksessä
- + Kansainvälisyys – "light" ja "hardcore"
- + Liiketalousajattelu kehittyy [Symboli] Hyöty työelämälle ja opiskelijoille

+ Tuotekehityksen monipuolistuminen ja palvelupolku

+ Vapaus vs. * Itsenäisyys

- Kumppanit (amatöörimäinen työskentely joissain asioissa [Symboli] esim. lyhytjänteisyys tms. [Symboli] Yhteistyökumppaneiden kouluttaminen?
- Yhteistyökyvyttömyys ja verkostoitumattomuus
- Yhteinen näkemys käsitteestä puuttuu
- KAMKin vetovoimaisuuden lasku [Symboli] ei tekijöitä [Symboli] ei myyntiä

C. TKI & LIIKETOIMINTA

+ Osaamiskeskittymä [Symboli] opiskelijayritykset = yrityskeskittymä

+ Myytävät tuotteet: KV-opiskelijat (tuotetestaajat, käännöspalvelut), tutkimus, osaaminen, koulutus

+ Yhteistyö Lapin, Pohjois-Pohjanmaan (Kuusamo, Oulu) yrittäjien kanssa

- Tiputaan kelkasta [Symboli] jäädään sivuun kasvusta ja matkailijavirroista
- Kehittämisessä luovutaan nurkkakuntaisesta ajattelusta

Liite 2 Ideointivaiheen ohjeistus ja tuotoksien koonti

AKTIVITEETTIMATKAILUN VAHVUUSALAN KEHITTÄMISSUUNNITELMAN LAATIMINEN

10.8.2017

Prosessin eteneminen

- Herättely aiheeseen maaliskuussa 2017 (koulutus, työelämä, TKI)
- Ideointivaihe 10.8.2017
- Teemahaastattelut syyskuussa 2017
- Jalostamisvaihe 5.10.2017
- The Leadership Challenge 9.11.2017
- > kehittämissuunnitelma valmis joulukuu 2017

Ideointivaihe 10.8.2017

- Ideointivaiheen tavoitteen on tuottaa mahdollisimman paljon ideoita.
- Ennen ideoinnin aloittamista herättelyvaihe, jossa tavoitteena tyhjentää ajatukset edeltävästä kokouksesta ja saada tilaa luovuudelle.

Herättely: Hullu Haastattelu 5 min

- Muodostakaa parit
- Kirjoittakaa lapuille viisi sanaa ja vaihtakaa laput tämän jälkeen
- **Haastattelijan** tehtävänä on haastatella paria sisällyttäen viisi saamaansa sanaa haastatteluun kulkuun. **Haastateltavan** tulee olla vakuuttava ja keksiä kysymyksiin vastauksia. Kun kaikki viisi sanaa on käyty, vaihdetaan roolit.
- Välineet: tarralappuja + kyniä

20 ideaa ja 20 minuuttia

kesto 25 min

- Ryhmän jokainen jäsen ottaa yhden A4 paperin ja kynän. Jokaisen ryhmän jäsenen tehtävänä on tuottaa omalle paperilleen ideoita ja ajatuksia annetun otsikon pohjalta. Otsikko on **Elämyksellinen aktiviteetti**.
- Aikaa ideoiden kirjoittamiseen on 20 minuuttia, jonka jälkeen ideat kerätään yhteen ja ryhmä valitsee niistä parhaimmat.
- Välineet: A4-papereita + kyniä

Roolileikki

kesto 25 min

- Ryhmäläisten tehtävänä on lähestyä valittua aihetta erilaisten roolien kautta. Roolin kautta ryhmäläisen on pyrittävä esittämään ajatukset ja mielipiteensä aiheesta: **Elämyksellinen aktiviteetti**.
- Jokainen saa itse valita roolinsa, mutta ne voivat liittyä läheisesti aiheeseen eli asettua esimerkiksi potentiaalisen asiakkaan tai yhteistyökumppanin rooliin. Roolit voivat myös olla täysin sattumanvaraisia, esimerkiksi äiti, Pelle Peloton tai kuningas. Jokainen ryhmäläinen esittää oman mielipiteen elämyksellisestä aktiviteetista oman roolinsa kautta.
- Rooleja käydään niin kauan läpi, että jokainen on saanut esittää oman roolinsa. **Yksi ryhmästä toimii kerrallaan kirjurina ja kirjoittaa roolien kautta tulleen ajatukset ja mielipiteet ylös.**
- Välineet: A3-paperi + kyniä

Äärimmäinen ajatus

kesto 25 min

- Ryhmän tehtävänä on miettiä mahdollisimman äärimmäisiä ajatuksia liittyen aiheeseen: **mikä olisi maailman hauskin aktiviteetti?**
- Ryhmän jäsenet kirjoittavat paperille mahdollisimman hullut ja kiinnostavat vastaukset ja ideat. Tämän tekniikan tavoitteena on saada ryhmäläiset ajattelemaan äärimmäisiä vaihtoehtoja ja myös laajentaa ajattelua tavanomaisen ulkopuolelle.
- Välineet: A3-paperi + kyniä

Lapputekniikka

kesto 25 min

- Ryhmäläiset kirjoittavat valitusta aiheesta mieleen tulevia ideoita tarra-lapuille, 1 idea/lappu. Ideat liittyvät valittuun teemaan, joka on **Elämyksellinen aktiviteetti**.
- Laput liimataan isolle A2 kokoiselle paperille, aikaa tämän suorittamiseen on 20 minuuttia. Tämän jälkeen ryhmäläiset ryhmittelevät saadut ideat paperille.
- Välineet: tarralappuja, A2-paperi, kyniä

Yhteenveto

Jokainen ryhmä kertoo vuorollaan, mitä työskentelytapaa käyttivät ja mitkä olivat parhaimmat ideat ja ajatukset.

Koonti:

slow travel (hidas matkailu, hidas matkustaminen)

luonnon monimuotoisuuden hyödyntäminen

pieni taukokin voi olla elämys

aitous → kansan perinteet

itsensä voittaminen

seikkailumatkailu → luonto ja kulttuuri

Hyvinvointimatkailu → luonto, sauna, hoidot, ruoka

urheilumatkailu → aktiivinen ja passiivinen

asiakaslähtöisyys

spontaanisti räätälöidyt aktiviteetit

vauhti

selviytyminen ääri/extreme olosuhteissa

asiakaslähtöisyys

spontaanit ja räätälöidyt aktiviteetit

pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen

suomalaisille perusjutut on muille eksoottisia

rohkeiden ideoiden kokeileminen

kaikilla oikeus elämyksiin → kaikkien ryhmien huomi-
oiminen tarjonnassa

Itsensä ylittäminen

Vaaran ja jännityksen tuntu

Arvaamattomuus

ääriolosuhteet

vaihtoehtoiset tavat tutustua kohteessa (under-
ground kohteet)

profiilin nousu
yksilölliset, räätälöidyt elämykset
Asiakas tietää mitä ostaa
hiljaisuus

sienien kerääminen
villiyrttien ja kasvien kerääminen
streetfood
viinin maistelu
alkoholi/drinkit
forest food = streetfood event
kokkikoulut
beer tasting tour
wine tasting/beer tasting yhdistettynä eri lajeihin
kabinettiboksi, tarjoilut

liikunnallinen escaperoom (labyrintti)
moottoriurheilu (autosuunnistus, endurosuunnistus)
survive finnish lapland in three days
surviving desert island for x days

Iron road (via Veruta)

Isla de fuego

seikkailukisat

extremeurheilukisat

lajikohtaiset bootcampit/- leirit uniikissa ympäristössä

Motorisoiduissa elämyksissä kilpailuetua

Kisailu, jossa on älytön teema

messu luonnossa

kuutamoratsastus

koiran ulkolutus metsässä

tanssi luonnossa

sup-lautailu syksyllä

maastoratsastus silmät kiinni

puiden halailu

kuutamohiihto – ja uinti

luonnon valokuvaus

vastan tekeminen

korkeisiin paikkoihin kiipeily

järven keskellä uinti
melonta jäätiköllä/järvet
laskettelu (syvä lumi)
peipon pierun haistelu
oulujärven risteily
poron metsästys
metsästys
maastajuoksu
vesisuksi
Maantiepyöräily
maastajuoksu viidakossa tai muissa jännittävissä ympäristöissä
Kuumailmapallot
urbaanit luontoaktiviteetit
ristiriidat luontomatkailun kanssa
ilmastonmuutos → sisälaskettelukupla
Maailman vaarallisimmat eläimet Kainuuseen = Kainuu Zoo
rock paja outdoors

sisäbeach (aurinkoa voi ottaa kesät talvet) Katinkul-
lan aspects

Saunalauttabisnes

kajaanin linna keskiajalle (ympäristö ja pukeutumi-
nen)→ eläminen vuosikymmenen mukaan (hevos-
rattaat, häät, miten kukin eli), kytkeminen Eino
Leino, Paltaniemi

Kainuun maisemahissi (paikkakunnalta toiselle, me-
nee lujaa, kabinettiboksi, tarjoilut)

Teemaloma (lammaspaimenen viikko)

Kainuun matkailijoille ”lottovoitto” (palkinto tietyssä
paikassa majoittuville)

Hyvinvointikeskus → kaikki palvelut saman katon
alle

ohjelmapalvelut

ampumakoulutus

high rope course (seikkailupuisto)

elämyksellinen golf

asiantuntijaseminaarit (luennot, työpajat)

casino

sauna

kainuun prikaatin kanssa yhteistyö
mellakointimatkailu
sähkön tulo moottorikelkkoihin
moottoripuolessa rahaa
yhteistyö retki-lehti (materiaalin tuottaminen testauksissa)
tuotteen testaus yhteisössä (rakettipiippu, liitovarjot)
Huvipuistopölyily
musiikki
tori

Liite 3 Jalostamisvaiheen ohjeistus ja tuotoksien koonti

Prosessin eteneminen

- Herättely aiheeseen maaliskuussa 2017 (koulutus, työelämä, TKI)
 - Ideointivaihe 10.8.2017
 - Työelämän haastattelu syyskuussa 2017
 - Jalostamisvaihe 5.10.2017
 - The Leadership Challenge 9.11.2017
- > kehittämissuunnitelma valmis joulukuun 2017

TYÖELÄMÄN NÄKEMYS ELÄMYSTALOUDEN TULVAISUUDESTA

Aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittäminen

Mihin suuntaan elämystalous on tulevaisuudessa menossa?

- "Jatkossa elämysten tuottaminen on entistä merkittävämmässä roolissa matkakohdetta tai vapaa-ajan sisältöä valittaessa. Eli merkitys kasvaa."
- "Valitettavasti pääosin digitaaliseen, mutta osaltaan myös onneksi. Kokonaisuudessaan palvelupolku voi olla kokonaisvaltaisempi ja F2F -tapahtuva elämys on ikään kuin kliimaksi, jota on ruokittu ennakoon digitaalisilla palveluilla ja polku jatkuu elämyksen tuottamisen jälkeen digitaalisella jälkihoidolla. "

Minkälaisille elämyspalvelutuotteille on mielestäsi tulevaisuudessa kysyntää?

- "Sitä ei voi tietää! Äärimmäisen harvoin asiakas osaa sanoa, että haluan tuollaisen ja tällaisen elämyksen: asiakas vain haluaa elämyksiä jotka vaikuttavat ja jättävät jäljen."
- "Tuottajien tehtävä on keksiä sisältö. Kukaan ei siis ole etukäteen osannut pyytää, että "minä haluan hypätä sadan metrin korkeudesta kuminauha nilkoissa..." vaan se elämys on ideoitu, tuotettu, markkinoitu ja myyty. Siksi elämysteollisuus on haasteellista: asiakas ei tiedä mitä se haluaa, asiakas tietää haluansa vain lopputuloksen eli elämyksen. Loppu on tuottajan vastuulla."
- "Digitaalisuuden lisääntyessä myös siitä irrottavat palvelut kuten luontomatkailu, jooga- ja pilatesretriitit, erilaiset pienryhmävalmennukset, aktiivilomat, virtuaaliset pt -palvelut, klinikamuotoiset pt -palvelut vakuutuslaitoksissa, urheilukaupoissa, apteekeissa jne. sekä extremejuoksu ja esterataskabailut lisääntyvät. Uskoakseni kehitys kulkee samaan suuntaan ihmisten suorituskyvyn kehityksen kanssa: Kovakuntoiselle brutaalimpia elämyksiä ja heikkokuntoisille pehmeämmin hanskoin toteutettavia mielihyväliikuntatempauksia."

Miten kuvailisitte taloudellisesti kannattavan elämyksellisen aktiviteetin?

- "Elämyksellinen aktiviteetti on pääsääntöisesti varsinaista perustarvetta tukeva palvelu. Aktiviteetteja siis haetaan sisällöllisenä ohjelmana matkustamiseen ja vapaa-aikaan (esim. ohjattu retki); joissain tapauksissa se voi olla koko matkan varsinainen syy (esim. konsertti Stadionilla). Taloudellisesti kannattava se on silloin kun asiakkaan maksama hinta (välitön tai välillinen) kattaa aktiviteetin tuottamisesta aiheutuvat kulut ja jättää tavoitellun katteen."
- "Palvelu tuottaa kokemuksellista lisäarvoa asiakkaalle (jatkuvuus) sekä taloudellista hyötyä palvelun tuottajalle (kannattavuus)."

IDEOIDEN JALOSTAMINEN

Aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittäminen

LOVE AND HATE

- Jokaisella on käytössä kolme plus-ääntä (hyvä idea) ja kolme miinus-ääntä (huono idea)
- Tehtävänä on antaa ääniä ideoille, joista voisi jalostaa taloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja
- ➡ Jokainen käy laitamassa kolme +-merkkiä ja kolme –merkkiä haluamilleen ideoilleen. Jokaista ideaa kohti saa käyttää vain yhden äänen.
- Eniten plus ääniä saaneet ideat viedään seuraavaan vaiheeseen

IDEA-ALLAS

- Love and Hate-menetelmässä eniten plus ääniä saaneet ideat jalostetaan tässä vaiheessa eteenpäin
- Muodostetaan neljän hengen ryhmiä ja jokainen ryhmän jäsen valitsee yhden ideoista ja kirjoittaa sen A4-kokoisen paperin yläreunaan
- Tehtävänä on ryhmässä kierrättää papereita niin, että jokainen kirjoittaa yhden ajatuksen ideasta tai jatkaa toisten ideaa jollain tavalla. Tarkoituksena on kerätä ideoiden ympärille yksityiskohtia, ajatuksia, ideoita ja fiiliksiä.
- Aikaa käytetään vain 30 sekuntia/paperi ja kierrätetään papereita 2-5 kierrosta
- Lopuksi ryhmäläiset käyvät ideat läpi ja valitsevat niistä parhaimmat

Koonti

1. Silence wellbeing in finnish nature

- Forest/wild food
- Hiljaisuuden retriitti
- Vaarat, vesistöt, pimeys ja tähdet
- Luonnon äänet, tuoksut, kylmä vesi jne. (kaikki aistit)
- Majoitus
- Veneily, mökki, saunalautta
- hiljaisuudessa, isot ikkunat, luonto, eläimet, taivas, elävä tuli

2. Hiljaisuus.

Retki lähtee liikkeelle kaupungista, jossa kuunnellaan kaupunkiaääniä ja fiilistellään sen aikaan saamia tuntemuksia. Sitten siirrytään luonnon ympäristöön jonne ei kantaudu ihmistoiminnan ääniä. Mietitään äänimaiseman kontrasteja. Luonnon ympäristössä kuuntelukilpailuja, ei mobiililaitteita. Ohjelma suunnitellaan niin, että koko ajan edetään hiljaisempaan ympäristöön.

3. Kainuu tour

Wild Foodia Kainuun tapaan, yhteistyössä esim. arktiset aromit. Viedään Kainuulaista ruokaa isoihin kaupunkeihin samaan tapaan kuin ranskalais-italialainen ruokakiertue.

Liite 4 The Leadership Challenge -vaiheen ohjeistus ja ryhmien tuotokset kuvina ja koonti tuotoksista

LEADERSHIP CHALLENGE 7.12.2017

Aktiviteettimatka-alueen vahvuusalan kehittäminen

Jalostetut ideat

1. Silence wellbeing in finnish nature

- Forest/wild food
- Hiljaisuuden retiriitti
- Vaarat, vesistöt, pimeys ja tähdet
- Luonnon äänet, tuoksut, kylmä vesi jne. (kaikki aistit)
- Majoitus
- Veneily, mökki, saunailta
- Hiljaisuudessa, isot ikkunat, luonto, eläimet, taivas, elävä tuli

2. Hiljaisuus.

- Retki lähtee liikkeelle kaupungista, jossa kuunnellaan kaupunkia ja fiilistellään sen aikaan saamia tunteita. Sitten siirrytään luonnon ympäristöön jonne ei kuulu ihmistoiminnan ääniä. Mietitään äänimaailman kontrasteja. Luonnon ympäristössä kuuntelukilpailuja, ei mobiililaitteita. Ohjelma suunnitellaan niin, että koko ajan edetään hiljaisempaan ympäristöön.

3. Kainuu tour

- Wild Foodia Kainuun tapaan, yhteistyössä esim. arktiset aromit. Viedään Kainuulaista ruokaa isoihin kaupunkeihin samaan tapaan kuin ranskalais-italialainen ruokakiertue.

Elämyksen määritelmää

- Elämys on mielen sisäinen henkilökohtainen tapahtuma.
- Elämys on moniaistinen, positiivinen ja kokonaisvaltainen tunnekokemus, joka voi johtaa kokijan henkilökohtaiseen muutokseen.
- Elämys on "voimakkaasti vaikuttava kokemus, tapahtuma tai muu sellainen, joka tekee voimakkaan vaikutuksen"

STRATEGISET VALINNAT

Osaaminen vahvistetaan

sille tasolle, jota kansainvälisyys edellyttää. Osaamisalueet kohdistavat toimintansa valitsemilleen vahvuusaloille yhdessä strategisten kumppaneiden kanssa.

Vaikuttavuutta lisätään

suuntaamalla toimintaa profiiliin ja sitä tukevien vahvuusalojen avulla. Jokaisella osaamisalueella on yksi vahvuusala.

Osaaminen ja opiskelijat ovat toiminnan kehittämisen keskiössä. Jokaisen Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneen opiskelijan tulee lähtökohtaisesti työllistyä valmistumisensa jälkeen.

Taustalla:

KAMK 2024 strategia ja toimintasuunnitelma 2017-2020

KOULUTUS Kehitysjohtaja Eija Heikkinen	OSAAMINEN: Osaamisen vahvistaminen 1. Toiminnan kohdentaminen valituille vahvuusaloille 2. Työjaollisten kansallisten ja kansainvälisten strategisten kumppanuuksien ja digitalisaation hyödyntäminen 3. Poikkitalaisuuden ja persoonallisten opiskelijapolkujen vahvistaminen
TKI Kehitysjohtaja Mikko Keränen	VERKOSTOT: Yhteistyön ja työnjaon uudistaminen 4. Resurssien sekä yhteistyömallien ("kolmiomalli" ja "opettajuuden 3 elementtiä") ja -ympäristöjen kehittäminen 5. Kansallisten ja kansainvälisten strategisten kumppanuuksien tavoitteellistaminen toiminnan perusrakenteisiin 6. Kampusalueen osaamiskeskittymän kehittäminen työ- ja elinkeinoelämän kanssa
KAMPUSPALVELUT Hallinto- ja tukusjohtaja Merja Mäkinen	VAIKUTTAVUUS: Vaikuttavuuden lisääminen 7. Organisaation toiminnan kehittäminen opiskelijälähtöisesti 8. Aktiivisen alueellisen kehittämisen, perustehtävät integroivan Yksi KAMK -toimintamallin vahvistaminen 9. Palveluiden kehittäminen kumppanuuksia ja digitalisaatiota hyödyntäen

Missä mennään nyt ja mitä seuraavaksi?

- Aktiviteettimatkaillen henkilökunnalle muodostunut käsitys mitä elämykselliset **aktiviteetit** voivat olla.
- Tänäpä tämän työpajan tarkoituksena on **rakentaa tie**, joka mahdollistaa sen että aktiviteettimatkaillen opiskelijat ovat parhaita tuottamaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja
- **Tavoite:** Elämykselliset aktiviteetit- aktiviteettimatkaillen vahvuusalan kehittämissuunnitelma

The Leadership challenge- Learning cafe menetelmällä

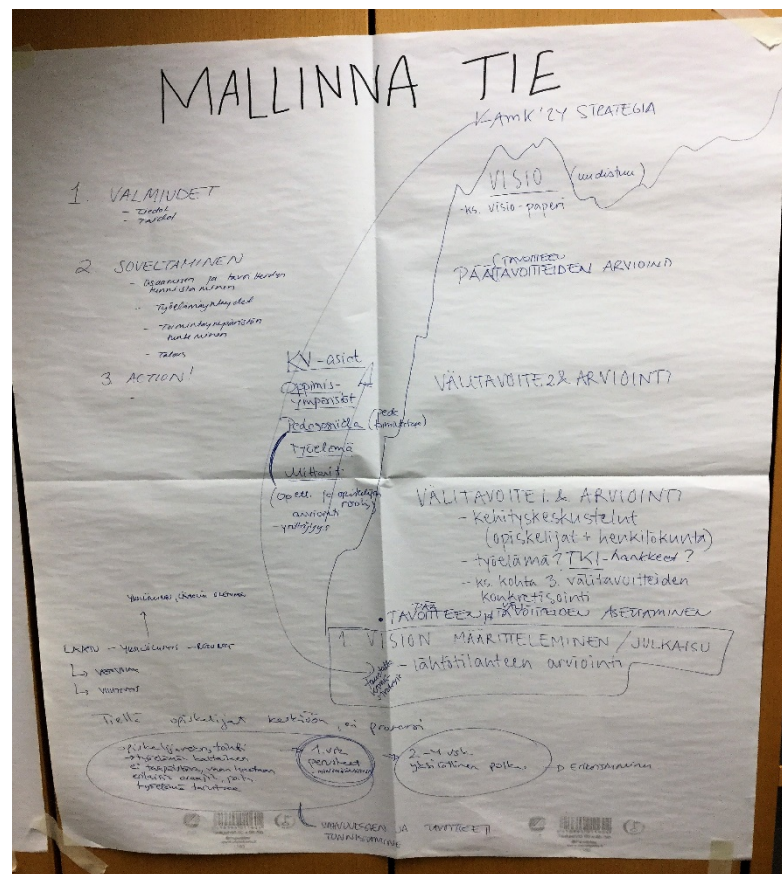
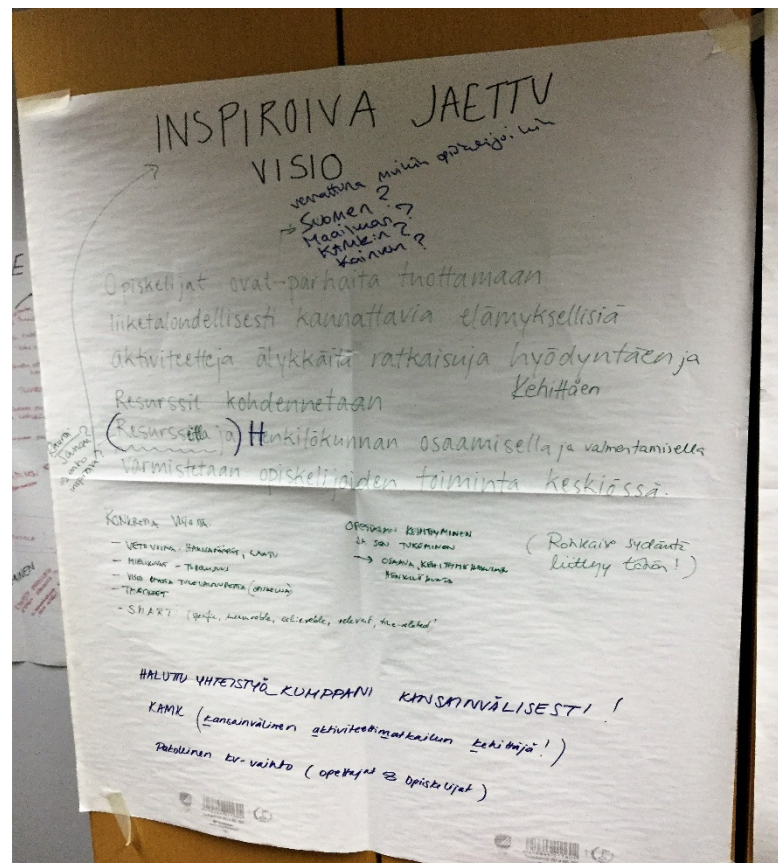
1. Inspiroiva jaettu visio
2. Mallinna tie
3. Haasta prosessi
4. Tee toiminta mahdolliseksi
5. Rohkaise sydäntä

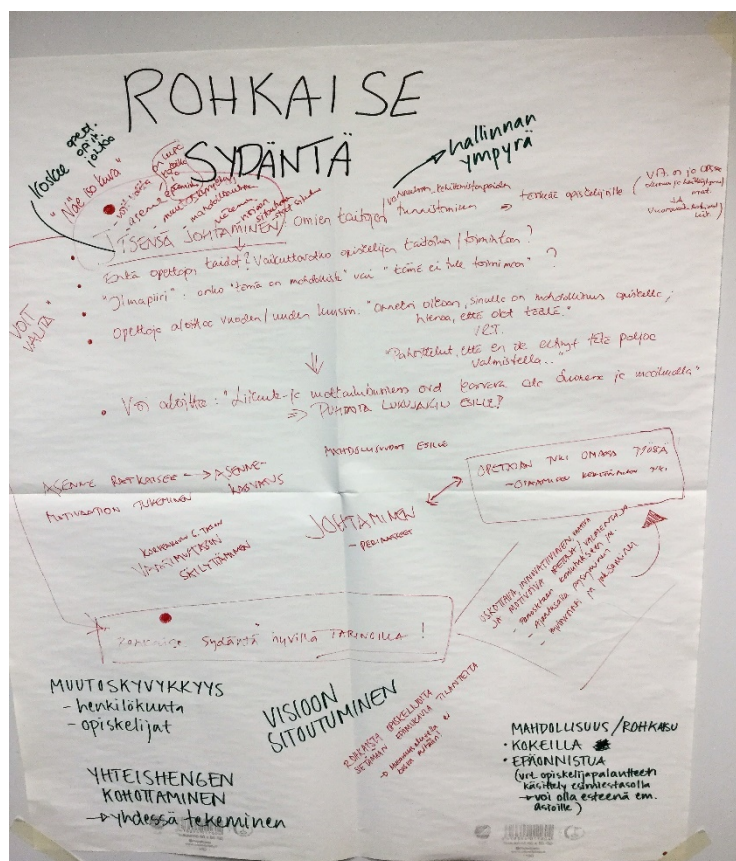
Pääkohdat:

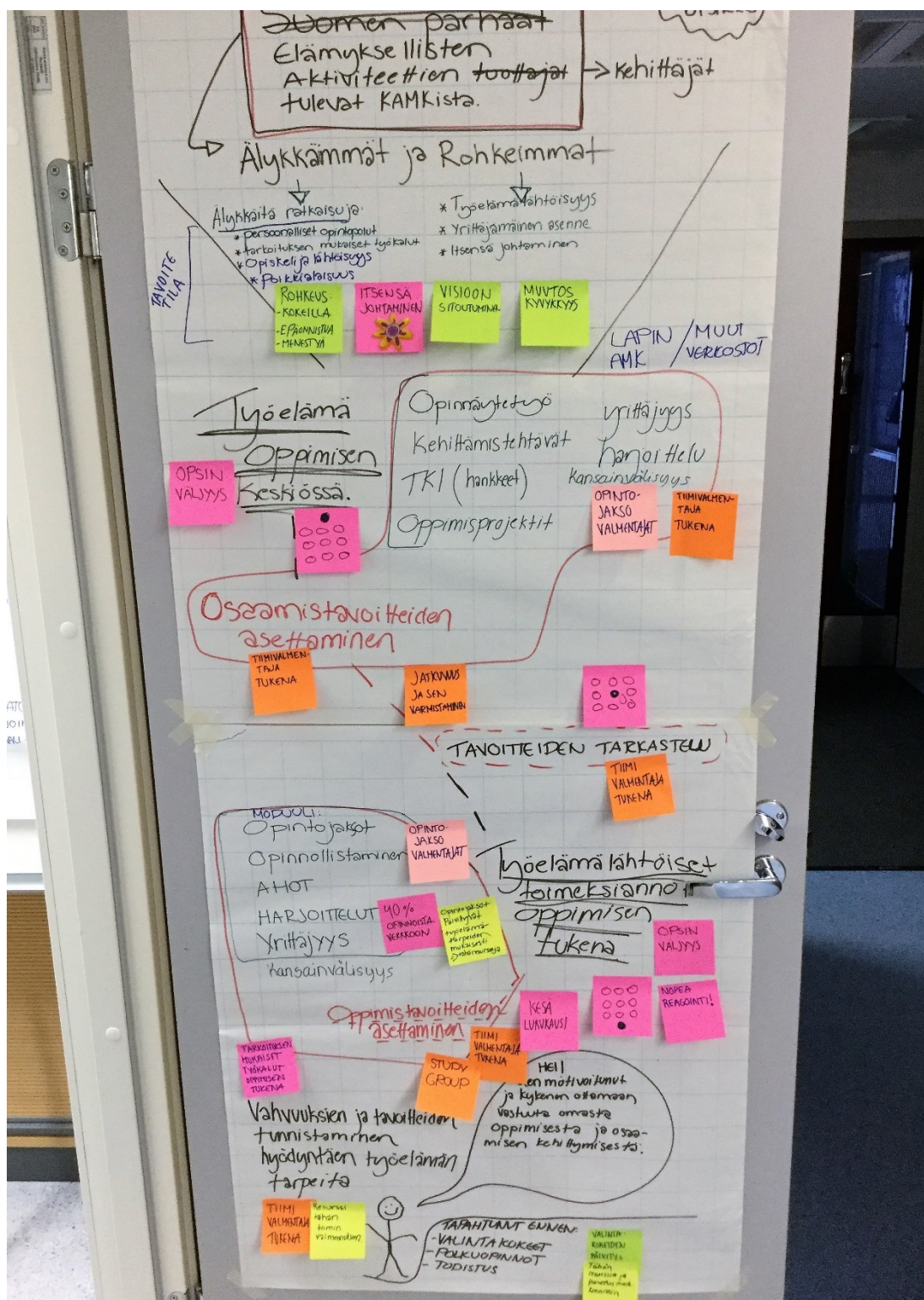
- Persoonallisten opiskelijapolkujen vahvistaminen
 - Henkilökunnan osaaminen
 - Resurssit
- Pohdi myös:
- valmentavaote
 - Yrittäjämäinen asenne
 - TKI näkökulma

Aktiviteettimatkaillen opiskelijat ovat parhaita tuottamaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja

Työryhmien tuotokset

Elämykselliset aktiviteetit tulevaisuudessa

Hei,

Opiskelen liikunta-alan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa (liikunnanohjaaja YAMK) ja olen tällä hetkellä tekemässä opinnäytetyötäni Kajaanin ammattikorkeakoulun aktiviteettimatkaillon osaamisalueelle. Opinnäytetyöni aiheena on laatia vahvuusalan kehittämissuunnitelma. Aktiviteettimatkaillon osaamisalueeseen kuuluvat liikunnanohjaaja- ja restonomikoulutus. Osaamisalueen vahvuusala on elämykselliset aktiviteetit, joka tarkoittaa elämyksellisten ja liiketaloudellisesti kannattavien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä.

Haluaisin tällä kyselyllä selvittää, mitä työelämä ajattelee elämyksellisistä aktiviteeteista ja mihin suuntaan elämystalous on teidän mielestänne tulevaisuudessa menossa. Ensimmäisenä kysymyksenä pyydän teiltä suostumusta, että saan käyttää kyselystä saamiani vastauksia opinnäytetyössäni apuna. Käsitelen tuloksia anonymisti, näin kaikkien kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys pysyy salassa.

Kiitos jo etukäteen!
Julia Kampman
julia.kampman@kamk.fi

Vastauksesi on nimetön.

* Pakollinen

1. Vastaajan nimi *

Kirjoita vastaus

2. Annan luvan käyttää vastauksiani aktiviteettimatkaillon vahvuusalan kehittämissuunnitelman laatiminen- opinnäytetyössä (vastaukset käsitellään anonymisti)? *

☐ Kyllä

3. Miten kuvailisitte taloudellisesti kannattavan elämyksellisen aktiviteetin? *

Kirjoita vastaus

4. Mihin suuntaan elämystalous on mielestäsi tulevaisuudessa menossa? *

Kirjoita vastaus

5. Minkälaisille elämyspalvelutuotteille on mielestäsi tulevaisuudessa kysyntää? *

Kirjoita vastaus

Lähetä

Hei!

Soittelin teille tänään liittyen opinnäytetyöhöni. Kiitos jo etukäteen, että kerkeätte vastaamaan kyselyyni, tällä on iso merkitys opinnäytetyössäni. Aikaa vastaamiseen menee noin 5 minuuttia, toivon että luette kysymykset huolella.

Kysely on auki 19.9-2.10.2017 välisen ajan, jonka aikana pääsette vastaamaan kyselyyn alla olevasta linkistä:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=INIZWzIQvE-HBTZUTG4O2walGhDjDPZGugeulh1epuhUQkNUNTM0N1gzRkUxSzFQMkcyUURDTVk-zUC4u>

Mukavaa syksyn jatkoa!

Julia

Ystävällisin terveisin / Best regards

Julia Kampman

Tuntiopettaja / Lecturer

Kajaanin ammattikorkeakoulu / Kajaani University of Applied Sciences

PL 52 (Ketunpolku 1, Tieto 2)

FI-87101 Kajaani, Finland

Puh. / Tel. +35844715 7088

julia.kampman@kamk.fi

www.kamk.fi

Miten kuvailisitte taloudellisesti kannattavan elämyksellisen aktiviteetin?

Huhhuh....Elämyksellinen aktiviteetti on pääsääntöisesti varsinaista perustarvetta tukeva palvelu.

Aktiviteetteja siis haetaan sisällöllisenä ohjelmana matkustamiseen ja vapaa-aikaan

(esim. ohjattu retki); joissain tapauksissa se voi olla koko matkan varsinainen syy (esim. konsertti Stadionilla).

Taloudellisesti kannattava se on silloin kun asiakkaan maksama hinta (välitön tai välillinen) kattaa aktiviteetin tuottamisesta aiheutuvat kulut ja jättää tavoitellun katteen.

Palvelu tuottaa kokemuksellista lisäarvoa asiakkaalle (jatkuvuus) sekä taloudellista hyötyä palvelun tuottajalle (kannattavuus).

Mihin suuntaan elämystalous on mielestäsi tulevaisuudessa menossa?

Jatkossa elämysten tuottaminen on entistä merkittävämmässä roolissa matkakohdetta tai vapaa-ajan sisältöä valittaessa. Eli merkitys kasvaa.

Valitettavasti pääosin digitaaliseen, mutta osaltaan myös onneksi. Kokonaisuudessaan palvelupolku voi olla kokonaisvaltaisempi ja F2F -tapahtuva elämys on ikään kuin kliimaksi, jota on ruokittu ennakkoon digitaalisilla palveluilla ja polku jatkuu elämyksen tuottamisen jälkeen digitaalisella jälkihoidolla.

Minkälaisille elämyspalvelutuotteille on mielestäsi tulevaisuudessa kysyntää?

Sitä ei voi tietää! Äärimmäisen harvoin asiakas osaa sanoa, että haluan tuollaisen ja tällaisen elämyksen: asiakas vain haluaa elämyksiä jotka vaikuttavat ja jättävät jäljen.

Tuottajien tehtävä on keksiä sisältö. Kukaan ei siis ole etukäteen osannut pyytää, että minä haluan hypätä sadan metrin korkeudesta kuminauha nilkoissa... vaan se elämys on ideoitu, tuotettu, markkinoitu ja myyty. Siksi elämysteollisuus on haasteellista: asiakas ei tiedä mitä se haluaa, asiakas tietää haluansa vain lopputuloksen eli elämyksen. Loppu on tuottajan vastuulla.

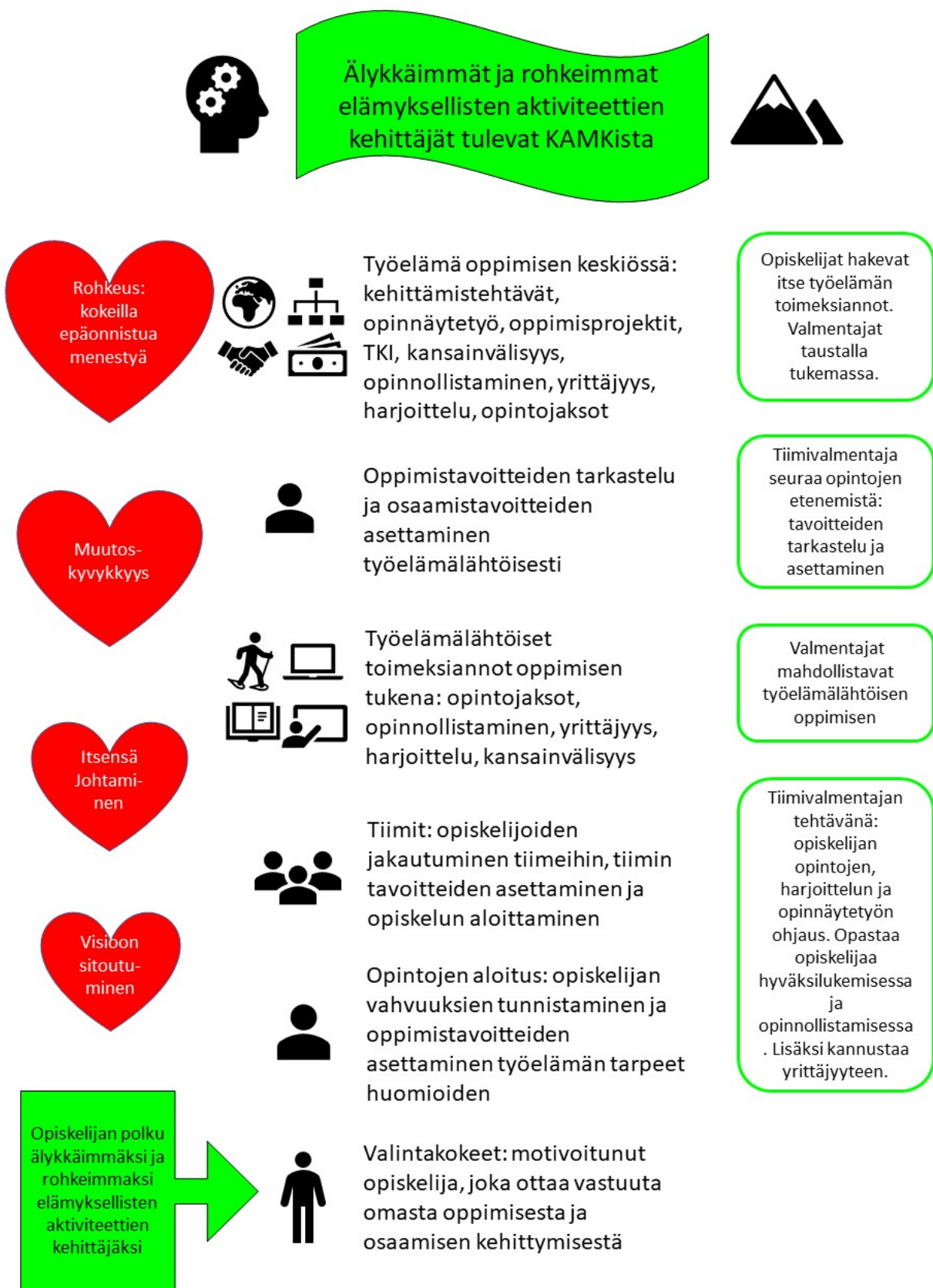
Digitaalisuuden lisääntyessä myös siitä irrottavat palvelut kuten luontomatkailu, jooga- ja pilatesretriitit, erilaiset pienryhmävalmennukset, aktiivilomat, virtuaaliset pt -palvelut, klinikkamuotoiset pt -palvelut vakuutuslaitosten, urheilukaupoissa, apteekeissa jne. sekä extremejuoksu ja esterataskabailut lisääntyvät. Uskoakseni kehitys kulkee samaan suuntaan ihmisten suorituskyvyn kehityksen kanssa: Kovakuntoiselle brutaalimpia elämyksiä ja heikkokuntoisille pehmeämmin hanskoin toteutettavia mielihyväliikuntatempauksia.

Aktiviteettimatkailun vahvuusalan kehittämissuunnitelma 2018-2024

Kehittämissuunnitelman visio nousi myös henkilökunnan työryhmätyöskentelystä ja KAMKin visiosta olla älykkäin korkeakoulu 2024. Aktiviteettimatkailun vahvuusalan visioksi on: Älykkäimmät ja rohkeimmat elämyksellisten aktiviteettien kehittäjät tulevat KAMKista. Älykkyydellä tässä tarkoitetaan persoonallisia opintopolkuja, tarkoituksen mukaisia työkaluja, opiskelijälähtöisyyttä ja poikkialaisuutta. Samat asiat nousevat esille myös KAMKin 2024 strategiassa ja toimenpideohjelmassa 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a. & Kajaanin ammattikorkeakoulu. Toimenpideohjelma 2016). Rohkeus visiossa tarkoittaa työelämlähtöisyyttä ja yrittäjämäistä asennetta. Koulutuksessa pyritään vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeisiin tekemällä työelämän kanssa mahdollisimman paljon yhteistyötä.

Vision saavuttamiseksi sekä henkilökunnan, että opiskelijoiden on sitouduttava visioon. Opiskelijoiden ja henkilökunnan tulee visioon sitoutumisen lisäksi osata tehdä päätöksiä ja ottaa vastuu omasta toiminnastaan, eli osata johtaa itseään. Muutoskyvykyys on myös avain asemassa, opettajien tulee omaksua uusi rooli valmentajina ja opiskelijoiden tulee taas ottaa enemmän vastuuta omasta oppimisesta. Visioon pääseminen edellyttää opiskelijoita ja myös henkilökunnalta rohkeutta kokeilla, epäonnistua, mutta myös menestyä. Kaikki edellä mainitut asiat löytyvät alla olevasta kuviosta, joka kuvaa opiskelijan polkua älykkäimmäksi ja rohkeimmaksi elämyksellisten aktiviteettien kehittäjäksi (Kuvio 1.). Kuviota luetaan alhaalta ylöspäin, opiskelijan polku on kuvattu keskelle mustalla, oikeassa reunassa on vihreällä merkitty valmentajien roolit ja vasemmassa reunassa on sydämissä kerrottu, mitä vision saavuttaminen vaatii opiskelijalta ja henkilökunnalta.

Aktiviteettimatkailun henkilökunnan tulee ymmärtää, kuinka laaja ja kattava käsite elämyksellinen aktiviteetti on. Elämys voi olla melkein mitä tahansa. Elämyksellisiä aktiviteetteja kehittäessä voi palvelun sisältö vaihdella huomattavasti. Elämyksiä voidaan toteuttaa vaihtelevissa ympäristöissä kaikenlaisille asiakkaille. (Saarinen 2002, 12.) Tämä tarkoittaa, että elämyksellinen aktiviteetti voi olla luontoon liittyvän elämysmatkailupaketin kehittäminen, kun sairaalaympäristöön tuotettu ikäihmisten palvelukokonaisuus.

Kuvio 1. Opiskelijan polku aktiviteettimatkailun osaamisalueelle älykkäämmäksi ja rohkeimmaksi elämyksellisten aktiviteettien kehittäjäksi.

1. Uudistuneet valintakokeet

Korkeakoulujen valintakokeiden uudistus on alkanut. Korkeakoulujen tulee ilmoittaa viimeistään syksyllä 2018, valitaanko opiskelijoita 2020 vuodesta alkaen todistusvalinnoilla ylioppilastutkintotodistuksen ja ammatillisen tutkintotodistuksen perusteella vain ainoastaan ylioppilastutkintotodistuksen perustella. Jatkossa, kulttuuri- ja taidealoja lukuun ottamatta, merkittävästi suurempi osa opiskelijoista valitaan todistusvalinnalla. Korkeakoulut luopuvat yhteispistevalinnasta, jossa valinta perustui todistukseen ja valintakokeisiin. Jatkossa todistusvalinnan lisäksi järjestetään valintakokeita niille, joita ei voida todistuksen perusteella valita. Ammattikorkeakoulu kehittävät aloille yhteisiä valintakokeita, kokeissa arvioidaan hakijan valmiuksia ja kyvykkyyttä korkeakouluopintoihin. Uudistuneiden valintakokeiden kehittämisessä otetaan huomioon elinikäinen oppiminen ja se, että avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen kautta voisi elämän eri vaiheissa päästä tutkinto-opiskelijaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a.)

Valintakokeiden uudistaminen on osa myös vahvuusalan kehittämissuunnitelmaa. Valmentava opettajuus, työelämälähtöisyys ja verkko-opiskelu vaativat opiskelijalta itsensä johtamista ja ryhmätyöskentelytaitoja. Opiskelijoiden valinnassa tulisi kiinnittää huomiota näihin asioihin, jotta valituksi tulleiden opiskelijoiden opinnot etenisivät aikataulun mukaisesti ja he työllistyisivät valmistumisen jälkeen.

2. Valmentava opettajuus ja tiimit

Opettajuuden kolme elementtiä tarkoittaa opettajan roolin muutosta opiskelijan opintojen edetessä, alussa opettaja on enemmän tiedon jakajan roolissa ja opintojen edetessä opettaja siirtyy enemmän taustalle tueksi, tämä on myös kirjattu KAMKin toimenpideohjelmassa 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu. Toimenpideohjelma 2016). Valmentaminen ja tiimit nousivat henkilökunnan työryhmätyöskentelyssä myös esille.

Tiimityöskentely ja tiimeissä oppiminen koetaan tulevaisuuden työkaluksi (Heikkinen & Itkonen 2017, 20). Opintojen alussa opiskelijoista muodostetaan tiimejä ja heidän tulee asettaa tiimille tavoitteet. Henkilökohtaisen tavoitteiden lisäksi opiskelijan tulee sitoutua tiimiin ja sen tavoitteisiin. Myös työelämässä tiimityöskentely on tulevaisuutta, tämän vuoksi tätä tulee opetella myös korkeakouluopinnoissa. Jokaisella opiskelija tiimillä on valmentaja, jonka tehtävänä on huolehtia, että tiimiläiset pääsevät aloittamaan opinnot ja seurata opintojen edistymistä. Tiimin valmentaja toimii opettaja, hänen tiimiin kuuluu noin 5-7 opiskelijaa. Opintojen ohjaaminen onnistuu samalla kun hän valmentaa tiimiä. Tämän vuoksi tiiminvalmentajan ottaa vastuuta myös opiskelijan opintojen, harjoittelun ja opin-

näytetyön ohjauksesta. Opastaa opiskelijaa hyväksilukemis- ja opinnollistamisprosesseissa. Sparraaminen ja tukeminen yrittämäiseen asenteeseen kannustaminen on myös tiimin valmentajan vastuulla.

Tiimin valmentajan ja opinto-ohjaajan tehtävät tulee käydä läpi, jotta opiskelijat tietävät kenen puoleen kääntyä eri asioissa. KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 on kirjattu strategiseksi tavoitteeksi yhteistyön ja työnjaon uudistaminen (Kajaanin ammattikorkeakoulu. Toimenpideohjelma, 2016). Valmentavan opettajuuden ja tiimivalmentamisen myötä tulee käydä keskusteluja työntekijöiden rooleista. Tiiminvalmentaja korvaa ryhmän tuutoriopettajan, jonka vuoksi myös tulee käydä keskustelua, kuinka tiimin valmentaja valitaan. Ottaako yksi valmentaja vastuun tietyn vuosikurssin tiimeistä vai jaetaanko vastuuta useammalle valmentajalle. Valmentajalle pystyy tiimipalaverissa käymään läpi opintojen etenemistä koko tiimin osalta, samalla kerralla voidaan kätevästi käsitellä harjoittelua kuin opinnäytetyötä tai yksittäistä opintojaksoa. Näin opintojen ohjaaminen opiskelijan näkökulmasta helpottuu, hänen ei tarvitse erikseen käydä asioita läpi opintojenohjaajan kanssa, joka ohjaa harjoitteluasioissa eri opettajalle kuin opinnäytetyöhön tai opinnollistaminen liittyen. Tämä tarkoittaisi, että valmentajan työtehtävät kasvaisivat tuutoriopettajan rooliin nähden, mutta vastaavasti opinto-ohjaajalle jäisi aikaa kohdata opiskelijoita, joilla on erityisiä ongelmia opintojen etenemisessä ja huomioida opinnoista jälkeen jääneet opiskelijat. Parasta tässä muutoksessa olisi toiminnan kehittäminen opiskelijalähtöiseksi, joka on myös kirjattu KAMKin toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu. Toimenpideohjelma, 20176).

3. Persoonalliset opiskelijapolut

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opintosuunnitelma opintojen alussa. Samalla opiskelija ja hänen valmentajansa tunnistavat opiskelijan vahvuudet ja asettavat hänelle oppimistavoitteet työelämän tarpeet huomioiden. Opiskelijan vahvuuksia ovat esimerkiksi aiemmin hankittu työkokemus, aiemmat koulutukset ja harrastukset. Oppimistavoitteet nousevat opintosuunnitelmasta ja työelämän tarpeista. Opiskelija ja valmentaja tarkentavat näitä tavoitteita opintojen edetessä.

Persoonalliset opintopolut mahdollistetaan eri tavoilla suorittaa opintoja ja osoittaa oppimista. Opinnollistaminen on yksi mahdollisuus suorittaa opintoja. Opinnollistaminen mahdollistaa ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen ja työnteon yhdistämisen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018b.) Opintojen hyväksilukeminen mahdollistaa työkokemuksen, aikaisempien opintojen ja harrastusten hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018c).

Persoonalliset opiskelijapolut nousivat esille tutkimusvaiheessa aktiviteettimatkailun henkilökunnan puolesta. Persoonallisten opiskelijapolkujen kehittäminen ja vahvistaminen on myös kirjattu KAMKin 2024 strategiaan ja toimenpideohjelmaan 2017-2020 (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a & Kajaanin ammattikorkeakoulu, toimenpideohjelma 2016). Persoonalliset opintopolut mahdollistavat myös opintojen etenemisen aikataulun mukaisesti ja jopa nopeammin. Ammattikorkeakoulujen rahoitus muodostuu opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoitusmittareiden mukaisesti. OKM jakaa joka vuosi ammattikorkeakouluille rahoituksen rahoitusmallin avulla. Rahoitus jaetaan ammattikorkeakoululle huomioiden koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan suoritteiden perusteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018.) Rahoituksesta 40% muodostuu suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen määrä ja 23 % muodostuu vuosittain 55 opintopistettä suorittavien määrä. (AMK rahoitusmalli 2017).

Opiskelijoiden valmistumiseen aikataulussa ja 55 opintopisteen suorittamiseen vuosittain voidaan vaikuttaa persoonallisilla opintopoluilla, opiskelijoiden sitoutuminen opintoihin paranee, kun he saavat itse määritellä tavoitteet oppimiselle. Persoonalliset opintopolut mahdollistamiseksi opetussuunnitelma pitää olla avoin ja joustava. Näin jokaiselle opiskelijalle voidaan mahdollistaa omien tavoitteiden ja kiinnostuksen mukainen opintopolku. Opetussuunnitelmaan voidaan lisätä joustavuutta projektiopinnoilla, joiden sisällä opiskelija saa itse toteuttaa työelämästä tulevia toimeksiantoja oman kiinnostuksen ja tavoitteiden mukaisesti. Tietoa löytyy nykypäivänä todella paljon, tämän vuoksi teoriaopintojen muokkaaminen verkkokursseiksi on perusteltua. KAMKin strategiaan 2024 on kirjattu digitaalisuuden hyödyntäminen täysimääräisesti (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a). Verkko-opiskelu mahdollistaa myös kolmannen lukukauden kesä-elokuun. Kolmannen lukukauden opintojen suorittamista seurataan KAMKin omilla rahoitusmittareilla (Kajaanin ammattikorkeakoulu, johtamisen työkalu 2018). Lisäksi kesälukukauden parempi hyödyntäminen edistäisi opintojen etenemistä ja 55 opintopisteen saavuttaminen vuodessa ja opiskelijoiden valmistuminen aikataulussa mahdollistuisi paremmin.

4. Työelämälähtöisyys

Työelämälähtöisyys on tärkeä osa aktiviteettimatkailun toimintaa. Työelämän tehtävät toimeksiannot ovat jo aikaisemmin ollut osa opintoja aktiviteettimatkailun osaamisalueella. Harjoittelun ja opinnäytetyön lisäksi moduuleissa ja yksittäisillä opintojaksoille tehdään toimeksiantoja työelämään. Opettajuuden kolmen elementin huomiointi myös työelämän toimeksiantojen osalta korostuu. Opintojen alkuvaiheilla työelämän toimeksiannot toimivat oppimisen tukena ja valmentajat ovat mahdollistamassa työelämälähtöisyyttä. Opintojen

edetessä opiskelijat itse hakevat työelämästä toimeksiantoja ja valmentajat ovat vain taustalla tukena.

Opintosuunnitelman väljyys mahdollistaisi ilmiöpohjaisen oppimisen ja nopeamman reagoinnin työelämän toimeksiantoihin. Liian tarkka suunnittelu ja opintojaksotavoitteiden tuijottaminen rajaa pois mahdolliset oikeat työelämään tehtävät harjoitukset. Jokaisen opintojakson tai moduulin pitäisi olla joustava, jotta erilaiset toimeksiannot sopivat sisällöksi opintoihin. Tällöin olisi mahdollista nopeasti reagoida työelämästä tuleviin oikeisiin toimeksiantoihin. Kajaanin ammattikorkeakoulussa oppimisen lähestymistapa pohjautuu ilmiöpohjaiseen oppimiseen, jossa lähtökohtana on kokonaisvaltaiset ja todelliset ilmiöt. Keskeisintä ilmiöpohjaisessa oppimisessa on, että ilmiöitä tarkastellaan aidoissa konteksteissa, työelämän toimeksiantoina (Auno ym. 2016, 6.)

Liiketalousosaaminen ja yrittäjyys liittyvät läheisesti työelämään. Yksi KAMKin 2024 strategia- ja mittareista on yrittäjyys, eli kuinka moni tutkinnon suorittaneista työllistyy yrittäjäksi. Lisäksi rahoitusmittareihin kuuluu valmistuneet työlliset, tässä mittarissa yrittäjäksi työllistyneet kerrotaan kahdella, joten yrittäjyyteen kannustaminen on tärkeää aktiviteettimatkailun koulutuksessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu. Johtamisen työkalu 2018.) Jotta opiskelijat osaisivat tuottaa liiketaloudellisesti kannattavia aktiviteetteja, tulee heillä olla liiketalousosaamista. Lisäksi heidän tulee osata tuotteistaa ja myydä kehittämiään tuotteita ja palveluita. Kajaanin ammattikorkeakoulun strategiaan on kirjattu myös Vimpelinlaakson kampuksen kehittäminen yhdessä työ- ja elinkeinoelämän kanssa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a).

Työelämä on mukana koko opintojen aikana. Opiskelija opintojen alkuvaiheilla työelämä on mukana yksittäisillä opintojaksoilla ja moduuleissa. Lisäksi työelämään on mahdollista opinnollistaa opintoja. Opintojen edetessä työelämään tehdään harjoitteluja ja lisäksi opintojen viimeisessä vaiheessa opinnäytetyö. Opiskelija voi halutessaan suorittaa lähes kaikki opinnot omalle työpaikalleen. Työelämän ollessa tiiviisti sidoksissa korkeakouluopintoihin, osataan opiskelijoiden osaamista kehittää työelämän muutoksien ja tarpeiden mukaisesti. Näin valmistuvilla opiskelijoille on työelämän tarpeet kohtaavat tiedot ja taidot.

Kehittämissuunnitelman lisäksi kehittämistutkimuksessa nousi esille asioita, jotka tulee huomioida vahvuusalan kehittämisessä.

1. Osaamisalueen henkilökunnan käsitys elämyksellisten aktiviteettien mahdollisuuksista ovat vielä suppeat. Elämykselliset aktiviteetit nähdään enimmäkseen luontoon ja matkailuun suuntautuviksi toiminnoiksi.

2. Valmentavan opettajuuden toteuttaminen osaamisalueella vaatii yhtenäisen toimintalinjan. Tiimivalmentajan roolin korostuminen opintojen ohjaajana ja persoonallisten opintopolkujen mahdollistaminen, vaativat päivittämistä ja uudelleen tarkastelua työaikaresurssoinnin suhteen.
3. Opiskelijat kehittävät opinnoissaan liiketaloudellisesti kannattavia elämyksellisiä aktiviteetteja, tämä vaatii henkilökunnan liiketalousosaamisen kehittämistä.
4. Opetussuunnitelmaan tulee saada lisää väljyyttä ilmiöpohjaisen oppimisen ja persoonallisten opintopolkujen mahdollistamiseksi.

Lähteet:

Auno, P. Heikinen, E. Itkonen, H. Karhu, A. Karjalainen, R-L. Korkealehto, K. Määttä, A. Oikarinen, A. Rajander, T. Ravelin, T. Ruotsalainen, M & Takala, K. 2016. Pedagoginen malli 2016- älyllä ja ilolla osaajiksi. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 54.

Heikkinen, E & Itkonen, H. 2017. Opettejasta valmentajaksi. Benchmarking Seinäjoen amk, Proakatemia ja KAMK. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Raportteja ja selvityksiä 73.

Johtamisen työkalu. 2017. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Asiakirja Kajaanin ammattikorkeakoulun intranet-sivustolla.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a. Strategia. Viitattu 21.1.2018. <https://www.kamk.fi/fi/Esittely/Toiminta/Strategia>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018b. Opinnollistaminen. Viitattu 14.1.2018. <https://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opintojen-suorittaminen/Opinnollistaminen>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018c. Hyväksilukeminen. Viitattu 14.1.2018. <https://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opintojen-suorittaminen/Hyvaksilukeminen>

Toimenpideohjelma 2017-2020. 2016. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Asiakirja Kajaanin ammatti-korkeakoulun työryhmäsivustolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistetaan. Viitattu 14.1.2018 http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/korkeakoulujen-opiskelijavalinnat-uudistetaan

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017b. Amk rahoitusmalli. Viitattu 14.1.2018. http://minedu.fi/documents/1410845/4392480/amk_rahoytusmalli_2017.pdf/8ad904eb-323b-47e9-878f-1dcaac9bb3ec

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten ohjaus, rahoitus ja sopimukset. Viitattu 14.1.2018. <http://minedu.fi/ohjaus-rahoytus-ja-sopimukset>

Saarinen, J. 2002. "Elämyksiä, elämyksiä, elämyksiä": lyhyt johdatus elämystaulouteen ja -tutkimukseen. Teoksessa Saarinen, J. (toim.). Lapin yliopiston menetelmätieteellisiä tutkimuksia 2. Elämys- Teollisuutta, taloutta vai jotakin muuta? Rovaniemi. Lapin yliopistopaino